ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

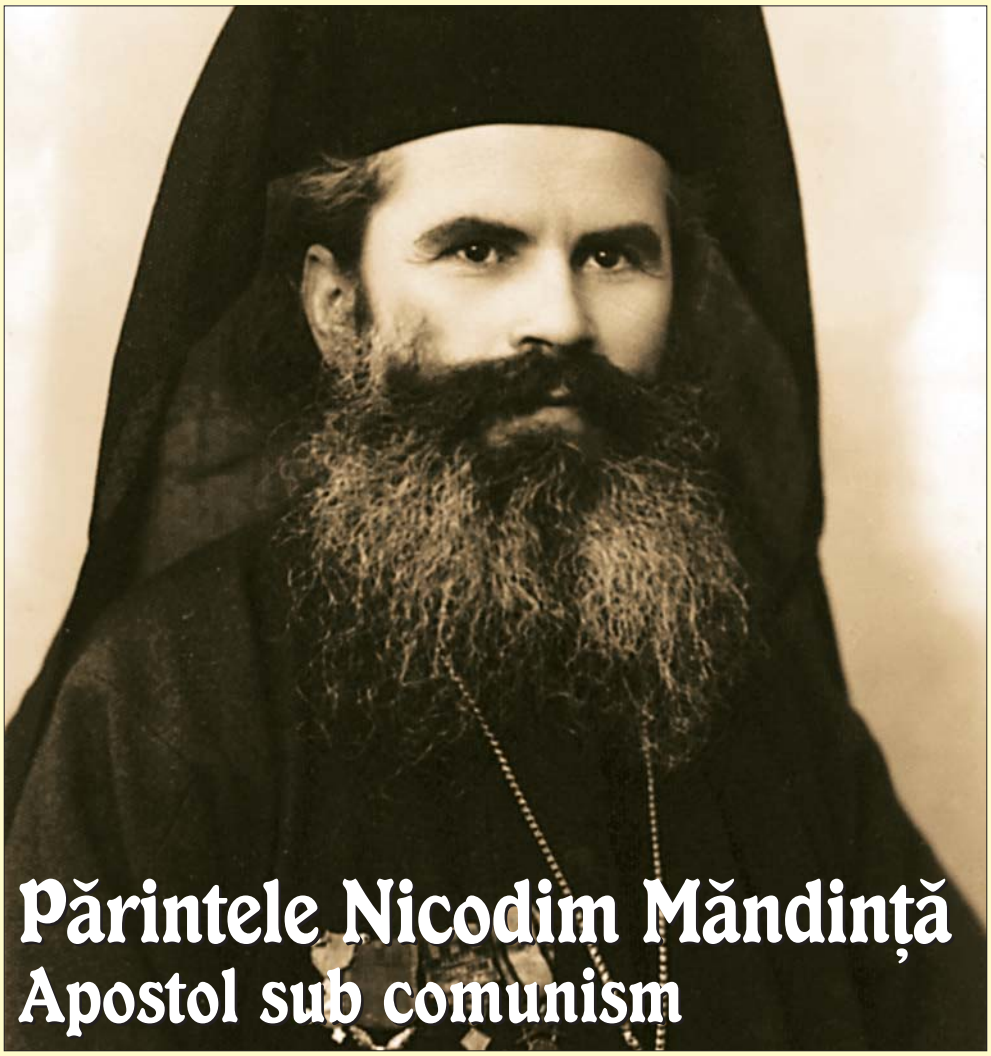

Părintele Nicodim Mândiță
Apostol sub comunism

Despărțirea Europei de Hristos
de Dan Mazilu

19 mai. Cît valorează NU
de Claudiu Târziu

Mircea Eliade – semnificațiile discursului autobiografic
de Iulian Boldea

Vocea socială a Bisericii
de Radu Preda

an V ● nr. 51 ● mai 2007 ● 3 lei

www.rostonline.org

Coperta I: Părintele Nicodim Mândiță

sumar

numărul 51 ● mai 2007

EDITORIAL
19 mai. Cît valorează NU
de Claudiu Târziu.....3

APEL
2% pentru ROST.....4

MARTORI AI VEACULUI
Fapte, vorbe, gînduri.....5

ÎN DEZBATERE
Vocea socială a Bisericii
de Radu Preda.....8

Reforma universitară
de Constantin Mihai.....11

Despărțirea Europei de Hristos
de Dan Mazilu.....13

REPERE
Apostol sub comunism: părintele Nicodim Mândiță
de Alex Iuga.....15

Sentința de condamnare din 22 ianuarie 1965.....20

POLITICA, LA DESCUSUT
Să nu-ți faci idol din politician
de Viorel Patrichi.....26

ANUL ELIADE
Mircea Eliade – semnificațiile discursului autobiografic
de Prof. univ. Iulian Boldea.....33

IN MEMORIAM
O legendă: Petre Diaconu
de Emilia Corbu.....40

CREATORII CREȘTINI
Andrei Tarkovski – Exercițiu de smerenie
de Marina Roman.....42

DECANTĂRI
Critica cartezianismului
de Constantin Mihai.....45

Un autor uitat: Mircea Ciobanu
de Paul Gabriel Sandu.....50

Împărtășirea continuă cu Sfintele Taine
de Stelian Gomboș.....55

ANTICARIAT
Ulise și convențiile lecturii
de Răzvan Andrei.....55

SEMNAL EDITORIAL
Pentru inimă și minte.....57

Revista ROST **poate fi procurată de la chioșcurile Rodipet SA sau:**

- În **București** – de la librăriile „Vasiliada" (Bd. I.C. Bratianu 12) și „Sophia" (Str. Bibescu Vodă nr. 24, lîngă Facultatea de Teologie)
- În **Constanța** – de la librăria „Brâncovenească" (Str. Vasile Lupu nr. 43)
- În **Galați** – de la librăria „C. Negri" (Strada Domnească 27)
- În **Suceava** – de la librăria „Sf. Voievod Ștefan cel Mare"

FOARTE IMPORTANT

Revista ROST caută distribuitori în toată țara: biserici de mir, mănăstiri, firme locale de difuzare a presei, librării și persoane particulare. Oferim comision generos. Pentru detalii, luați legătura cu directorul publicației, Claudiu Târziu, la telefon 0740.103.621 ori pe e-mail: rost@rostonline.org sau revistarost@gmail.com.

ROST
Revistă de culturi creștină și politică

Fondată 2002

Revistă națională editată de Asociația ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@rostonline.ro

REDACȚIA
Mihail ALBIȘTEANU
Richard CONSTANTINESCU
George ENACHE
Cristi PANTELIMON

COLABORATORI PERMANENȚI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Răzvan CODRESCU
Pr. Radu ILAȘ
Constantin MIHAI
Viorel PATRICHI
Mircea PLATON
Adrian Nicolae PETCU
Marcel RĂDUȚ SELIȘTE
Constantin N. STRĂCHINARU
Nicolae STROESCU-STÎNIȘOARĂ

COMUNICARE & PR
Nicu BUTNARU
tel.: 0723.504.807
nicubutnaru@rostonline.ro

DTP
Omni Press & Design
art@opd.ro

EDIȚIE INTERNET
Dragoș DORAN

CORESPONDENȚĂ
OP 23, CP 27 – București

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacție sau prin Rodipet SA
(nr. catalog 4843-VI)

ISSN
1583-6312

www.rostonline.org

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacției.
ROST este difuzată în țară și în comunitățile românești din Europa, SUA și Canada.

19 mai. Cît valorează NU

Referendumul din 19 mai nu tranşează viitorul unui om, ci al unei ţări. Votul acesta poate fi un gest de demnitate sau unul de masochism. Căci nu alegem între Băsescu şi coaliţia anti-Băsescu, ci între ordinea morală şi „violarea «democratică» a democraţiei"[1].

Claudiu Târziu

A vorbi de ordine morală în legătură cu Traian Băsescu ar putea părea excesiv. Presa ni l-a arătat de prea multe ori în situaţii care nu-l recomandă drept un reper moral: lovind cu capul în gură un om de afaceri, înjurînd un ziarist, urcîndu-se băut la volan... Dar nu pentru aura lui de sfînt l-au ales românii preşedinte în 2004, ci pentru a curăţa sistemul ticăloşit. Ne-a înşelat aşteptările? Nu. Faptele sale au ţintit instituirea unei ordini morale în societatea românească. Inevitabil, însă, afectează grav interesele oligarhiei. Aici se află originea conflictului dintre Băsescu şi Tăriceanu & Co.

Aşadar, pentru a înţelege miza războiului trebuie să privim lucid acţiunile taberelor, nu persoanele care le compun. Să le analizăm ideile, programele, faptele, nu discursul şi veşmintele. Ne interesează mai puţin eventualele aventuri galante ale preşedintelui şi enorm actele sale politice. Cum, simetric, putem ignora pasiunile copilăreşti ale premierului, dar nu şi serviciile pe care le face *famigliei* politico-economică.

Preşedintele Traian Băsescu a dat un impuls luptei anticorupţie, care a început să însemne ceva mai mult decît vorbe sub mandatul său: sînt cercetaţi penal sau judecaţi foşti şi actuali demnitari, ca Adrian Năstase, D.I. Popescu, Codruţ Şereş, Zsolt Nagy, dar şi mari oameni de afaceri – sponsori pentru stînga şi dreapta –, ca Patriciu şi Vîntu. Preşedintele Băsescu a deschis arhivele Securităţii şi aşa s-a aflat trecutul neonorant al unor oameni politici ca Dan Voiculescu, care altminteri se vor corifei ai neamului. Preşedintele Băsescu a condamnat oficial comunismul, a recunoscut meritele opozanţilor regimului criminal şi şi-a asumat o serie de măsuri pentru ca acest groaznic episod istoric să nu fie uitat. Traian Băsescu a făcut presiuni asupra guvernului pentru continuarea reformelor şi a intervenit în situaţiile de criză. Băsescu a protestat public împotriva afacerilor pe care clienţii politici ai partidelor guvernamentale le fac pe spinarea statului. Băsescu a dus o politică de apropiere a Republicii Moldova de România. Băsescu a cerut introducerea votului uninominal.

Băsescu a cerut alegeri anticipate, pentru a se forma un nou guvern, fără „soluţia imorală" – PC şi fără şantajul antinaţional al UDMR.

Ce au făcut însă contestatarii preşedintelui?

Premierul Călin Popescu-Tăriceanu a intervenit la procurorul general al României Ilie Botoş, la ministrul de Justiţie Monica Macovei şi la preşedintele Traian Băsescu în favoarea magnatului Dinu Patriciu, cînd aceasta era cercetat penal.

Prim-ministrul Tăriceanu a refuzat alegerile anticipate, preferînd instabiliatea politică şi compromisul decît să-şi rişte scaunul.

Tăriceanu este vinovat pentru revenirea PSD la putere, fără alegeri, şi a lui Iliescu, fie şi temporar, la Cotroceni (prin marioneta sa, Văcăroiu) în dauna interesului public. Tăriceanu a alcătuit un nou Cabinet, în care a primit oamenii grupurilor de interese ale lui Patriciu şi Fenechiu – Iaşi.

Liderul liberal Tăriceanu a acceptat formarea unei monstruoase coaliţii (PNL-PSD-PC-UDMR-PRM), pentru scoaterea aliatului său de pînă ieri, PD, de la guvernare şi pentru

continuare în pagina 7

[1] Cum inspirat şi-a intitulat H.-R. Patapievici un articol despre suspendarea lui Traian Băsescu, în „Evenimentul zilei", 3 mai a.c.

2% pentru ROST

Dragi prieteni ai revistei ROST, vă rugăm să citiți mesajul de mai jos şi să-i dați curs! Nu e o cerere de sponsorizare, *ci un îndemn la a sprijini o organizației culturală, nonprofit, neguvernamentală, bazată pe voluntariat şi dedicată binelui public. Cum? Simplu şi fără să cheltuiți vreun leu din buzunarul propriu: prin* direcționarea a 2% din impozitul pe venit, *pe care oricum îl plătiți statului, către Asociația „Rost". În fapt, cereți ca o parte din impozitul plătit să fie cheltuit în favoarea unei organizații care face o lucrare ce vă este folositoare.*

După cum ştiți, principala activitate a Asociației „Rost" este editarea revistei ROST (cultural, politic, religios). Mulți ne-ați scris că vă place această publicație, iar o parte dintre dumneavoastră v-ați arătat ataşamentul față de ROST cu diferite prilejuri. Vă mulțumim pentru aceasta. Anul acesta o puteți face din nou.

E bine să ştiți că editarea revistei ROST este realizată prin efortul *voluntar* al unui grup de preoți, istorici, sociologi, medici, profesori, ziarişti, în covîrşitoarea majoritate tineri. *Nimeni nu este plătit.* Singura noastră răsplată este munca bine făcută şi bucuria de a vedea că dumneavoastră, cititorii noştri, prețuiți această lucrare. Şi e normal să fie aşa, căci ROST nu este o afacere din care să cîştige cineva, ci un proiect cultural, menit unei resurecții morale şi spirituale a românilor.

Sprijiniți revista ROST, pentru a deveni mai bună, mai consistentă şi pentru a rămîne independentă!

Procedura

Pentru a direcționa 2% din impozit către Asociația „Rost" – şi implicit către revista ROST – urmați etapele de mai jos.

● Notați datele de identificare ale organizației noastre:

Numele: **Asociația „Rost"**

Codul unic de identificare (codul fiscal): **12495302**

Contul bancar în format IBAN: **RO25BACX0000000107363250**, deschis la HVB Țiriac Bank, Sucursala Orizont – Bucureşti.

● **Dacă aveți venituri de la un singur angajator** (un loc de muncă şi un salariu), completați **Cererea 230,** „Cerere privind destinația sumei reprezentînd pînă la 2% din impozitul anual" pe care o descărcați de pe site-ul asociației noastre (www.rostonline.org) sau de pe site-ul Ministerului Finanțelor. La **Capitolul B** veți trece datele Asociației „Rost" indicate mai sus. La rubrica „Suma" treceți suma reprezentînd 2% din impozitul pe care îl datorați pe venit. Dacă nu ştiți suma, lăsați rubrica liberă, căci va fi completată de Administrația Financiară.

Cereți firmei/instituției unde sînteți angajați o copie după **formularul 210** „Fişa Fiscală privind impozitul pe veniturile din salarii". Anexați formularul la Cererea 230. Cele două documente se depun registratura Administrației Financiare sau se trimit prin poştă, cu scrisoare recomandată.

● Dacă anul trecut ați avut venituri din mai multe surse, utilizați **Declarația 200**, „Declarație specială privind veniturile realizate" (o veți primi acasă, prin poştă, de la Administrația Financiară sau o puteți descărca de pe site-ul Ministerului Finanțelor ori de pe site-ul www.rostonline.org). La **Capitolul III**, „Destinația sumei reprezentînd 2% din impozitul pe venitul anual datorat", punctul 2, „Sponsorizare entitate nonprofit" completați cu datele Asociației „Rost" indicate mai sus. La rubrica „Suma" puneți echivalentul a 2% din impozitul pe venit datorat sau lăsați liber, căci va completa Administrația Financiară. Documentul se depune la registratura Administrației Financiare sau se trimite prin poştă, cu scrisoare recomandată.

Important! Data pînă la care trebuie să depuneți declarația pe venit este 15 mai 2007.

Fapte, vorbe, gînduri

Mitropolia Clujului îl sprijină pe Băsescu

Înalții ierarhi ardeleni din Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei şi Maramureşului au transmis, la 2 mai a.c., o scrisoare Curții Constituționale a României în care cer ca aceasta să-şi asume „ferm şi fără echivoc, competența supremă de a identifica pîrghiile constituționale care să facă posibilă soluționarea morală a actualei crize politice". Reprezentanți ai peste patru milioane de credincioşi, chiriarhii îşi manifestă îngrijorarea pentru alunecarea de la principiile democratice şi ale statului de drept a parlamentarilor noştri, care intenționează să hotărască soarta preşedintelui țării în răspărul voinței poporului. Mitropolitul Bartolomeu al Clujului, Arhiepiscopul Andrei al Alba Iuliei, Episcopii Sofroniu al Oradiei şi Justinian al Maramureşului, Episcopii vicari Irineu, Vasile, Petroniu şi Iustin arată că: „În ultima vreme statul român a intrat într-o criză fără precedent, prin suspendarea preşedintelui. Nu e căderea noastră să ne pronunțăm asupra constituționalității şi legalității acestor demersuri. (...) Iată însă că parlamentul a adoptat o lege prin care îşi conferă dreptul de a decide *a-posteriori*, adică după ce poporul se va pronunța prin referendum, care va fi soarta preşedintelui suspendat. (...) Aici nu mai poate fi vorba de legalitate sau ilegalitate, ci de imoralitate politică. (...) Păstorii spirituali ai poporului au obligația – cu atît mai mult în condiții de libertate – de a se face auziți în viața publică a cetății, după modelele biblice ale unui Ilie Tesviteanul, Ioan Botezătorul sau Iisus Nazarineanul, cei care au preconizat şi instituit vocația profetică a Bisericii".

Băsescu poate fi demis de o minoritate

Curtea Constituțională, la fel de surdă la apelul Bisericii ca şi politicienii noştri, a decis: Băsescu poate fi demis cu jumătate plus unul din voturile participanților la referendum. Curtea a recunoscut astfel drept constituțional un amendament al PSD la Legea Referendumului. Normal şi legal era ca referendumul să fie invalidat dacă la urne nu se prezintă jumătate dintre cetățenii cu drept de vot. Caz în care preşedintele rămînea în funcție. Magistrații Curții şi-au răscumpărat însă, în fața stăpînului (PSD), acum răbufnirea de independență de la începutul acestui scandal (cînd au hotărît că nu există nici un motiv pentru suspendarea din funcție a preşedintelui). În acest an, Curtea respinsese de două ori amendamente asemănătoare la Legea Referendumului. Acum, trebuie să mergem musai la vot, ca să nu ne hotărască alții viitorul, şi nicidecum o minoritate discipliniată (membri PNL şi ai PSD). Iar distracția (citeşte referendumul) ne va costa 8,5 milioane de euro. Bani pe care îi cheltuim doar pentru că oligarhia (PSD-PNL-PC-UDMR) vrea să-l scoată din joc pe Băsescu.

Olanda susține Basarabia pentru integrarea europeană

Guvernul Olandei a decis includerea Basarabiei în Programul trainingurilor MTEC (MATRA Training for European Cooperation), implementat de agenția olandeză CROSS. Acțiunea se înscrie în contextul acordării asistenței tehnice de către Olanda în procesul de integrare europeană a Basarabiei. MTEC este un instrument al programului MATRA al Ministerului de Afaceri de Externe olandez de acordare a asistenței tehnice prin intermediul instruirii specialiştilor din țările care au ca obiectiv integrarea în Uniunea Europeană. MTEC propune programe academice cu durata de 12-24 luni şi traininguri de scurtă durată (trei săptămîni) într-un număr de domenii-cheie relevante pentru implementarea *acquis*-ului comunitar. Trainingurile sînt organizate de instituții de învățămînt de prestigiu în Olanda. Guvernul Olandei suportă cheltuielile legate de participare la instruirile MTEC.

Aromânii, mituiți ca să-şi nege originea românească

Guvernul grec alocă fonduri importante organizațiilor aromâne şi oferă burse tinerilor aromâni,

dacă se declară greci – informează Agenția de Presă a Românilor de Pretutindeni. Aromânii nu sînt recunoscuți ca minoritate în Grecia – stat care intenționează să-şi revendice aromânii din Macedonia. Situația nu e cu mult mai bună nici în Macedonia – totuşi, singura țară din Balcani şi din Sudul Europei care îi recunoaşte pe aromâni ca minoritate. Aici există şi un partid al aromânilor. Autoritățile continuă să minimalizeze dimensiunea populației aromâne, căreia îi refuză anumite drepturi. Asociațiile aromâne susțin că în Macedonia trăiesc 150.000 de aromâni, dar în statisticile oficiale apar doar 8.000. Comunitatea aromână este împărțită în grecofili, românofili şi adepți ai ideii care afirmă existența unei națiuni distincte aromâne.

Un an de la plecarea lui Ion Gavrilă

La 1 mai s-a împlinit un an de la plecarea dintre noi a lui Ion Gavrilă-Ogoranu, fostul şef al Rezistenței Armate Anticomuniste de pe versantul nordic al Munților Făgăraş, cel care, între 1948 şi 1957, a luptat cu arma în mînă împotriva trupelor Securității, pentru a ține „un colț din Regatul României, neocupat de comunişti". Fundația „George Manu" şi Partidul „Pentru Patrie" au organizat, la 5 mai, o conferință intitulată „Ion Gavrilă-Ogoranu – Rezistența națională anticomunistă şi criza acestor zile", la Sala ARCUB din Bucureşti. Organizatorii au considerat natural ca alături de evocarea luptătorilor anticomunişti să pună în discuție problemele curente ale societății româneşti, întrucît Gavrilă Ogoranu a fost preocupat de soarta țării pînă în ultimul ceas al vieții. „Credea cu tăie în actualitatea principiilor şi valorilor pentru care luptase. Era firesc ca omagierea sa, la un an de la moarte, să fie un prilej de a reactualiza liniile directoare ale luptei sale în contextul tulbure al crizei societății româneşti din aceste zile" – se arată într-un comunicat al organizatorilor. Memoria lui Ion Gavrilă-Ogoranu a fost onorată şi în Ardealul unde s-a născut şi unde a trăit. La 4 mai a avut loc o slujbă de pomenire la Biserica Greco-Catolică „Sfântul Spirit" din Alba Iulia. Iar a doua zi, în cadrul Festivalului Internațional „Lucian Blaga", la Universitatea „1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, a fost lansat ultimul volum, al VII-lea, din ciclul de restituiri memorial-documentare *Brazii se frîng dar nu se îndoiesc* de Ion Gavrilă-Ogoranu. Acest volum este despre rezistența anticomunistă din Munții Apuseni.

Rețeaua anticomunistă

La 24 aprilie, Seniorii Ligii Studenților, Grupul Independent pentru Democrație, Asociația „21 Decembrie 1989", Asociația Foştilor Deținuți Politici şi Asociația Civic Media au marcat, printr-o dezbatere publică, la Bucureşti, 17 ani de la începerea Fenomenului „Piața Universității". La finalul întrunirii, participanții au transmis o declarație comună din care citäm: „Mesajul principal al Pieței Universității a fost: fără comunişti, fără nomenclatură. Această nomenclatură este nucleul actualei oligarhii, care a ajuns din nou în poziția de control a pîrghiilor economice, politice şi administrative ale României. Parlamentul şi clasa politică au nevoie de votul uninominal. Cei care conduc acum România constituie o minoritate, «tagma jefuitorilor». Actualul guvern al României este un grup clientelar care controlează cea mai mare parte a media, a serviciilor secrete şi administrației de stat. Practic, prin Nicolae Văcăroiu, Ion Iliescu s-a reîntors la Cotroceni. Față de toate acestea, noi nu putem fi indiferenți. Nu avem nici un fel de legătură instituțională cu Traian Băsescu sau cu vreun partid politic. Din punctul nostru de vedere, chestiunea fundamentală este cea care priveşte principiile enunțate de Preşedinte. Din acest motiv am hotărât să ne implicăm activ. La 17 ani de la începerea Pieței Universității, noi, asociații şi organizatori ai Pieței Universității, am hotărît constituirea unei grupări intitulate «Civic Net – Piața Universității», prin care vom acționa pentru apărarea principiilor enunțate în 1989-1990. Obiectivul nostru rămîne acelaşi: eliberarea României!"

140 de ani de „Convorbiri..."

Revista „Convorbiri literare" a împlinit, la 1 martie, 140 de ani de la înființare. Îi urăm şi noi la mulți ani, cu puțină întîrziere, dar din tot sufletul. Această publicație a fost şi rămîne un reper în presa românească. Strălucirea revistei din ultimii ani i se datorează în cea mai mare parte

redactorului-şef Cassian Maria Spiridon, scriitor cu har şi animator cultural inventiv. Cu prilejul acestei sărbători, la sfîrşitul lui aprilie, „Convorbiri literare“ a acordat premiile sale, ajunse la ediția a XI-a: *Proză* – Magda Ursache şi Ioan Grosan; *Debut* – Vasile Leac; *Poezie* – Shaul Carmel, preşedintele Asociației Scriitorilor Români din Israel; *Eseu* – Ion Papuc; *Opera Omnia* – Sorin Alexandrescu; *Premiul revistelor culturale* – „Adevărul literar şi artistic“; *Premiul pentru excelență în relațiile culturale româno-americane* – Michael Waters. „Convorbiri literare“ a primit cu acest prilej Diploma de Excelență din partea Federației Editorilor şi Difuzorilor de Carte.

Lefter, despre funie în casa spînzuratului

Ion Bogdan Lefter, unul dintre gardienii corectidunii politice de la noi, a găsit un nou prilej de a ataca „intelectualitatea de dreapta“. Pornind de la suspendarea lui Băsescu din funcția de şef al statului, Lefter îi denunță drept „radical-conservatori“ pe intelectualii care au arătat vreo urmă de simpatie față de preşedinte, sau, mai ales, pentru principiile susținute de acesta. Şi îi declară falimentari din punct de vedere moral. Să te cheme Lefter şi să vorbeşti de faliment, mai treacă-meargă. Dar să n-ai nici un credit moral şi să cobeşti prăbuşirea morală a altora, chiar e prea mult. Într-un articol intitulat „Falimentul moral al radicalismului intelectual“ (în „Ziua“ din 3 mai a.c. – ziar vehement anti-Băsescu), Lefter pretinde că: „Semnînd petiții partizane politic, organizînd acțiuni de susținere a preşedintelui şi de condamnare a parlamentului, grupurile elitei radical-conservatoare se condamnă singure la faliment moral, recunoscîndu-şi incapacitatea de a-şi asuma rolul de instanță independentă pe care inteligheția îl joacă în societățile democratice...“. Aserțiunea dumisale conține însă o eroare de logică. Dacă acceptăm că intelectualul este un arbitru şi n-are voie să fie jucător – căci altminteri imediat scrie „faliment“ pe el –, atunci cum arbitrează? Nu cumva prin a sancționa public greşelile, derapajele şi abuzurile făcute de una dintre părți? Exact asta au făcut intelectualii „radical-conservatori“: nu i-au ținut partea lui Băsescu, ci au protestat împotriva unei decizii abuzive a parlamentarilor. Dar ca să vedeți ce e în capul lui Lefter, iată cine face parte, în opinia sa, din „elita radical-conservatoare“: Liiceanu, Pleşu, Dorin Tudoran, Vladimir Tismăneanu, Cărtărescu, Patapievici, Mircea Mihăieş. Persoane pe care acelaşi Lefter le consideră, total aiurea, „periculos de apropiați de extrema dreaptă (națională, anti-occidentală, anti-globalistă, anti-«corectitudine politică»)“! Lefter se înscrie în siajul liderului PSD, Mircea Geoană, care sugerează că există o asemănare între Băsescu şi Hitler! La aşa enormități, nu ne abținem să exclamăm ca extremistul de stînga CVT: „A intrat panica în şobolănime!“.

În Scoția, familia „jignește“ homosexualii

În Scoția, responsabilii serviciilor sanitare, sub influența *lobby*-ului făcut de organizația homosexualilor „Stonewall Scotland“, au emis o directivă prin care „se recomandă“ – caracterul de obligativitate fiind implicit – ca, în instituțiile sanitare de stat, să nu mai fie folosite referiri la familia tradițională. Adică să fie eliminate cuvintele „mamă“, „tată“, „soț“ şi „soție“, pentru „a nu jigni minoritățile sexuale“. Nebunia e în floare şi curînd se va întinde şi pe meleagurile româneşti, dacă nu vom aplica la timp un tratament eficient acestei maladii.

Editorial

(urmare din pag. 3)

suspendarea din funcție a preşedintelui Băsescu, fără nici un motiv constituțional. Tăriceanu, Voiculescu, Vadim Tudor, Marko Bela şi Geoană şi-au mînat turmele de parlamentari să schimbe legea referendumului, pentru a-l demite mai uşor pe preşedintele țării. Mai mult, încearcă să împiedice o nouă candidatură a lui Băsescu la preşedinție, în mod abuziv. Tot prin lege.

Prin urmare, la 19 mai nu avem de ales pro sau anti-Băsescu, ci pentru sau împotriva interesului național. Dacă Băsescu va fi demis, oligarhia va fi liberă să-şi înmulțească privilegiile şi să-şi protejeze interesele. Prin lege şi la adăpostul autorităților statului.

Dacă spunem NU demiterii lui Băsescu, votăm „da“ pentru România.

Vocea socială a Bisericii

Radu Preda

Apelul adresat clasei politice româneşti la 27 martie 2007 de către ierarhii Sinodului Mitropolitan al Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului a venit într-un moment potrivit şi exprimă fidel o stare de spirit. Ceea ce nu înseamnă că a fost şi receptat cu adevărat de adresanții acestuia ocupați în continuare, fără jenă, de jocurile politicianiste. Conținutul apelului este succint şi merită redat integral:

„Noi, ierarhii Sinodului Mitropolitan al Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, întruniți în şedința de lucru la 27 martie 2007, considerăm că este de datoria noastră să ne adresăm tuturor oamenilor politici din actuala legislatură, nu atât în numele Bisericii cât mai ales în acela al electoratului transilvan, din care şi noi facem parte împreună cu cei peste patru milioane de cetățeni ortodocşi pe care-i păstorim.

Adânc întristați, în ultima vreme, de spectacolul pe care ni-l oferă arena noastră politică şi fiindu-ne evident că ultimul lucru la care se gândesc aleşii nostri, fie de la putere, fie din opoziție, este tocmai poporul care i-a investit cu mandatul de a conduce țara, le adresăm tuturor un călduros apel de a depune toate eforturile întru depăşirea orgoliilor personale, intereselor partinice sau vendetelor acoperite şi de a găsi grabnic soluții pentru pace şi cooperare în slujba exclusivă a binelui public.

Reamintim obligația morală şi legală de a nu fi folosite prezențele, însemnele şi simbolurile religioase în scopuri politice şi de a nu invoca numele lui Dumnezeu sau al Bisericii cu uşurință şi iresponsabilitate. Experiența din ultimii 17 ani a dovedit că asemenea abuzuri se întorc împotriva autorilor lor şi că electoratul ştie să sancționeze derapajele de la morala creştină şi principiile democratice. Pe cei ce nu cunosc îi informăm că un locaş de cult nu poate fi ridicat fără binecuvântarea episcopului, aşa încât pe teritoriul Mitropoliei noastre nu se vor construi „biserici electorale“.

Ne rugăm la Dumnezeu pentru binele tuturor, reînnoim apelul la înțelepciune şi nădăjduim că poporul roman nu va fi umilit în aşteptările lui.“

Ce remarcăm? Înainte de toate, vedem cum aici sunt puse alături două teme: cea a crizei politice şi cea a abuzului de simboluri şi mesaje religioase din partea unor figuri publice. Alăturarea celor două teme exclude interpretarea acestui mesaj ca fiind un suport indirect adus unuia dintre partidele ce au format până acum câteva zile Alianța D.A. Ierarhii ardeleni tratează chestiunea crizei politice în contextul mai larg al modului în care anumite personaje semidocte, dar pline de bani, înțeleg să Îl transforme pe Dumnezeu în agent electoral şi Biserica în tribună.

Tema raportului dintre puterea spirituală şi cea seculară nu este nouă. PSD a încercat, uneori cu succes, pe durata guvernării dintre 2000-2004, să îşi anexeze vocea Bisericii Ortodoxe majoritare. Paralel cu înghețarea din rațiuni de „liniște“ inter-confesională a demersurilor în vederea concretizării proiectului noii Legi a Cultelor, încheiate abia la finele anului trecut, PSD a cultivat pe față simpatiile față de anumiți ierarhi cadorisiți cu sume impresionante. Prețul acestei apropieri s-a văzut în momentul în care aceeaşi guvernare PSD a dorit să se folosească pe față de canalele de comunicare ecleziale pentru dinamizarea referendumului privind noua formă revizuită a Constituției. Suplinind absența unei campanii serioase de informare a opiniei publice, strategii de partid au apelat cu seninătate la Biserica lipsită, alături de celelalte culte religioase, de cadrul legal secular minim şi în condițiile în care chestiuni esențiale precum salarizarea clerului sau statutul patrimoniului confesional erau suspendate de ani de zile. Unii ierarhi au răspuns prompt la această chemare patriotică şi au redactat circulare către parohii, cerând enoriaşilor să participe activ la vot. În fine, cu puțin timp înaintea alegerilor generale din 2004, PSD-ul promitea ierarhilor, în discuții discrete la limita şantajului, luna de pe cer în schimbul suportului electoral.

Această mentalitate de subordonare prin ademenire nu s-a aplicat doar Bisericii majoritare. Să nu uităm cum a fost neutralizată în bună parte mişcarea sindicalistă prin aducerea în Guvern sau în Parlament a liderilor acesteia. Un proces similar de înregimentare a fost constatat şi la nivelul mediilor culturale sau în mass-media. Pe scurt, reflexul autoritar a fost, alături de ascunderea trecutului securistic, una dintre constantele vieţii noastre politice în ultimele două decenii. Fără a exagera, se poate spune că indiferenţa cu care mai toate Guvernele de până acum au asistat la exodul inteligenţei româneşti face parte dintr-o strategie de eliminare a spiritului critic din peisajul social post-comunist dominat incontestabil de o oligarhie alergică la principii şi valori. Nu este deloc întâmplător faptul că tocmai votul acestei diaspore economice şi politice (marcată de deziluzia mai ales a tinerilor plecaţi după înăbuşirea violentă a fenomenului „Piaţa Universităţii") a cântărit decisiv în balanţă şi a dus în 2004 la victoria Alianţei D.A. şi a Preşedintelui Băsescu.

În acest context de după 1990, Biserica noastră majoritară nu a reuşit să îşi facă auzită vocea social-critică decât sporadic. Confruntată asemeni clasei politice cu tarele unei istorii neasumate până la capăt, captivă retoricii obedienţei, interesată de câştigul de moment, incapabilă să gândească pe termen lung, marcată de luptele carieristice – ierarhia nu a riscat să se expună, să protesteze vehement împotriva haosului, a corupţiei, a dezastrului social şi a tuturor tarelor pe care le-a generat o tranziţie lipsită de dimensiunea înnoirii morale şi civice. Cele câteva atitudini de până acum, altminteri contradictorii între ele, au venit de la Cluj. Fie că a fost vorba despre necesitatea implicării Bisericii pe scena politică (1998), fie că Sinodul a dat curs unei iniţiative de interzicere a implicării clerului în politica de partid (2000), fie că era atrasă atenţia asupra păstrării neutralităţii Bisericii pe durata campaniei electorale (2004), fie că se vehicula iarăşi ameninţarea ieşirii Bisericii din abstinenţa politică autoimpusă şi forţarea prin acest mod a soluţionării cauzei Gojdu (2006), fie că se denunţa interpretarea improprie a sensului donaţiei prin transformarea acesteia în act de cumpărare a conştiinţei (2006), fie că se adresa un apel către clasa politică (2007) – toate acestea au fost marcate de figura Arhiepiscopului Bartolomeu al Clujului.

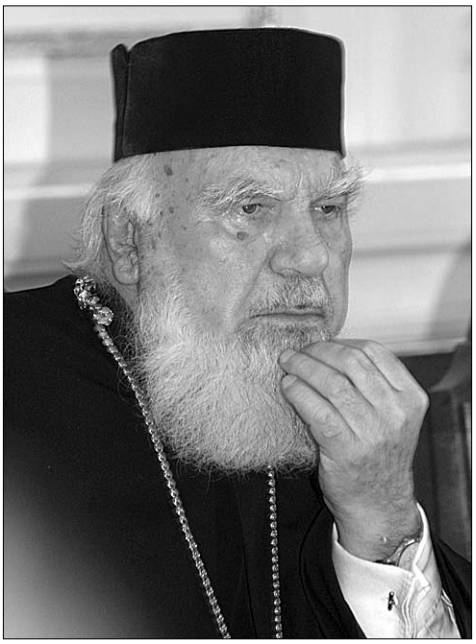

Mitropolitul Bartolomeu Anania al Clujului

Din păcate, aceste luări de poziţie au fost şi sunt subminate de două fenomene complementare. Pe de o parte, vocea critică a ierarhului clujean nu a fost amplificată de către ceilalţi membri ai Sfântului Sinod. Dimpotrivă. Afişarea ostentativă a unor sinodali cu puternicii zilei sau cu aventurierii scenei politice şi promptitudinea cu care aceştia din urmă au primit cele mai înalte distincţii bisericeşti în schimbul banilor au reuşit să relativizeze dorinţa absolut legitimă şi necesară de a reveni la rânduiala canonică a Bisericii şi de a recupera calitatea acesteia de instanţă a binelui-simţ. Aşa se explică perpetuarea impresiei că fiecare ierarh este un jucător pe cont strict propriu, fără legătură cu ceilalţi colegi din Sinod, fapt care îl face vulnerabil la invitaţiile insidioase ale celor care au nevoie de legitimare simbolic-religioasă înainte de o avea pe cea real-politică. În plus, gafa monumentală a refuzului obstinat de a fi în fruntea procesului de transparenţă şi corectitudine – vezi scrisoarea Patriarhiei către Senat în care se cere eliminarea din lista celor vizaţi de ANI a şefilor de cult şi a ierarhiei ecleziale – provoacă un plus de întrebări în legătură cu discernământul social şi capacitatea de asumare de către instituţia bisericească majoritară a unui rol normativ şi constructiv.

Pe de altă parte, aceste tentative de identificare a unui raport just între dimensiunea personală a credinței și reflexul ei public și, generic, între Biserică și stat sau Biserică și politică, nu au fost dublate de efortul pastoral de trezire a conștiinței laicatului. Cu o formulă de sinteză, se poate spune că, la ora actuală, noi avem laici, dar nu un laicat. Situația aceasta se datorează atât neîncrederii ierarhiei în propria bază, cât și adormirii conștiinței misionare a celor care, în Biserică și lume, ar trebui să fie purtători de valori. Încercările de până acum de coagulare a laicatului s-au lovit de mefiența și despotismul unor lideri ecleziali tributari încă unei mentalități mai degrabă stăpânitoare decât slujitoare. Potrivit acesteia, unitatea dintre păstor și turmă este monolitică și monologală, diversitatea harismelor și a responsabilităților fiind un atentat la „puterea" exercitată exclusiv de sus în jos.

În condițiile unei Românii ce suferă în mod vădit de deficiențe democratice majore, unde opinia celuilalt nu contează, unde cultura dialogului este aproape absentă, iar gestul critic este asimilat subversivității, Biserica majoritară are un rol formator și corector decisiv. Tocmai pe acesta ea nu vrea să îl asume sau amână cel puțin acest moment cât mai mult posibil. Prețul acestei comodități este ridicat: o clasă politică amorală, acumularea unui capital economic împovărat de vina de a creşte pe seama sărăciei altora, articularea unei societăți civile din definiția căreia este absentă orice referință religioasă, cetățenia spirituală fiind complet lipsită de echivalentul ei lumesc.

Este adevărat că toate aceste derapaje, lipsuri și stângăcii sunt rodul unor procese sociale anterioare lungi, vindecarea și corectarea lor cerând cel puțin un timp egal. Ceea ce trebuie să ne îngrijoreze este faptul că sunt foarte puțini cei care au curajul să înceapă terapia. Efectul: boala devine un substitut acceptat al sănătății și prezența doctorului indezirabilă. Dacă vrea ca vocea ei spirituală să fie auzită, Biserica Ortodoxă din România are nevoie de o voce socială pe măsura bolilor actuale. Sigur, este un rol incomod, deloc plăcut, ingrat de-a dreptul. Luarea acestuia în serios este însă o formă de misiune și garanția autenticității evanghelice, dovada faptului că ne luăm credința în serios. Și până la capăt.

Apelul adresat clasei politice românești la 27 martie 2007 de către ierarhii Sinodului Mitropolitan al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului este un gest al normalității profetice. Chiar dacă nu este în asentimentul întregului nostru episcopat și cu atât mai puțin în cel al întregii clase politice, acest apel este cu siguranță în asentimentul majorității românilor.

Reforma universitară

Constantin Mihai

Mult trâmbițata reformă instituțională, de care se tot vorbeşte în cei 18 ani de la revoluția anticomunistă din decembrie 1989, este încă departe de momentul adevărului. Unul dintre domeniile fundamentale ale revigorării unei națiuni, cu atât mai mult cea română, trecută prin furcile caudine ale unui regim criminal, ilegitim şi ateu, regimul comunist care a lăsat amprente serioase în structura identitară, este învățământul, educația, alături de Biserică şi Justiție. Acest truism trebuie amintit de fiecare dată când este vorba de radiografia unei națiuni, de profilul ei.

Învățământul românesc a rămas aceeaşi cenuşăreasă şi în perioda tranziției postcomuniste. Să trecem peste teoriile suprarealismului bolşevic care încă se mai acreditează cu obstinație pe la noi, potrivit cărora am avut un învățământ performant în perioada comunistă. Existența unor succese notabile din comunism nu sunt proba calității unui învățământ de top.

Să fim foarte bine înțeleşi: evidența este una indeniabilă. Comunismul a distrus învățământul românesc interbelic, fundat pe modelul european haretian, substituindu-l cu un surogat sovietic. Mutilarea se produce într-o perioadă ce a debutat cu îndepărtarea, şi nu de puține ori, cu întemnițarea sau exilarea adevăraților savanți, profesori şi înlocuirea lor cu impostori de toate spețele (bravi propagatori ai dogmatismului sovietic, direct de la sursă), la care s-a asociat masacrarea bibliotecilor de tot ce provenea din geniu românesc şi desființarea editurilor, pentru ca apoi să urmeze, aşa cum a început, prin interzicerea libertății de gândire specifică vremurilor comuniste. Decapitarea spirituală a României a fost vizată cu o tenacitate greu de imaginat. Lichidarea totală a culturii echivalează cu victoria categorică a vulgului, în cea mai peiorativă accepție a termenului, purtător firesc al vulgarității şi al mojiciei, element de scursură neintegrat funcțional în nici un tip de societate.

Ne vom opri în acest text la aspectul reformei universitare, încercând să analizăm câteva dintre cauzele care au împiedicat şi împiedică încă realizarea ei. Planul de la Bologna, la care a aderat şi țara noastră, nu se aplică deloc. Mult invocata autonomie universitară, de care se prevalează conducerile universităților, în loc să fie o bună oportunitate de aplicare a unor proiecte coerente de redresare a învățământului superior, constituie o sursă de păstrare a unor vechi privilegii, confundându-se universitatea cu propriul fief clientar. Proasta viziune managerială a factorilor de decizie din universități, care sunt lipsiți de o minimă gândire pe durată lungă, se suprapune unei incompetențe crase.

Într-o lucrare clasică, *Misiunea Universității*, Ortega y Gasset sublinia rolul major al studenților în construcția unei universități, pornindu-se de la principiul just al creării unor asemenea instituții pentru studenți, nu pentru profesori, cum se întâmplă astăzi, în mod abuziv, la noi, profesorii nemaifiind în slujba elevilor. Această disfuncționalitate vine pe fondul atribuirii unor prerogative profesorale autoritare, în dauna unui echilibru firesc între dascăl şi student.

Introducerea legii lustrației, ca o prelungire a actului de condamnare publică a comunismului, realizat prin discursul Preşedintelui Traian Băsescu, în Parlamentul României, de la 18 decembrie 2006, este o urgență a societății româneşti, reprezentând o condiție *sine qua non* a realei primeniri. În învățământul universitar, necesitatea unei asemenea legi este vitală, în măsura în care structurile de conducere ale universităților sunt încă parazitate de vechile cadre comunisto-securiste, care beneficiază din plin de avantajele

unei tranziții nesfârşite. În toată perioada cuprinsă între reforma învățământului din 1948 şi decembrie 1989 s-a urmărit constant selectarea dosarelor celor care ajungeau, ulterior, „specialişti". Ea venea în completarea unei selecții naturale, fiindcă cei care se îndreptau atunci spre o asemenea carieră ştiau bine care va fi nestrămutatul şablon de gândire pe care îl vor folosi în cei patru anii de studii şi mai ales după aceea, dacă intenționau să se facă remarcați. Când acestor dificultăți, cumva independente de dorințele „specialiştilor" formați în comunism, li s-a adăugat reavoința, rezultatul a fost de-a dreptul catastrofal.

Aceste cadre ucenicite la şcoala materialismului dialectic, străine de exigențele unei vieți academice, nu numai că blochează accesul unor tineri intelectuali de certă valoare, o bună parte a lor validați în marile centre universitare occidentale, dar şi anulează orice speranță privitoare la reformarea sistemului educațional. O reformă universitară autentică, aşa cum a pornit-o Mihai Şora, descendentul unei tradiții interbelice rodnice, presupune existența unei perspective de lungă durată în care strategiile de abordare să se sprijine pe criterii esențiale, vizând realizarea unui sistem performant, prin promovarea pe baza meritocrației, şi nu a nepotismelor, a relațiilor de cumetrie, prin îndeplinirea unor norme academice bine stabilite, prin compatibilizarea cu standardele europene de cercetare. Componenta cercetării trebuie reinclusă şi bine regândită în mecanismul universitar, precum se întâmplă în tradiția occidentală, pentru a putea contribui la consolidarea mediului academic, axat numai pe dimensiunea didactică – şi aceasta destul de inconsistentă, printr-o lipsă a cursurilor actualizate, bibliografiile rămânând undeva prin anii '70-80, pentru a nu mai vorbi de tradiționalismul tematicii puse în discuție. Intrarea într-un circuit internațional de colaborări prin echipe de cercetare, pe baza unor proiecte viabile, prin publicații serioase (reviste, cărți care îndeplinesc criteriile ştiințifice maxime), prin colocvii şi conferințe, prin schimbul interactiv al rezultatelor cercetării, constituie premisele unei veritabile reforme instituționale. Prin urmare, amatorismul publicațiilor (reviste, cărți nevalidate ştiințific), al cercetării în propria ogradă, soldată prin autotămâieri, triumfalisme locale, parastasuri şi bairamuri academice trebuie abandonat în beneficiul competenței, al profesionalismului şi al exigențelor cerute de standardele unei autentice vieți universitare.

Problema este una foarte simplă, care ține de un element esențial: adoptarea legii lustrației, primenirea cadrului instituțional, prin infuzia de tineri cercetători români din universitățile occidentale, care se bucură de recunoaşterea internațională, şi de cei mai buni din țară, impunerea unor criterii maximale şi reconectarea la fluxul cercetării europene. Astfel, vom avea şansa de a trece de la starea jalnică a universității, devenită un s.r.l., un fel de cimitir al elefanților sau de azil de bătrâni, la o reformare din temelii a sistemului universitar, prin producerea de competențe. În cele din urmă, decizia, ca națiune, ne aparține. Fie vrem să continuăm cu păgubosul amatorism comunist, fie vrem să adoptăm modelul excelenței intelectuale. Să nu încercăm să găsim alți vinovați.

Bătrânul continent, ca un imens Areopag

Despărțirea Europei de Hristos

Dan Mazilu

Vechii grecii aveau, ştim din *Faptele apostolilor* (Fapte 17, 21), un loc în care „nu-şi petreceau timpul decât spunând sau auzind ceva nou". Pentru ei, mai era loc de multe noutăți sub soare în Areopag. Acolo şi Sf. Pavel le-a vorbit oamenilor „despre Iisus şi Înviere". Întreita consecință o ştim: „[...] auzind despre învierea morților, unii l-au luat în râs, iar alții i-au zis: te vom asculta despre aceasta şi altădată" (Fapte 17, 32), în vreme ce alții „alipindu-se de el, au crezut [...]" (Fapte 17,34). Sf. Pavel le aducea *noutatea absolută*, vestindu-L pe cel care lor le era încă „Dumnezeul necunoscut", dar cei mai mulți aveau să creadă pe mai departe în *filo-Sofia*. Ei nu ştiau, aşa cum avea să arate Sf. Ioan Damaschinul în *Dogmatica* sa, că „adevărata înțelepciune este Dumnezeu" (Nikolaos Matsoukas, *Istoria filosofiei bizantine*, 2003, p. 31).

Acest eseu se referă la o perioadă mult mai îndepărtată de acele evenimente şi, poate, mult mai apropiată de vremea noastră. Este vorba *să respunem* anumite lucruri căzute, parcă, azi în uitare.

Europa recentă – urmăriți pentru câteva zile mass-media europeană! –, precum antica Atenă, este însetată de noutăți mundane, de „flecăreală" (*Gerede*, cum spunea Heidegger în *Ființă şi timp*, 2003, p. 237). În goana după ştiri, europenii nu mai caută esențialul, nu-L mai caută pe Dumnezeu, rămânând hipnotizați în fața celui mai dubios şi gol concept urzit în ultima perioadă pe continent: *Uniunea Europeană*. Grecii antici, ne spune Matsoukas, care „au pus la rang de cinste discursurile şi dialogurile teoretice [...], au depus eforturile cuvenite pentru ca dialogul, cuvântul şi contemplația să nu afecteze lucrările practice". Oare noi, cei de astăzi, europenii vechi şi noi, mai acordăm timp suficient lucrărilor practice ale mântuirii? Ne oferă răgaz pentru aceasta societatea în care trăim?

Europa recentă se laudă cu civilizația ei, nu cu Hristos (Pr. Iustin Popovici, *Credința ortodoxă şi viața în Hristos*, 2003, p. 210). Europa a abandonat Calea, *Adevărul şi Viața* preferând Metoda, „Libertatea, Egalitatea, Fraternitatea" şi *Pax europea*. Europa are pretenții imperialiste, nu mai caută înălțarea. E preocupată de *ex*-tindere. În consecință, furnizează țărilor care „doresc" să adere o serie de şabloane sociale atractive: „pace, democrație, prosperitate şi o foarte avansată formă de administrare colectivă sau independență" (Loukas Tsoukalis, *Ce fel de Europă?*, 2005, p. 194). A se citi, nu mai departe, şi proaspăta *Declarație de la Berlin* („...Vom lupta împreună împotriva terorismului şi a crimei organizate. În această luptă, vom proteja drepturile şi libertățile individuale. Nu trebuie să mai lăsăm niciodată vreo şansă rasismului şi xenofobiei. Ne asumăm angajamentul de a rezolva în mod paşnic conflictele mondiale şi de a face astfel încât oamenii să nu mai fie victime ale războiului, terorismului şi violenței. Uniunea Europeană promovează libertatea şi dezvoltarea. Dorim reducerea sărăciei, a foametei şi a bolilor [...]"; vezi http://www.azi.ro/even.htm.ue).

Dar spune acelaşi Tsoukalis, la începutul cărții sale, „Europa se schimbă rapid, într-un ritm accelerat". Încotro fuge ea? Cum putem afla aceasta? De ce se agită aşa?

Veți spune, poate, că nu trebuie să ne intereseze nici dacă europenii (ceilalți) sunt credincioşi, nici încotro merge Europa, ci doar să ne vedem de mântuirea noastră. Dar aceasta nu se poate aşa de uşor. Părintele Stăniloae ne arată de ce: „Credința individuală e de obicei în strânsă

dependență de starea religioasă a mediului înconjurător. Când neamul tău e necredincios, sau e pe cale să își piardă credința, e mult mai probabil că și tu ești sau vei deveni necredincios, ca să nu mai vorbim de urmașii tăi“ (Pr. Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și românism*, 1992, p. 83).

În aceste condiții, Europa devine pentru sufletele noastre, în modul cel mai serios, *problemă*. Europa e deja problematică. Și-a scufundat sistematic cetățenii într-o densă ceață londoneză, amețindu-i cu noua limbă de lemn a tratatelor, a prevederilor (A se face efortul dureros al lecturării acestor documente spre evitarea surprizelor! Vezi, de ex., *Proiectul de Tratat de instituire a unei Constituții pentru Europa*).

Europa care se extinde și-a inventat un discurs standard (de club ultraselect, ce farsă!), „a devenit o profesie și mulți – vorba profesorului Tsoukalis – profită de ea pe poziția de consumatori, producători sau cetățeni“. Nimeni nu poate spune... cât de mulți. Dar, la fel de bine, nu știm cât de mulți *nu profită*. În limbajul acesta economic, vocabularul de bază al jargonului Uniunii Europene, dacă nu profiți înseamnă că pierzi ori că te îndrepți spre faliment. Profesorul Tsoukalis nu ne spune nimic însă despre *inventatorii* Uniunii Europene (cei care și-au manifestat „scârba“ față de Europa fragmentată, Europa națiunilor, vezi José Ortega y Gasset, *Europa și ideea de națiune*, 2002, p. 17), despre ce și cum câștigă aceștia din extindere.

Nu e dificil de sesizat că Uniunea Europeană arată asemenea unui mare oraș, iar orașul – știm din istoria biblică – a apărut din nevoia omului fără Dumnezeu (a primului criminal) de a-și petrece timpul în compania oamenilor. E de ajuns să citim cu atenție *Protocoalele Înțelepților Sionului* și vom afla nu numai originea vremelnicei Uniuni Europene, dar și natura și scopul ei în lume. Conform acestor texte, adeverite pe zi ce trece de mersul lucrurilor, și nu infirmate, Europa va deveni centrul stăpânirii „iluminaților“. În van pare că a spus Mântuitorul „Eu, Lumină am venit în lume, ca tot cel ce crede în mine să nu rămână în întuneric“ (Ioan 12, 46). Degeaba scria Pr. Iustin Popovici că „sfinții sunt singurii iluminați“. Pretenția aceasta de „iluminați“ o au și cei care „au făcut din mintea umană dumnezeul dumnezeilor“ (Pr. Iustin Popovici, *Credința ortodoxă și viața în Hristos*, 2003, p. 216).

Nu peste multă vreme românii vor înțelege mai multe despre misterioasa Uniune Europeană. Dar va fi, poate, pentru unii prea târziu. Falsa agitație din politica românească nu urmărește decât scârbirea românilor față de tot ce este al lor. Deznădăjduiți, vor primi - ca soluție salvatoare! – o viață fără suflet, fără Dumnezeu, fără Adevăr, fără Biserică, „fără terorism“. Și ce viață va fi aceasta?!

În încheiere, câteva cuvinte pentru intelectualul european. Acesta este, vedem bine în aceste vremuri, „purtătorul și victima confuziei“ (Christos Yannaras, *Abecedar al credinței*, 1996, p. 7). Înconjurat încă din vremea „iluminatului“ Nietzsche numai de „interpretări“ (*Interpretationen*), se consumă, de multe ori inconștient, în două tipuri de hermeneutică a vremurilor: cea *zilieră*, comentând ce aduce ziua, și cea proiectivă, analizând ce va să aducă anul, cincinalul, deceniul, secolul ori mileniul. Dar oare sensul vremurilor recente nu trebuie extras dinspre veșnicie? Dinspre a doua venire a Mântuitorului? Această hermeneutică *eshatologică* îi rămâne intelectualului necredincios, în chip tragic, inaccesibilă.

Între timp, subtil și diabolic, Imensul Areopag – Europa, în care am fost (a)trași fatalmente, aruncă sufletele românilor în încercările vremurilor din urmă.

Oare acum cuvintele Stareților de la Optina nu au dobândit o realitate și mai mare?

„Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, păzește-ne pe noi de înșelăciunea necinstitului antihrist, a cărui venire se apropie și ne izbăvește de toate uneltirile lui [...]“ (*Rugăciunea Stareților de la Optina împotriva pecetluirii cu semnul antihristului*).

Apostol sub comunism: părintele Nicodim Măndiță

Cel pe care revista ROST îl cinsteşte în paginile acestui număr, anume părintele Nicodim Măndiță, este una din persoanele care lărgesc în mod considerabil conceptul de „elită". Este binecunoscut că ROST consideră „elita" un principiu fundamental al sistemului de valori pe care îl promovează, iar galeria de personalități care apare în paginile revistei este cel mai grăitor exemplu în acest sens. Majoritatea celor prezentați până acum fac parte însă din elita intelectualității româneşti, segment spectaculos şi normativ pentru restul societății, dar insuficient atunci când vine vorba de forjarea unei societăți coerente şi puternice. Niciodată nu trebuie să uităm elitele locale sau „populare", cele care pătrund în mod efectiv în mintea şi sufletul poporului.

Alex Iuga

Pentru intelectualii „subțiri", opera părintelui Nicodim este destul de greu digerabilă, fiind considerată de unii prea simplistă, chiar puerilă. Dar puțini dintre criticii lui au fost în stare să întoarcă pe calea credinței un număr aşa de mare de suflete, pe care le-a îndemnat să facă un lucru pe care, din păcate, prea puțini credincioşi ortodocşi îl realizează: să citească în mod serios cărți de învățătură creştină, pentru a cunoaşte, a cultiva şi apăra dreapta credință.

Pr. Nicodim Măndiță

Biografia părintelui Măndiță este destul de bine cunoscută, datorită eforturilor discipolilor lui fideli sau admiratorilor, care, cu răbdare, au strâns fiecare filă a vieții marelui duhovnic, continuându-i în acelaşi timp lucrarea misionară. Amintim aici doar cartea în două volume ale lui Gheorghe Ionescu, intitulată simplu *Viața părintelui Nicodim Măndiță* şi studiile lui Nicolae Rădulescu. Ne vom mulțumi să prezentăm doar câteva elemente esențiale dintr-o viață plină de înfăptuiri duhovniceşti, insistând pe două chestiuni de cea mai mare importanță: modelul său de duhovnicie, rolul jucat de cuvântul tipărit în cadrul acestuia şi, legat de această chestiune, semnificația arestării şi condamnării părintelui.

Militar de carieră călugărit

Nicolae Măndiță s-a născut în satul Buneşti din județul Argeş, la 28 octombrie 1889. Deşi nu a putut să facă mai mult de cinci clase elementare, tânărul Nicolae a dovedit de timpuriu aplecare către lectură, cele citite împărtăşindu-le cu cei din sat.

În 1911, se înrolează în armată, în care va sluji până în 1918. A participat activ la campania

din 1913 din Bulgaria şi la luptele din timpul primului război mondial. Deşi era deosebit de apreciat, el a ales ca, după încheierea conflagrației mondiale, să urmeze calea monahismului, călugărindu-se în 1920, la mănăstirea Măgura, județul Bacău, cu numele de Nicodim. Datorită evlaviei şi pregătirii duhovniceşti deosebite, el va primi în scurt timp şi harul preoției. În această calitate, va fi trimis să slujească în lume în localități precum Vâlcele şi Schitu – Frumoasa din județul Bacău, Pâclişa, județul Alba, Hăşmaşul Ciceului, Leurda Gârboului şi Simişna, județul Cluj.

Timp de 13 ani va sluji cu multă râvnă în cuprinsul acestor parohii, revenind doar pentru o scurtă perioadă în spațiul monahal, la mănăstirea Giurgeni, din județul Neamț. Părintele Nicodim a ascultat cu smerenie comandamentele chiriarhale, a părăsit locul ferit al mănăstirii şi a avut curajul să coboare în lume, pentru a răspândi cuvântul lui Dumnezeu. Gheorghe Ionescu ne arată cum părintele Nicodim, departe de a se sminti în lume, a reuşit de fiecare dată să aducă oamenii pe calea credinței şi să-i facă să trăiască în mod riguros, conform perceptelor creştine. Cele propovăduite de el nu erau spectaculoase, ci elemente simple, cu caracter normativ, pe înțelesul celor mulți, care jalonau calea către o viață autentic creştină. Elemente aparent exterioare, precum interdicția de a mai bea sau „nunta fără lăutari", marcau de fapt asumarea de către o anumită persoană a unei existențe calitativ superioare. Iar în toate aceste cazuri, decisiv a fost exemplul personal al părintelui, care nu a făcut niciodată rabat de la preceptele dreptei credințe, fiind extrem de exigent în această privință.

Părintele Nicodim a fost unul din cei mai fermi promotori ai ortodoxiei, apărându-şi turma şi căutând să readucă la sânul ei pe cei care trecuseră la alte credințe, dar şi în acest domeniu a fost un model exemplar, folosind exclusiv argumentul dialogal, fără a recurge la măsuri coercitive. Numeroasele dispute de natură teologică, extrem de numeroase şi pasionale în satele româneşti în perioada interbelică, l-au convins, dacă mai era nevoie, de necesitatea cunoaşterii temeinice de către preoți, dar şi de către credincioşi, a Sfintei Scripturi şi a învățăturii Bisericii Ortodoxe. Aşa cum spune Gheorghe Ionescu, „de la bun început părintele şi-a dat bine seama că, de nu vor citi creştinii cărți folositoare de suflet, nu se

va putea realiza transformarea lor, din oameni vechi în oameni noi. Nu-s de ajuns numai predicile, slujbele, Tainele sfinte şi exemplul vieţii trăite, ci e absolut de mare trebuinţă să li se ofere oamenilor şi cărţi sfinte spre citire, aceasta constituind hrana sufletului creştinesc, după cuvântul Domnului nostru Iisus Hristos, care zice în Sfânta Sa Evanghelie: *«Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu»*". (p. 82)

Pe limba omului simplu

Părintele Nicodim a dus o viaţă modestă, deoarece banii, deloc puţini, pe care îi primea de la credincioşi, îi folosea ca să cumpere cărţi pe care le dădea tuturor celor care doreau să citească. A căutat acele „cărţi folositoare de suflet" în care cuvântul dumnezeiesc era înfăţişat pe înţelesul credincioşilor simpli, redescoperind tradiţia medievală a „cărţilor populare", în care învăţătura creştină este transmisă prin parabole cu caracter dogmatic şi moral. Mai mult, s-a apucat el însuşi de scris, lista sa de lucrări fiind absolut impresionantă. Fiu de ţăran, trăind alături de ţărani, el a înţeles foarte bine mecanismul mental al acestora, iar toate lucrările lui ţin cont de acesta.

Aceste aspecte au condus şi la controverse privind corectitudinea din punct de vedere dogmatic a operelor sale, mai ales în ceea ce priveşte celebrele *Vămi ale văzduhului*. Această temă este însă extrem de frecventă în tradiţiile populare, şi nu numai, constituind o formă de reprezentare a evoluţiei spirituale a omului. Anumite exagerări în acest sens au fost făcute mai ales de unii discipoli, care absolutizează unele învăţături ale părintelui, pe care îl venerează, uitând de restul Bisericii. Faptul nu trebuie să mire, deoarece în tot decursul istoriei creştinismului există persoane dispuse să venereze un monah, un sfânt etc., deoarece este „mai aproape", mai concret, uitând de capul Bisericii care este Hristos.

În ceea ce-l priveşte pe părinte în mod direct, chiar dacă anumite idei ale sale pot fi discutate, el s-a situat consecvent pe linia învăţăturii şi practicii morale ortodoxe, pe care a cultivat-o cu o rigoare pe care unele gusturi au găsit-o exagerată. A ştiut să-şi păstreze capul pe umeri, evitând să se transforme într-un preot-taumaturg (aşa cum din păcate sunt destui şi azi, mai ales prin satele din Moldova), îndemnând oamenii să meargă la medic pentru problemele de sănătate, asta chiar dacă tradiţia consemnează numeroase acte de vindecare săvârşite prin rugăciunea părintelui. Mai mult decât criticile, ar trebui să primeze meritele părintelui, care, prin activitatea sa, a contribuit la risipirea multor „eresuri" de care era plină spiritualitatea populară, prin îndemnurile sale ca oamenii să se apropie de carte.

În acest sens a devenit aproape unic, prin faptul că la spovedanie dădea drept canon penitenţilor citirea de cărţi sfinte. O istorioară consemnată de Gheorghe Ionescu ne lămureşte ce importanţă acorda părintele cititului, dar ne ilustrează şi tipul de oameni cu care acesta venea în contact cel mai des, trebuind să vorbească pe înţelesul lor: „Părintele Nicodim era la slujbă în Sfânta Biserică de la Schimbarea la Faţă. O femeie m-a tras de haină. Mi-a făcut semn să ies puţin afară din Sfânta Biserică, pentru a-mi spune ceva. În pridvor mi-a spus să-l rog pe părintele să o spovedească, pentru că era de la mare distanţă. Merg la uşa de la veşmântărie şi rog pe maica să-l anunţe pe părintele. Dacă a aflat care-i pricina, mi-a spus să vină numaidecât femeia. Când să-i dea canon, ea nu ştia carte şi stăruia la Părintele că va face orice alt canon, dar numai de citit cărţi nu poate. Atunci părintele a întrebat-o:

– Dar dumneata poţi spăla rufe fără apă? Apoi dacă nu se pot curăţi rufele fără apă, tot la fel creştinul nu se poate curăţi de murdăria păcatului fără apa cea vie care este cuvântul lui Dumnezeu.

Ea a încercat să spună că dacă ar şti carte ar primi bucuroasă canon de citit, dar aşa cum? Părintele i-a zis iarăşi:

– Dacă vrei, atunci poţi citi cu urechile. Pui pe altcineva să citească şi dumneata asculţi. Nu vezi că toţi oamenii au case de locuit, dar nu toţi ştiu a construi? Pun pe altul care ştie, şi-l plătesc. Toţi oamenii sunt îmbrăcaţi cu haine, dar nu sunt croitori, ci merg şi-i plătesc croitorului să le facă. Toţi au încălţăminte în picioare, toţi au sobe de încălzit în camere, dar nu toţi sunt cizmari sau sobari, ci plătesc acelora care ştiu să facă şi le fac. Aşa şi dumneata, dacă nu ştii carte, plăteşti acelora care ştiu să citească, iar dumneata asculţi cu atenţie şi aşa îţi poţi face canonul, dacă vrei să-l

faci. Cum am ştiut să facem păcatul, cheltuind uneori sume mari de bani, tot aşa trebuie să cheltuim acum ca să putem scăpa de el.

După cele auzite, femeia s-a lămurit şi s-a învoit a primi acest canon, zicând:

– Bine, Cuvioase Părinte, am să plătesc eu cumva ca să-mi citească, doar ale mele sunt păcatele, dar mă gândesc, unde voi găsi eu atât de multe cărți?

– De nevoie poți să citeşti o carte de mai multe ori. Iar tu de găsit cărți o să găseşti, nu avea nici o teamă, dar nici nu aştepta să-ți bată cineva în poartă ca să ți le aducă. Te interesezi pe ici, pe colo, mai întrebi ba pe unul, ba pe altul. Că doar ai auzit ce făceau oamenii pe timpul foametei. Nimenea nu-i trimitea în Ardeal sau în Banat după făină, ci mergeau ei de bunăvoie, pentru că simțeau nevoia de a se hrăni pe ei şi pe cei ai casei lor. Nu vezi ce fac femeile de Paşti, când le trebuie drojdie pentru copt? Cum caută şi dau cât nu face, numai ca să poată găsi? Aşa şi dumneata, dacă vei simți nevoia să-ți curăți sufletul de păcate, atunci vei căuta în dreapta şi în stânga şi vei găsi negreşit.

Femeia s-a lămurit şi în această problemă şi nu a mai zis nimic, decât a sărutat mâna Părintelui şi a plecat“ (pp. 434 – 435).

Cele istorisite în rândurile de mai sus s-au petrecut după 1944. În acel moment în România regimul comunist se instaura tot mai temeinic, iar ateismul era sprijinit să ia locul credinței creştine. În 1948 au fost luate măsuri drastice de limitare a colportajului bisericesc şi a titlurilor puse în vânzare, fiind eliminate orice cărți cu conținut „mistic“. Dacă înainte episcopii puteau să dea autorizație persoanelor particulare pentru ca acestea să vândă cărți şi obiecte cu caracter religios, după 1948, cumpărarea de obiecte bisericeşti nu s-a mai putut face decât în cadrul bisericilor, asta în timp ce nici o editură „laică“ nu mai putea tipări cărți religioase.

Rețeaua de „samizdat“ religios

Din 1933 părintele Mândiță revenise în spațiul mănăstiresc, viețuind fie la mănăstirea Văratec, fie la Agapia. Nu-şi uitase deloc ideea de a răspândi cuvântul scris, ci, din contră, desfăşura o activitate editorială remarcabilă şi crease o rețea de colportaj. În noile condiții istorice, aceste activități păreau definitiv condamnate să înceteze. El însă nu a acceptat situația şi, pe baza vechilor relații, a dezvoltat cea mai amplă şi bine organizată rețea de „samizdat“ cu caracter religios care a existat în România comunistă. Cine acuză Biserica Ortodoxă că nu a căutat să răspândească cuvântul lui Hristos în anii comunismului, poate citi în dosarul penal întocmit de Securitate grupului de „difuzori“, în fruntea căruia a fost pus părintele Nicodim, că în patru locații din Bucureşti organele statului au descoperit nu mai puțin de 500.000 de volume! Dacă avem în vedere că activitatea grupului s-a desfăşurat în mod neîntrerupt din 1948 şi până în 1964, ne putem imagina dimensiunile pe care le-a avut această acțiune, precum şi impactul ei în rândurile credincioşilor.

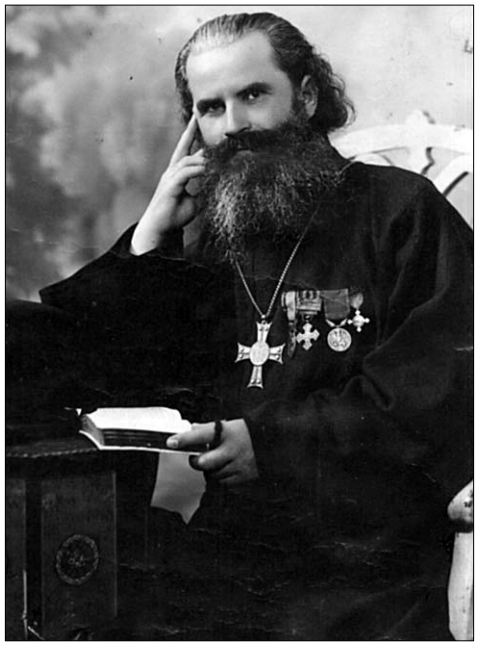

Pr. Nicodim Mândiță

Nucleul l-a reprezentat o mână de oameni, care copiau la maşina de scris cele scrise de părintele Mândiță, dar şi multe alte cărți cu caracter religios, pe care apoi le tipăreau la mica lor tipografie clandestină, sau, fapt absolut remarcabil, au reuşit să scoată cărți la tipografii „oficiale“ din diverse localități ale țării, mai ales tipografii ale eparhiilor, semn că oficialii Bisericii nu erau străini de acest demers.

Alături de cărțile care au fost tipărite în timp, a existat şi o cantitate substanțială de volume tipărite până în 1948, pe care aceşti oameni le-au

salvat de la topit, le-au ascuns prin cele mai diverse locuri, pentru ca mai apoi să le difuzeze din localitate în localitate. Abia când priveşti fotografiile existente în dosarul penal ale „inculpaților“ stând alături de stivele de cărți, când vezi mijloacele modeste cu care le-au realizat şi în ce spații, când afli că mai apoi plecau în lungi călătorii cu geamantanele grele de cărți, realizezi ce muncă uriaşă au făcut aceşti oameni.

Pentru mai multe amănunte legate de cele petrecute, punem la dispoziția cititorilor extrase din sentința penală nr. 38 dată în ziua de 22 ianuarie 1965 părintelui Nicodim Măndiță. Cine s-a obişnuit cu stilul acestor producții ale regimului totalitar îi va fi foarte uşor să deceleze dimensiunile activității grupului incriminat, dar şi aspectele urmărite de către regim, astfel că nu vom mai repovesti faptele, ci vom face numai câteva precizări.

Condamnat imediat după „marea eliberare“

În 1955 o parte din colaboratorii părintelui sunt arestați, descoperindu-se asupra lor numeroase lucrări cu caracter religios care urmau să fie difuzate, fapt care constituia o infracțiune gravă în viziunea regimului. Unii dintre ei erau membri ai organizației „Oastea Domnului“, care, din pricina „misticismului“ ei, fusese scoasă în afara legii. Cum numele părintelui Nicodim a fost vehi-

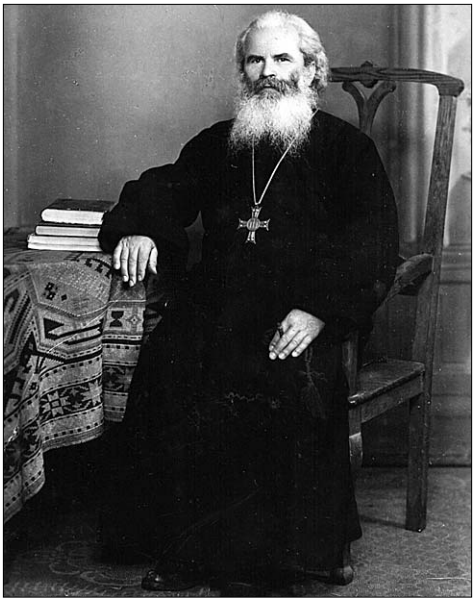

culat în cadrul anchetelor, iar el colaborase strâns în trecut cu ostaşii, acestuia i s-a deschis un dosar de urmărire pe linia „Oastea Domnului“. Puțini au fost cei care au dat relații despre activitatea părintelui, iar Securitatea nu a reuşit să stabilească cu certitudine tipul de activitate „duşmănoasă“ dus de Nicodim Măndiță, până în 1964 când rețeaua cade şi sunt descoperite depozitele de carte. Zece persoane sunt judecate şi condamnate la Bucureşti, prin sentința nr. 10 din 9 ianuarie 1965, pentru răspândirea de publicații interzise (art. 325, alin 3, lit. c, C.P. al RPR). Din pricina vârstei şi a bolii, părintele a fost judecat separat, la Târgul Neamț, ținându-se seama însă de unitatea grupului.

În ianuarie 1965, atunci când Nicodim Măndiță era judecat, trecuseră numai câteva luni de la „marea eliberare“ a deținuților politici din închisori. Pentru cei care caută merite comunismului, procesul său arată că esența regimului nu se schimbase câtuşi de puțin, grațierea generală fiind un gest pur exterior, fără consecințe pe plan ideologic. Citind sentința, se poate observa că cei care au instrumentat dosarul au căutat să acrediteze ideea de speculă, cu mai multe conotații spre dreptul comun, deşi într-un sistem comunist şi specula este o infracțiune cu caracter politic. Pentru că acest lucru nu s-a putut demonstra, au fost lecturate publicațiile confiscate, constatându-se că ele conțin numeroase idei periculoase pentru regim, multe dintre ele fiind scrise de Nicodim Măndiță. Cei opt ani de închisoare pe care i-a primit părintele reprezintă o condamnare politică limpede, un atac la libertatea de conştiință, de care regimul se prevala după 1964. Mai mult, părintele va fi internat în Aiudul abia părăsit de cei care fuseseră supuşi reeducării, semn că era considerat un element periculos. Cele 500.000 de cărți au fost trimise la topit, lista lor fiind anexată ulterior dosarului de urmărire.

Nicodim va sta în închisoare un an şi jumătate, restul de pedeapsă fiind anulată prin „bunăvoința“ regimului. Se va întoarce la mănăstirea Agapia, încheindu-şi existența pământească în seara de 5-6 iulie 1975. Şi azi, când se face pomenirea sa, se adună laolaltă mii de credincioşi, care cinstesc memoria unui om care a salvat cărțile sfinte de la ardere şi a îndemnat lumea: „Citeşte cuvântul Domnului!“.

Sentința de condamnare din 22 ianuarie 1965

TRIBUNALUL MILITAR BUCUREȘTI
Dosar nr. 310/1964
SENTINȚA NR. 38

Astăzi, 22 ianuarie 1965

Tribunalul militar Bucureşti, în deplasare în oraşul Târgu Neamț, reg. Bacău, compus conform legii din:

PREŞEDINTE: Lt. Colonel de justiție ALDEA MATEI

Ases. Popular: Căpitan Ene Eugen
Ases. Popular: Căpitan Ene Gheorghe
Procuror militar: Căpitan de justiție Duma Gheorghe
Secretar: Căpitan de justiție Bozaş Teodor,

s-a întrunit în şedință publică, cu respectarea dispozițiilor legale, în scopul de a judeca procesul privitor pe inculpatul

Civ. MĂNDIȚĂ NICOLAE, născut la data de 14.10.1889, în comuna Buneşti, raionul Curtea de Argeş, reg. Argeş, fiul lui Ioniță şi Filofteia, cu domiciliul în Mânăstirea Agapia, raionul Tg. Neamț, reg. Bacău, de profesie preot – protosingel, necăsătorit, fără avere personală, scos din evidențele C.M. pentru depăşirea vârstei, având 76 ani, fără antecedente penale (f. 112), studii 5 clase elementare, originea socială agricultori, fără de partid, aflat în stare de libertate, învinuit pentru infracțiunile de răspândire de publicații interzise, p.p. de art. 325 al. 3 lit. c C.pen. şi speculă, p.p. de art. 268/17 lit. c C.pen.

La apelul nominal, făcut în şedința publică, inculpatul s-a prezentat în stare de libertate, fără apărător, declarând că se apără singur.

Preşedintele a stabilit identitatea inculpatului, care este la fel cu aceia menționată în interogatoriul de la dosar.

Procedura îndeplinită.

Secretarul a făcut apelul martorilor propuşi în cauză de acuzare şi anume: Perju Petre, Plugaru Dumitru, Maxim Constantin şi Albu Gheorghe, care au fost prezenți.

Preşedintele a dispus retragerea martorilor în camera anume destinată.

S-a dat citire de către secretar actului de inculpare de la dosar, iar preşedintele a procedat la luarea interogatoriului inculpatului, care s-a anexat şi dosarul cauzei.

S-a trecut apoi la audierea martorilor prezenți menționați mai sus, ale căror depoziții luate cu respectarea dispozițiilor legale, de asemenea s-au anexat la dosar.

Atât procurorul militar cât şi inculpatul au declarat că nu mai au probe de solicitat în cauză şi au cerut judecarea procesului.

TRIBUNALUL

Deliberând în secret conform prevederilor legale;

Având în vedere că atât procurorul militar cât şi inculpatul au declarat că nu au probe de solicitat în cauză;

Considerând că nici din oficiu nu mai este necesară administrarea altor probe şi că procesul este în stare de judecată;

Pentru aceste motive, cu unanimitate de voturi, tribunalul ia act de declarațiile părților că nu mai au probe de solicitat în cauză şi dispune judecarea procesului în fond.

Dată şi citită în şedință publică, astăzi 22.01.1965.

Procurorul militar având cuvântul în fond a arătat împrejurările în care inculpatul în anul 1926 a luat legătură cu Poițelea Vasile, formând un grup de colportaj a unor cărți şi broşuri mistic-religioase, cât şi a unor obiecte de cult (cruciulițe, candele, icoane), din care au mai făcut parte Magirescu Ion, Magirescu Costache, Palade Gheor-

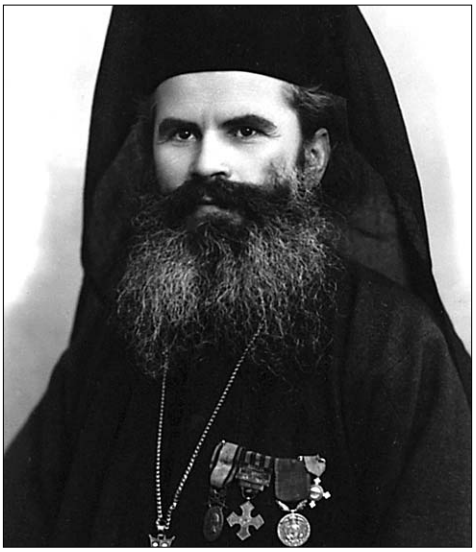

Pr. Nicodim Mândiță

ghe şi Bălan Grigore. Procurorul a mai arătat că inculpatul este autorul a diferite broşuri şi cărți, care au fost multiplicate şi difuzate de grup, care conțin idei duşmănoase, antisociale. După aceia a analizat diferite pasagii din cărțile scrise de inculpat, din care rezultă că acesta urmărea abaterea oamenilor muncii de la menirea lor, respectiv de a construi societatea socialistă, susținând că fericirea este sus, în cer, iar nu pe pământ şi că pentru aceasta nu mai trebuie să muncească aşa cum li se cerea în vederea realizării unui trai mai bun. Pentru a evidenția caracterul antisocial al cărților şi broşurilor respective, scrise de inculpat, procurorul militar a dat citire referatului Departamentului Cultelor anexat la dosar, în care se arată că toate aceste materiale, găsite la percheziția domiciliară efectuată inculpaților şi care au fost difuzate de aceştia, sunt interzise de lege. Apoi a menționat că acest lucru a fost cunoscut şi de către inculpați, care au desfăşurat activitatea lor, după 1948, în ascuns difuzând materialele la oameni de încredere, iar pentru a nu fi găsite a luat măsura introducerii unor exemplare în cutii de tablă, care au fost ascunse prin poduri sau pe la fântâni. Procurorul militar a susținut că fapta inculpatului de a scrie broşuri interzise pe care apoi le-a difuzat, se dovedeşte cu recunoaşterile sale, coroborate, cu declarațiile celorlalți coinculpați, cu depozițiile martorilor audiați în cauză, cu corpurile delicte şi cu expertiza tehnică de la dosar. În concluzie, procurorul militar a cerut condamnarea inculpatului Mândița Nicolae pentru infracțiunea de răspândire de publicații interzise, p.p. de art. 325 al. 3 lit. c C.pen., cu aplicarea art. 25 pct. 6 al. 2 C.pen. şi art. 80 C.pen. şi obligarea acestuia la plata cheltuielilor de judecată. În ce priveşte infracțiunea p.p. de art. 268/17 lit. c C.pen., procurorul militar a declarat că din probele administrate în cauză nu se dovedeşte că inculpatul ar fi făcut speculă cu materiale de cult religios şi în consecință a arătat că pentru această faptă renunță la învinuire.

Inculpatul Mândiță Nicolae, având cuvântul în apărarea sa, a susținut că este nevinovat, deoarece a lucrat pentru binele poporului, mergând pe drumul pe care au mers strămoşii noştri timp de 19 sute de ani.

După aceea preşedintele l-a întrebat pe inculpat dacă mai are ceva de adăugat în apărarea sa, la care acesta, la ultimul cuvânt, a cerut să fie achitat.

Preşedintele a declarat dezbaterile închise în cauza de față, iar tribunalul s-a retras în camera de consiliu spre a delibera asupra culpabilității inculpatului.

TRIBUNALUL

Deliberând în secret conform prevederilor legale;

Asupra acțiunii penale deschisă prin concluziile de învinuire din 04.11.1964 ale organului de anchetă penală din M.A.I., Dir. Reg. Bucureşti, împotriva inculpatului Mândiță Nicolae, învinuit pentru infracțiunii de răspândire de publicații interzise, p.p. de art. 325 al. 3 lit. c C.pen. şi speculă, p.p. de art. 268/17 lit. c C.pen;

Având în vedere concluziile orale ale procurorului militar, precum şi susținerile inculpatului, făcute personal, în fața instanței, în şedință publică;

Având în vedere că din instrucția orală urmată în cauză în şedință publică, cât şi din actele de la dosar, care au fost puse în discuția părților în şedință publică, se constată următoarele:

ÎN FAPT:

Inculpatul MÂNDIȚĂ NICOLAE, face parte dintr-un lot de 11 infractori (Poițelea Vasile ş.a.) care a fost soluționat de acest tribunal prin sentința nr. 10 din 09.01.1965, pentru acesta disjungându-se cauza deoarece nu s-a putut prezenta la proces fiind bolnav netransportabil.

În trecut, susnumitul a fost ofițer de artilerie şi a participat la luptele din primul război mondial, iar în anul 1920 s-a călugărit la Mănăstirea Schitul Măgura, unde mai târziu a fost hirotonisit preot.

Până în anul 1933 a fost preot în mai multe parohii, iar în acest an s-a mutat cu serviciul la Mânăstirea Agapia ca preot şi apoi protosinghel, de unde în 1945 s-a transferat la Mânăstirea Văratecul.

La această mânăstire a stat până în anul 1961, când a fost pensionat, după care a revenit la Mânăstirea Agapia, unde îşi are domiciliul.

Inculpatul Mândița Nicolae în anul 1926 a intrat în legătură cu Poițelea Vasile, din Bucureşti, pe care l-a îndemnat să constituie un grup de colportaj de materiale bisericeşti.

Ca urmare a acestui îndemn, Poițelea Vasile a trecut la organizarea grupului de colportaj, din care au mai făcut parte Magirescu Ion – decedat – Măgirescu Costache, Palade Gheorghe şi Bălan Grigore.

Aceştia s-au ocupat cu difuzarea de cărți şi broşuri religioase, precum şi obiecte de cult în Bucureşti şi în diferite localități din țară, activitate în care au mai atras şi pe numiții Ionescu Jorj, Chiuaru Nicolae, Popa Elena, Tupu Anica, Stoica Gheorghe şi Lazăr Dumitru.

De menționat este faptul că după anul 1948, când li s-a anulat autorizația de colportaj, grupul a desfăşurat această activitate în mod clandestin până în anul 1964, când a fost descoperit de autorități.

Materialele difuzate de grup au fost tipărite în diferite tipografii din Bucureşti, Botoşani, Roman şi Bacău.

Din cercetările efectuate s-a constatat că acest grup a deținut o cantitate de aproximativ 500.000 volume, care au fost ținute în 4 depozite şi anume: la domiciliile numiților Poițelea Vasile, Măgirescu Costache, Palade Gheorghe şi Bălan Grigore, din Bucureşti, Bd. Republicii nr. 21, şi în Str. Sf. Petru Tei nr. 37, la locuința numitului Drăgan Ion, din Bucureşti, str. Serg. Scarlat nr. 43, cât şi la numitul Mândiță Constantin, din satul Buneşti, comuna Zărneşti, raionul Curtea de Argeş.

Cărțile şi broşurile deținute şi difuzate de inculpați, au un caracter antisocial, îndemnând pe cititori să se sustragă de la preocupările pentru problemele vieții materiale, fac apologia călugăriei, şi conțin idei anticomuniste, fiind menite să pregătească terenul psihologic pe care şi-l doresc duşmanii regimului nostru, care nu văd cu ochi buni cuceririle actuale ale poporului şi faptul că astăzi oamenii se transformă eliberându-se de superstițiile trecutului.

Majoritatea lucrărilor difuzate de grup au fost scrise de inculpatul Mândiță Nicolae, care era considerat de toți membrii grupului ca fiind „părintele spiritual al lor“ şi care se bucura de o autoritate deosebită în fața acestora.

În lucrările sale inculpatului tratează o serie de probleme cu conținut mistic-religios, duşmănoase regimului democrat-popular din R.P.R.

Astfel, în broşura „Providența Divină“ inculpatul scrie că „O țară fără Dumnezeu ar fi menită pierzării definitive“; că cei ce tăgăduiesc existența lui Dumnezeu, s-ar coborî în rândul necuvântătoarelor“ şi „dacă în şcoli ar fi numai profesori creştini, ce tineret cuminte ar ieşi din ele, cât de bine ar conduce ei țara“.

În broşurile „Izvorul răutăților“ şi „Expoziția idolilor moderni“ se încearcă a se crea o imagine falsificată despre viața şi realitatea contemporană din țara noastră, despre educația tineretului. Astfel, în broşura „Expoziția idolilor moderni“, inculpatul afirmă că tineretul este târât de părinți şi de bătrâni la cârciumi, baluri, serate şi alte locuri de stricare a sufletului, că părinții sunt ocărâți şi bătuți, boierii şi domnii blestemați, arhiereii disprețuiți şi bisericile socotite ca niște grajduri“, iar mai departe scrie că „voia bună a oamenilor, petrecerile, cântecele, jocurile, ținuta vestimentară, alta decât cea de călugărițe la fe-

mei, sunt categorisite ca acte demonice, ca obiceiuri blestemate, diavoleşti.

Aceste idei sunt reluate şi tratate de inculpat şi în alte broşuri, difuzate de grup, cum sunt: „Păcatul sulemenirilor“, „Prin spini la Dumnezeu“, „Crucea călugărilor“ etc.

Într-o altă broşură „Lumea şi sufletul“, la pag. 771-774, inculpatul scrie: „românul ar învia atunci când îşi îndrăgeşte biserica, când năzuieşte după învăţăturile din Sf. Evanghelie şi după acelea a românilor luminaţi cu învăţături adevărat creştineşti, când merge la biserică, când ascultă de popi.

În broşurile „Antihristica“, „Familia“ şi „Biserica reală“ se arată că bolşevicii ar fi pornit război împotriva lui Dumnezeu, ar fi desfiinţat credinţa, că ar fi asasinat preoţii, călugării, aducând în acelaşi timp elogii naziştilor şi fasciştilor, care au dezlănţuit cel de-al doilea război mondial.

Aceleaşi teme duşmănoase regimului nostru democrat popular sunt reluate de inculpatul Mănditâ Nicolae în lucrările „Privelişti apocaliptice“ (38 volume), „Oglinda duhovnicească“, „Vămile văzduhului“, „Ciclul de predici“, „Îndreptarul preotului“ şi altele.

Astfel, în „Privelişti apocaliptice“ se arată că ştiinţa ar fi deşartă, arborele ale cărui fructe ar aduce moartea, că necredinţa ar duce la sinucidere şi ar prăbuşi în pierzanie toată familia, că raţionalismul ateu şi indiferentismul religios ar fi materialismul cel mai nereuşit, anticriştii din toate vremurile.

În „Vămile văzduhului“ inculpatul propagă idei antisociale, din care rezultă că jocurile şi cântecele ar fi o şcoală a satanei, că citirea cărţilor, revistelor şi a jurnalelor rele ar vătăma groaznic, creştinii să nu vorbească cu ereticii etc.

În anul 1948, după ce li s-a retras autorizaţia de colportaj, inculpatul s-a deplasat la Bucureşti, la domiciliul grupului de colportori, căruia i-a dat instrucţiuni de felul cum să-şi desfăşoare activitatea de difuzare a materialului interzis, în mod clandestin.

Tot atunci inculpatul a dat dispoziţii ca să se procure o maşină de scris, la care Palade Gheorghe să dactilografieze o serie din lucrările scrise de el.

În repetate rânduri a fost vizitat la mănăstirile unde se afla – Văratecul sau Agapia – de Poiţelea Vasile, Măgirescu Costache, Palade Gheorghe şi Bălan Grigore, care i-au adus lucrările dactilografiate de Palade Gheorghe, pentru a le verifica şi eventual completa.

Inculpatul personal a atras în grupul de colportori, pe numiţii Ionescu Jorj, Ţupu Anica şi Chioaru Nicolae, elemente fanatice din asociaţia interzisă „Oastea Domnului“, prin intermediul cărora a difuzat o serie de cărţi şi broşuri interzise, de pe urma cărui fapt a obţinut sume de bani. De asemenea, inculpatul a făcut legătura acestora cu grupul de colportori din Bucureşti, unde susnumiţii s-au deplasat de mai multe ori şi de unde au ridicat cantităţi însemnate de material duşmănos, din care o parte au difuzat-o singuri iar altă parte au dat-o inculpatului care a difuzat-o persoanelor ce veneau la mănăstire.

Fiindu-i teamă de o eventuală persecuţie domiciliară, întrucât ştia că desfăşoară o activitate ilicită, inculpatul în anul 1960, a dat lui Ionescu Jorj şi Popa Costache câte un exemplar din lucrările sale, dactilografiate de Palade Gheorghe, pentru a le ascunde la domiciliile lor din comunele Grigoreni şi Scorţeni, reg. Bacău.

Inculpatul a desfăşurat activitate duşmănoasă şi în cadrul asociaţiei „Oastea Domnului“, îndrumând pe membrii acesteia să-şi continue activitatea prin adunări ţinute sub masca unor botezuri, nunţi sau petreceri familiare.

Cu ocazia percheziţiei domiciliare, inculpatului i s-au găsit o cantitate însemnată de cărţi şi broşuri interzise, printre care şi revista „Buna Vestire“, „Muncitorul legionar“ şi „Comunismul demascat“, precum şi suma de 43.000 lei, provenită din comerţul clandestin şi magnetofonul marca „Philips“, cumpărat în scopuri de propagandă religioasă.

Inculpatului i s-a mai imputat şi faptul de a fi vândut obiecte de cult – cruciuliţe, icoane – fără să fi avut vreo autorizaţie pentru aceasta.

Fiind interogat în instanţă (f. 223-224), inculpatul a recunoscut că a făcut parte din grupul de colportaj de materiale mitic-religioase, împreună cu Poiţelea Vasile, Măgirescu Costache, Palade Nicolae, Palade Gheorghe şi Bălan Grigore, că acest grup şi-a continuat activitatea şi după 1948 când i s-a retras autorizaţia; că în 1955 a aflat de arestarea lui Ionescu Jorj, Popa Elena şi a altor două persoane, care fusese găsite cu materiale

religioase în gara Bacău şi că după un an, respectiv în 1956 şi-a reluat această activitate. De asemenea a mai recunoscut că a scris lucrările „Oglinda duhovnicească", „Izvorul răutăților", „Tămâie şi furturi", „Diavolul şi cârciumarul", „Pacea părinților cu copii" şi altele, care au fost tipărite la diferite tipografii şi apoi difuzate personal şi prin diverse persoane de încredere. Inculpatul a arătat că a dat dispoziții să se cumpere 2 maşini de scris, la care Palade Gheorghe i-a dactilografiat lucrările „Vămile văzduhului", „Un ciclu de predici", „Privelişti apocaliptice" şi altele. Inculpatul a mai arătat că toți ceilalți din grup îl considerau ca pe şeful lor şi că îndrumările pe care le dădea, erau duse la îndeplinire în bune condițiuni.

Inculpatul a declarat că era informat de cei din grup, despre activitatea desfăşurată de ei şi de câştigurile realizate. Tot la interogatoriul luat de instanță, inculpatul a mai arătat că din anul 1929 şi până în 1948 a vândut iconițe, dar că după această dată nu a mai făcut acest lucru.

Faptele inculpatului mai sunt arătate de numiții Poițelea Vasile (f. 80-82), Măgirescu Costache (f. 83-85), Palade Gheorghe (f. 86-87), Bălan Grigore (f. 88-89), Ionescu Jorj (f. 90-91), Popa Elena (f. 92-93), Chiuaru Nicolae (f. 97), Tupu Anica (f. 98), ale căror declarații se coroborează cu depozițiile martorilor:

– Cioată Polina (f. 102), care a arătat instanței că în iulie 1964 a fost la mânăstire, la Mândiță Nicolae, care i-a dat manuscrisul „Providența divină" pe care l-a adus la grupul de colportori din Bucureşti;

– Chiriac Elena (f. 104), care a declarat că a participat la adunările aşa zise „Cuvânt" şi ştie că şi inculpatul a ținut odată o astfel de adunare.

– Stanciu Maria (f. 105), care a arătat că a fost la inculpat, la mânăstire, pentru a se spovedi şi aceasta i-a dat să scrie din „Vămile văzduhului";

– Sacaliuc Maria (f. 106), care a afirmat că a difuzat o serie de materiale religioase interzise, care erau scrise de inculpat;

– Guțea Damian (f. 108), călugăr la Mânăstirea Cernica a arătat că i s-au adus la mânăstire vreo 300-400 broşuri religioase, scrise de inculpat, despre care starețul mânăstirii i-a spus că erau interzise;

– Perju Petre (f. 110 şi f. 225) a declarat că obişnuia să se ducă la mânăstire, la inculpat, pentru a se spovedi şi că aceasta i-a dat drept canon să scrie din „Vămile văzduhuşului", circa 10-12 caiete, respectiv 24 de vămi. De asemenea a mai arătat că inculpatul i-a mai vândut şi lucrarea scrisă de el „Oglinda duhovnicească";

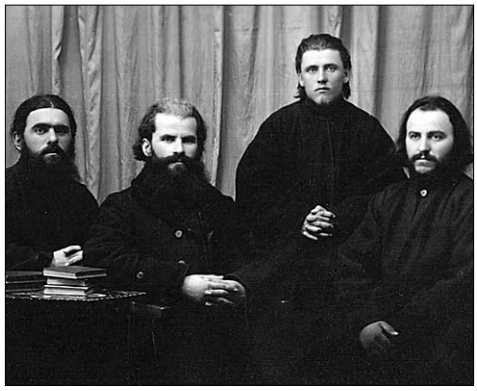

– Moraru Anica (f. 114), ştie că soțul ei, Moraru Mandică, scria în caiete din „Vămile văzduhului" şi îi spunea că făcea acel lucru fiindu-i dat canon de Mândiță Nicolae;

– Crăciun Ioan (f. 115), de asemenea a arătat că inculpatul îi dădea drept canon, ca să citească cărți religioase, care erau scrise de el. Martorul a mai arătat că inculpatul i-a spus ca să ascundă nişte cărți religioase, pentru a nu fi descoperite de autorități;

– Ionescu Ana (f. 132) a declarat că asculta de îndrumările date de Mândița Nicolae şi de ceilalți din grupul lui;

– Maxim Constantin (f. 226) a arătat că a fost de mai multe ori la mânăstire, cu soția sa, care se spovedea la inculpat. A citit cărțile, date de inculpat, din care a reținut că nu trebuia să înjure, să fure, dar să iubească pe aproapele său;

– Albu Gheorghe (f. 227), în 1964 a cumpărat iconițe şi cărți religioase de la grupul din Bucureşti, printre care se afla şi broşura „Dai voință iei putere" scrisă de Mândiță Nicolae;

– Plugaru Dumitru (f. 228) a citit mai multe cărți şi broşuri religioase, scrise de inculpat, printre care şi „Oglinda duhovnicească" şi a transcris pe mai multe caiete, unele părți din lucrările „Vămile văzduhului" şi „Judecata particulară".

Față de probele de la dosar, analizate mai sus, instanța reține în sarcina inculpatului Mândiță Nicolae, faptul de a fi difuzate în rândul unor persoane credincioase cărți şi broşuri religioase, scrise de el, care aveau un conținut interzis.

Instanța nu reține în sarcina inculpatului faptul de a fi făcut comerț fără autorizație întrucât pe de o parte a rezultat că obiectele de cult erau confecționate de membrii grupului şi au fost vândute în cadrul activității de colportaj a grupului iar pe de altă parte s-a stabilit că inculpatul a făcut acest lucru până în 1948, când grupul a avut autorizație legală.

ÎN DREPT:

Inculpatul MĂNDIȚĂ NICOLAE a fost trimis în judecată pentru infracțiunea de răspândire de publicații interzise, p.p. de art. 325 al. 3 lit. c C. pen., ale cărei elemente constitutive sunt întrunite deoarece:

– există latura obiectivă a acestei infracțiuni fiind dovedit că în perioada 1948-1964, inculpatul a deținut şi difuzat diferite cărți şi broşuri religioase interzise, cu conținut antisocial şi anticomunist, majoritatea lor fiind scrise chiar de acesta;

– latura subiectivă a infracțiunii constă în aceia că inculpatul a comis fapta de deținere şi răspândire a materialului religios interzis cu intenție, deoarece a prevăzut pericolul social al urmărilor faptelor sale pentru securitatea statului şi liniştea publică şi a dorit ca acestea să se producă.

Văzând şi disp. art. 25 pct. 6 al. 2 C.pen. instanța urmează a dispune confiscarea averii personale a inculpatului, întrucât fapta săvârşită periclitează securitatea statului.

Având în vedere că în cauză au fost constituite corpuri delicte toate materialele găsite la percheziția domiciliară făcută inculpatului, care sunt prevăzute în procesele-verbal de la dosar şi că ele au servit sau au fost destinate să servească la săvârşirea infracțiunii prev. de art. 325 al. 3 lit. c C. pen., instanța urmează ca în baza art. 80 C.pen. să dispună confiscarea lor în folosul statului.

Inculpatul a mai fost trimis în judecată şi pentru infracțiunea de speculă, p.p. de art. 268/17 lit. c C.pen.

Considerând că din probele de la dosar se constată că obiectele de cult – cruciulițe şi iconițe, au fost confecționate de inculpați în cadrul grupului şi fără intenția de speculă, iar în ce privește pe inculpat, că acesta a făcut acest lucru până în 1948, când grupul a avut autorizație legală, instanța urmează a face aplicarea art. 4 partea I pct. 4 C.pr.pen. şi a-l achita de orice penalitate.

Văzând disp. art. 320 al. II şi 200 pct. 9 C.pr. pen., instanța urmează a dispune arestarea inculpatului, întrucât pedeapsa prevăzută de lege, pentru infracțiunea reținută în sarcina acestuia, este mai mare de 1 an.

Potrivit disp. art. 109 C.pr.pen. inculpatul urmează a fi obligat să plătească statului cheltuielile ocazionate de anchetarea şi judecarea cauzei.

Pentru aceste motive şi în unire cu concluziile procurorului militar, tribunalul cu unanimitate de voturi declară culpabil pe: Mândiță Nicolae pentru infracțiunea de răspândire de publicații interzise, p.p. art. 325 alin. 3 lit. c C.pen. şi neculpabil pentru infracțiunea de speculă p.p. de art. 268/17 lit. c C.pen.

Cu unanimitate de voturi declară că nu sunt circumstanțe atenuante în favoarea inculpatului.

În consecință,

TRIBUNALUL
ÎN NUMELE POPORULUI
HOTĂRĂŞTE:

Cu unanimitate de voturi, făcând aplicarea art. 325 al. 3 lit. c C.pen. condamnă pe MĂNDIȚĂ NICOLAE, la 8 (opt) ani închisoare corecțională, pentru infracțiunea de răspândire de publicații interzise.

Conform art. 25 pct. 6 al. 2 C.pen. dispune confiscarea totală a averii personale a condamnatului.

Potrivit art. 80 C. pen. Dispune confiscarea în folosul statului a tuturor corpurilor delicte găsite la domiciliul inculpatului şi prevăzute în procesele verbale de la dosar.

Făcând aplicarea art. 4 partea I-a pct. 4 C. pen., achită de orice penalitate pe Mândiță Nicolae pentru infracțiunea de speculă, prev. Şi pen. De art. 268 ind. 17 lit. c C. pen.

În baza art. 320 alin. 2 C. pen. Dispune arestarea condamnatului.

Conform art. 109 C. pen. îl obligă să plătească statului 1500 lei cheltuieli de judecată.

Tribunalul reintrând apoi în şedință publică, preşedintele a dat citire dispozitivului de mai sus.

Cu drept de recurs în termen de 3 zile la tribunalul militar de regiune militară Bucureşti.

Dată şi citită în şedință publică, astăzi, 22 ianuarie 1965 la Tg. Neamț.

PREŞEDINTE
Lt. colonel de justiție,
Aldea Matei
SECRETAR,
Bozaş Teodor

Vedere de pe Centura Politicii

Să nu-ți faci idol din politician

Viorel Patrichi

România a ajuns într-o situație fără precedent: aleşii noştri au reuşit atât de bine să separe puterile în stat, încât numai opiniile şi voința lor mai contează în țară. Mânat de oligarhie şi ajutat de PSD, Premierul Tăriceanu a înlăturat Partidul Democrat de la putere şi l-a suspendat pe Traian Băsescu – devenit inamicul public numărul unu. Pentru că preşedintele a ales să facă şi treabă, nu doar să aprobe noul Guvern, oricare ar fi acela, şi, când se plictiseşte, să-i primească pe copiii de la „Pupăza din Tei" – aşa cum făcea Iliescu.

Probabil că Băsescu va fi reconfirmat în funcție de către popor. Dar 322 de parlamentari ai ruşinii au băgat țara în cofă iar. Şi ne-au pus la cheltuială. Afară, în UE şi mai departe, România este văzută tot mai nevrotică, instabilă şi ciudată. Vom avea de tras de pe urma acestei imagini.

Păduchii de San Jose

Mi-au reproşat unii gazetari că aş avea oarece cu Motocicleanu, că îl laud pe Marinelu. Nimic mai fals. Nu mi-am croit idealuri printre politicienii actuali. Nu construiesc mituri în politica prezentului. În toată această liotă, eu respect doar trei politicieni. N-am să-i numesc aici.

Şi apoi, orice individ este o sumă de calități şi defecte. De ce ar face excepție Traian Băsescu? Ceva este însă adevărat. La fel ca mulți conaționali, eu l-am votat în al doilea tur pe Traian Băsescu, fiindcă n-am vrut ca mafia din Partidu' lu' Mucles să neantizeze România, să-mi distrugă orice speranță. Aşa cum nu vreau nici acum. Ne-au sfidat destul cu Tamarele lor. Ajunge! Vor să facă afaceri cu banii furați din deceniul groazei, când majoritatea sufeream de foame şi frig, cu averile căpuşate pe seama statului, adică tot pe seama noastră? Să facă! Accept că ei ar fi "băieții deştepți", "descurcăreții", iar că noi, majoritatea, am fi niște proşti. Dar să nu-i mai văd în funcții de conducere. Ne-au sfidat destul. Ne vor sfida şi urmaşii lor. Dar nu vreau să-i mai văd acolo, sus, cocoțați ca păduchii de San Jose, purtați în gură de furnicile de la Securitate, pe care le-au răsplătit cu excrementele lor dulci!

De ce nu accept această lovitură de stat, de tip parlamentar, cu aparență democratică? Ar trebui să admit că un individ ca Dan Voiculescu, „Varanul", cum inspirat l-a poreclit Savonarola, are dreptul să-mi calce votul în picioare, să-mi terfelească voința puțină pe care mi-o manifest atunci când mă duc să votez.

În concluzie, nu-l consider pe Traian Băsescu „salvatorul nației", dar mă gândesc de multe ori ce-ar fi fost România cu Adrian Năstase în frunte. Un băiat aşa fin, fireşte. Am prezentat toate gafele monumentale făcute de Marinelu: războiul stupid şi primitiv-comunistoid - cu Patriarhia pentru Catedrala Mântuirii, părerea că devenim tot mai mult un popor de homosexuali, faptul că nu a intervenit niciodată în conflictul dintre Catedrala Sfântul Iosif şi compania Milenium, declarația deplasată, făcută la începutul unui an şcolar, precum că el, însuşi preşedintele, nu a fost niciodată premiant (şi uite ce departe a ajuns!), desemnarea lui Vladimir Tismăneanu la conducerea unei discutabile comisii de studiere a crimelor comunismului, pelerinajul la Licuriciul cel Mare şi multe altele.

Dar dacă mă gândesc că acest om este primul preşedinte care cere imperativ instituțiilor

statului să funcţioneze independent de comenzile politice, că a acceptat să renunţe la imunitate pentru a fi cercetat pentru dosarul Flota, că a lansat proiectul de aderare a Basarabiei la Uniunea Europeană, că i-a spus verde în faţă lui Vladimir Putin, chiar la Kremlin, că România are interese fireşti dincolo de Prut – ei bine, pentru toate acestea, consider că Traian Băsescu îşi face datoria de şef al statului.

Nevoia unei consultări populare

România se zbate într-o criză de sistem, provocată de o Constituţie echivocă. Să fi fost „părintele“ Antonie Iorgovan atât de idiot atunci când a construit-o aşa de ambiguă? Sau sucitul jurist i-a copt lui Adrian Năstase o Constituţie, care să-i taie ghearele din start, pentru că era în conflict deschis cu el? Fiindcă băieţii din Partidu lu Mucles erau convinşi oricum că ei vor lua potul cel mare la alegerile din 2004. Pentru că, parafrazându-l pe strămoşul lor Iosif Visarionovici Giugaşvili-Stalin, nu mai contează cine votează. Contează cine numără voturile, cine are calculatorul central. De ce, domnilor procurori, aţi închis toate dosarele referitoare la fraudele electorale din 2004? Dacă este adevărat că li s-a pus pumnul în gură, Traian Băsescu va plăti...

Prin urmare, avem nevoie de un referendum cu două întrebări: 1. Doriţi vot uninominal? şi 2. Ce fel de regim politic doriţi: republică parlamentară sau republică prezidenţială?

Fiindcă atitudinea servilă a premierului, de tip Tăricelu, faţă de oligarhi, nu poate fi sancţionată decât cu stanoaga: preşedintele, care a fost ales prin vot universal, trebuie să controleze Guvernul. Altfel, după ce faci campanie electorală pentru un preşedinte care se pricepe la economie, la administraţie şi la politică externă, ai indus iluzia unei instituţii care face şi desface, îl urci pe preşedinte în vârf de par la Cotroceni, unde trebuie să stea mut cinci ani, eventual zece.

Dacă alegătorii vor opta pentru o republică de tip parlamentar, atunci este perfect: preşedintele va fi ales de către Parlament, iar noi ne-am luat grija. Vom vota doar partide, adică indivizi manevraţi din umbră de către aceiaşi oligarhi. Votul uninominal ar regla însă (parţial) şi această chestiune. Să presupunem că „Varanii“ şi-ar plăti viitorii parlamentari, fapt previzibil şi normal, dar să fie publică sursa de finanţare. Dacă aleşii nu vor face nimic pentru alegătorii lor, la viitoarele alegeri, parlamentarii vor fi puşi pe fugă. Nu întâmplător, Parlamentul, instituţia care legiferează şi este simbolul justiţiei în democraţie, nu a răspuns timp de două luni la scrisoarea preşedintelui, referitoare la referendumul pentru votul uni-

nominal. Înseamnă că problema chiar este gravă şi trebuie rezolvată prin consultare populară.

Alianța IGHEN

Dar să revenim la sentimente uşoare. Arătam altădată că anunțul preşedintelui că va cere un referendum pentru vot uninominal a avut efectul unei măciuci în moalele capului pentru majoritatea politicienilor. Marinelu a perseverat. Nu tace şi pace! Şi atunci, băieții deştepți, care aud şi în somn clinchet de cătuşe, au mers mai departe cu suspendarea. Prostănacu l-a ajutat pe Tăricelu să înlăture Partidul Democrat de la guvernare şi să formeze un Executiv ultra-minoritar cu UDMR. Aşa a apărut Alianța IGHEN! De ce? Pentru că Partidu' lu' Mucles ştie că moare la urne! Asocierea lui Tăricelu cu Prostănacu este concubinajul tipic al curvelor, bazat pe o ură reciprocă sinceră, dar care s-au asociat de spaima că se dărâmă bordelul peste ele.

Tăricelu, în drumul lui bezmetic spre eşafod, cu tot cu partid, nu a ținut seama nici de recomandările lui Franco Frattini, comisarul european pentru probleme de Justiție. Frattini a declarat deschis că are încredere în miniştrii Monica Macovei şi Vasile Blaga. Dar nu şi Tăricelu! El i-a preferat pe puştanii lui Fenechiu de la Purcica din Iaşi. Şi-a ieşit un Guvern ca la carte. UDMR va tutela fondurile structurale şi dezvoltarea generală a României. Liberalii vor fi cotonogiți la viitoarele alegeri, cel puțin în Transilvania, dacă nu în toată țara. Soarta lor este pecetluită. Tăricelu ştie şi tocmai de aceea nu vrea să plece. Vin multe miliarde de euro de la Uniunea Europeană! Vin banii de la buget pentru tot felul de proiecte. Cum să pleci? Aşa că Tăricelu şi-a pus juvățul singur, l-a uns cu săpun, a încercat funia, zâmbeşte la Dan Andronic şi mai are doar să dea brânci la scaun. „A venit vremea ca Traian Băsescu să plătească!", a declarat Tăricelu în Croația. Trebuie să ajungem la "impiciment"!

Secretul: dosarele din sertar

Şi atunci a venit Marinelu cu parul: dacă mă suspendați, îmi dau demisia imediat şi vă invit la alegeri prezidențiale anticipate. Cum îşi permite? Noi vrem să-l dăm afară ca să punem pe cine trebuie deasupra procurorilor, să nu mai iasă dosarele din sertare nici cu iarba fiarelor! Şi el zice că vrea să mai candideze o dată? De ce nu acceptă „pedagogia politică", aşa cum spunea „edecu cel bătrân"? Au amuțit toți. Prostănacu s-a făcut vânăt iar. Cum să-l înfrunte pe Băsescu la Preşedinție? A mai încercat o dată la Primăria Generală a Capitalei, când a spus că satul Măgurele se află în Bucureşti, şi Marinelu l-a făcut praf. Noroc de Tataie, care a zis că Mircea Geoană este prea tânăr ca să candideze la funcția supremă în stat. Adică Tataie îşi menține părerea...

Singurul care a apreciat deschis gestul firesc al lui Traian Băsescu a fost Gigi Becali. Acest om simplu, fără cultură, dar care vorbeşte direct, fără menajamente, nu este încă pervertit, iar asta descumpăneşte. El a spus că nu-l va ataca pe preşedintele care-şi dă demisia de onoare şi l-a plesnit pe Tăricelu pentru că l-a trădat pe cel ce l-a pus şef de Guvern. Politica se face şi cu morală, pare să spună miliardarul din Pipera.

Şi fiindcă tot veni vorba că George Becali nu are cultură. De ce ar trebui să-l consider superior pe Adrian Năstase, care, cu mătuşa Tamara, la toți ne-o trase? Între un băiat finuț, ca Tăricelu, care ştie ce este "impicimentu", şi un om simplu, ca George Becali, îl voi prefera pe cel de-al doilea fiindcă este un om de acțiune. De aceea l-am votat pe Traian Băsescu şi aşa au procedat mulți români. Aici nu este vorba de stângism, de populism sau de alte extreme. Dimpotrivă, dragilor! Să nu uite băieții cu nas aşa de subțire că Brazilia, cea mai mare țară din America de Sud, este condusă de Luiz Inacio Lula da Silva, un preşedinte ales de două ori pe cale democratică. Lula vine dintr-o familie de țărani săraci şi a fost strungar la o fabrică de automobile, unde şi-a pierdut un deget în timp ce lucra la o presă. Ca să nu mai vorbim de ascensiunea lui Silvio Berlusconi din Italia. Asta este democrația: face posibilă orice opțiune, chiar şi una naționalistă. Şi de ce ar fi ruşinos că ai fost oier? Este cea mai veche profesie din România. Nu mai aduc alte argumente fiindcă ar mai fi multe.

Cătuşele şi plânsul

Nu ştiu cât este onoare, cât este şantaj în această hotărâre a preşedintelui, dar altă ieşire nu există pentru el.

Iar aici revenim la Antonie Iorgovan. L-am întrebat ce se va întâmpla cu Parlamentul dacă preşedintele va învinge la referendum şi Traian Băsescu va fi reconfirmat pe funcţie prin voinţa populară. „Nu se va întâmpla nimic. Parlamentul îşi vede de treabă". Am rămas uluit. Ştiam că Emil Boc l-a făcut mat tocmai cu tratatul lui de drept constituţional. După mintea lui Iorgovan, Parlamentul nu se va dizolva, chiar dacă votul populaţiei asta ar cere. Mai mult, aleşii noştri vor putea căuta noi capete de acuzare şi vor depune o nouă procedură de suspendare a preşedintelui. Şi tot aşa. Situaţia pare cu atât mai absudră, cu cât aleşii noştri par să fi uitat complet de bileţelul lui Tăricelu pentru Dinu Păturiciu. Oamenii însă nu uită. Dar nici Păturiciu nu uită că a plâns în faţa procurorilor şi ar face orice să nu mai treacă prin asemenea frisoane. Şi face, adică plăteşte.

Ei alimentează criza

Estimp, mogulii şi-au trimis făcătorii de opinii pe la toate televiziunile lor. Eeei, şi să te ţii periat! În sfârşit, Tăricelu a devenit un adevărat bărbat politic! Vaaai! Aşa să fie? Ce-ar zice strămoşu Brătianu, care a lansat frumosul îndemn „Prin noi înşine!"? Mai precis, prin noi înşine, dar cu Prostănacu! Şi nu-i suficient. L-a pus pe Mihnea Constantinescu în pâine, omul care a fost şef de cabinet la Adrian Năstase. Vine şi strategu Dan Andronic, dornic de sânge proaspăt. Mai ales că societatea lui, intitulată „One Communication" a fuzionat cu trustul lui Tal Silberstein şi al lui Arthur Finkelstein. Şi aşa au copt ei „First One Communication", cu listele de fraieri, beneficiarii lui Dan Andronic. Nişte băieţi aşa de buni şi bine plătiţi! Radu Berceanu zice de vreo patru milioane de euro, alţii – de două milioane şi jumătate. De unde banii, copilu'?

Zvonurile susţin că ei l-au făurit pe Tăricelu, că ei l-au sfătuit să se arunce în braţele Prostănacului. Alte zvonuri arată că, dimpotrivă, ei ar fi cerut ca liberalii să menţină Alianţa NU fiindcă adevăratul adversar este Partidu lu Mucles. Şi că, foarte supărat la auzul acestor sfaturi, Ludovic Orban ar fi aruncat cu chitara după ei şi i-a dat afară din sediul partidului. Vom afla...

A dracului Watergata nouă a lui Finkelstein! Sediul Parchetului de pe lângă Tribunalul Bucureşti a fost spart şi au dispărut calculatoarele cu tot cu dosare. Sub nasul jandarmilor. Tăcere! Se lucrează! Ei veghează pentru tine!

Dar cine este venerabilul Arthur Finkelstein? El i-a sfătuit pe preşedinţii americani republicani Richard Nixon, Ronald Reagan şi George Bush. El a pus umărul pentru premierii israelieni Benjamin Netanyahu şi Ariel Sharon. Finkelstein a fost fotografiat o singură dată de presă. Are 61 de ani şi s-a însurat cu partenerul lui de giumbuşlucuri. Tal Silberstein a săltat o căruţă de bani pentru campania premierului israelian Ehud Barak. În 2004, a lucrat pentru Adrian Năstase şi pentru PSD. Şi s-a văzut, măi dragă!

Unii susţin că se va alege praful şi pulberea de cei pe care-i sfătuiesc aceşti cavaleri ai pierzaniei. Dan Andronic, Tal Silberstein şi Gil Birger l-au adus pe Finkelstein. Dan Andronic a dirijat campania lui Adrian Năstase, după ce s-a ocupat de Sorin Ovidiu Vântu şi nu numai. Dar dacă nu este nimic adevărat în telenovela Diavolului Şchiop? Dacă scopul cavalerilor pierzaniei este să-l facă praf pe Băsescu şi PD, apoi pe Tăricelu, pe liberali, urmând ca, în final, să apară pe cai albi hrebenciucii Prostănacului? Un scenariu posibil în mintea lor, iar cu bani se poate orice când cel bogat este şi disperat. „Reţeta noastră este criza", susţine Silberstein. Tăricelu trebuie să atace permanent pentru alimentarea crizei. Şi ne dăm toţi cu capetele de pereţi. Regula este sfântă, ca din Talmud: Finkelstein nu trebuie să apară. Liberalii trebuie să lucreze doar cu Andronic. „Excelenţa Sa a cerut ca, pentru maximizarea propunerilor lui, acestea să fie trecute prin filtrul comunicatorilor români", a explicat doct şi cu nasul pe sus Ludovic Orban. (Pus ministru al Transporturilor în locul lui Berceanu, Orban a votat contra Guvernului IGHEN! Un guvern anunţat în ziua de 1 aprilie!) Şi ce face Tăricelu la sfatul bunilor samariteni? Atacă, apoi anunţă că vrea să intermedieze, adică preia funcţia preşedintelui, apoi atacă din nou, preia şi funcţia de ministru de Externe, tot ca formă de atac, până când l-a băgat pe pupilu Cioroianu pe ţeavă. Vorbeşte despre justiţie, despre politica de apărare, despre retragerea din Irak, adică exact ce face preşedintele. De mii de ani, procedura se poate traduce prin parazitarea celuilalt. Adică noi, românii, nişte idioţi, începem să vedem şi ce nu există: pe Tăricelu în

loc de Băselu! Cu alte cuvinte, genialitatea consilierului se răsfrânge asupra celui consiliat, care devine tot mai dăştept.

Este iluzia pe care vor merge liberalii şi vor ajunge acolo unde este previzibil: lângă ţărănişti. După care vor urla: Băsescu e de vină! Cu alte cuvinte, dacă eu sunt prost, vinovat eşti tu, fiindcă eşti mai deştept ca mine. Că doar i-a întrebat Marinelu pe liberali la consultările de la Cotroceni: „Ce, mă, o faceţi cu PSD-ul?“. Eu, cu mintea mea de alegător pervers, ce să înţeleg din formula prezidenţială – nu mai puţin perversă – „o faceţi“?

Mi-amintesc de-alde Remus Opriş, care au refuzat alegerile anticipate, când erau pe val. Şi s-au dus de-a berbeleacu.

Chiar şi Corneliu Vadim Tudor şi-a făcut iluzii cu Eyal Arad, cu Nati Meir şi ce leapşă a luat... Tot ei îi puseseră eticheta şi n-a mai scăpat.

Reproşu şi gheşeftu'

Ce fac bocii în această conjunctură? La fel ca PLD, au toate şansele să crească. Să refacă echipa excelentă pe care au avut-o şi altădată cu Traian Băsescu. La criticile că PD se sfătuieşte cu preşedintele, Radu Berceanu răspunde direct: „E mai incorect să te consulţi cu preşedintele României, decât să te consulţi cu Silbertsein şi Finkelstein? Nu. Care e problema? Care e reproşul?“ Îi spune Dan Andronic care este reproşul: „Radu Berceanu face afirmaţii antisemite“. Fantastic! Niciodată nu a spus Radu Berceanu că Finkelstein şi Silbertsein ar fi arabi sau evrei, adică semiţi. Nimeni nu a pronunţat aceste cuvinte. Cum să fie antisemit tocmai Radu Berceanu? Ar fi absurd. Fiindcă, n-aşa, chiar PD are un Eduard Finkelstein, care este un redutabil primar la Tecuci. Nu era bine când evreii aveau dughene la Tecuci şi vindeau pe veresie? Era. N-ar fi bine să se întoarcă toţi? Ar fi. Şi românii l-au votat. Ce este rău aici? Iar noi ştim să punem eticheta cu ştampilă cu tot! Mai ales când la mijloc este ceva gheşeft.

Într-un excelent interviu acordat Corinei Drăgotescu, Traian Băsescu arată că PD şi PNL au votat în 2005 pentru alegeri anticipate. Tăricelu s-a răzgândit după ce a stat de vorbă pe o terasă cu doi oameni de afaceri. Cin-să fie, cin-să fie?

Iar acum, Nicolae Văcăroiu, acest distins politician cu faţă de vrană de balercă, este preşedintele interimar al românilor. Consecinţele se vor vedea curând.

Suspendarea preşedintelui a rupt iarăşi ţara-n două.

Bush uită de Basarabia

Sau n-are timp de când a apărut zvonul că ar fi divorţat de dragului lui Condi. Statele Unite acordă sprijin financiar şi militar către Albania, Croaţia, Georgia, Macedonia şi Ucraina pentru aderarea la NATO. Legea promulgată de preşedintele american „reafirmă sprijinul pentru extinderea Alianţei Nord-Atlantice“, după cum a comunicat Dana Perino, purtătoarea de cuvânt a Casei Albe. Documentul autorizează, pentru anul fiscal 2008, adoptarea unor credite pentru anumite programe de asistenţă militară în favoarea acestor ţări. Este greu de înţeles de ce, în acest context, nu a fost nominalizată şi Republica Moldova pentru aderarea la NATO.

Mai mulţi activişti din organizaţia „Tânăra Rusie“ au protestat în faţa ambasadei americane de la Moscova faţă de planurile Washingtonului de extindere a Alianţei Nord-Atlantice şi de instalare a scutului anti-rachetă în Europa. „Noi suntem contra expansiunii NATO. Noi ştim că SUA este ţara cea mai puternică din NATO, care decide politica Alianţei. Am venit aici pentru a cere oprirea expansiunii culturii americane, a modului american de viaţă, pe care nu-l dorim“, a spus Aşaraf Rustamov. Ucraina şi Georgia au solicitat deschis aderarea la NATO. Pentagonul vrea să desfăşoare un sistem radar în Cehia şi zece interceptori de rachete în Polonia prin 2011-2012. Washingtonul susţine că scutul american vizează posibile acţiuni ostile din partea statelor de pe „axa răului“, ca Iranul şi Coreea de Nord. Prin vocile lui Putin sau Serghei Lavrov, Rusia avertizează însă că Statele Unite au pătruns în sfera ei de influenţă, ceea ce va submina politica de neproliferare a armelor de distrugere în masă.

Nici România nu este neglijată în acest context. În cadrul unei audienţe la Adrian Cioroianu, noul ministru de Externe, ambasadorul american Nicholas Taubman a solicitat continuarea cooperării în cadrul Alianţei Nord-Atlantice şi în spaţiul Mării Negre. Întâmplător sau nu, în aceeaşi zi, Comisia Europeană a reproşat Româ-

Angela Merkel, cancelar al Germaniei

niei că nu a venit cu proiecte concrete referitoare la cooperarea în spațiul extins al Mării Negre. Mai ales că preşedintele Traian Băsescu a lansat primul această ofertă pentru detensionarea situației din regiune.

Americanii ăştia nu manifestă nici un semn de pragmatism. Păi noi mai avem vreme, domne, de prostii cu Marea Neagră, cât timp ne ocupăm cu „impicimentu“ Marinelului?

Semicentenarul Uniunii Europene

Au trecut 50 de ani de la constituirea primului nucleu al Uniunii Europene. Aniversarea a fost sărbătorită în capitala Germaniei, țară care deține acum preşedinția prin rotație. Atmosfera în care s-a evocat Tratatul fondator de la Roma s-a remarcat printr-un optimism remarcabil. Conducătorii Uniunii şi-au propus să reformeze instituțiile comunitare până în 2009, chiar dacă în ultimii ani au înregistrat eşecuri serioase.

Angela Merkel a fost o gazdă excelentă. Prima doamnă cancelar i-a primit pe ceilalți 26 de şefi de state şi de guverne care au venit la Berlin. România a fost reprezentată de Traian Băsescu. Festivitățile de la Berlin au fost programate să se desfăşoare timp de două zile. Spectacole de stradă, intrarea gratuită la toate muzeele, cluburi de noapte cu tot felul de concerte au prefațat Declarația de la Berlin, prezentată de Angela Merkel.

La acest moment aniversar, au vorbit Jose Manuel Durao Barroso, preşedintele Comisiei Europene, şi Hans-Gert Poettering, preşedintele Parlamentului European. Cei trei au semnat Declarația de la Berlin pe un fundal de muzică clasică. Textul are doar două pagini şi arată că Uniunea s-a născut la 25 martie 1957, când a fost semnat Tratatul de la Roma de către cei şase miniştri de Externe din Franța, Germania, Belgia, Luxemburg, Olanda şi Italia. Singurul semnatar care mai trăieşte a fost invitat şi el la ceremonie. Este vorba de Maurice Faure, fostul ministru de Externe al Franței. Pentru a insulfa încredere celor 27 de state membre, Barroso l-a evocat pe Robert Schuman, unul din fondatorii Uniunii Europene.

Aşa au sunat vorbele frumoase, de curtoazie, foarte potrivite pentru o aniversare. În realitate, lucrurile au devenit mult mai complexe în construcția europeană. Se manifestă adesea tendințe centrifuge, nu avem încă o politică externă unitară. Nu ne-am dotat cu un sistem energetic şi de securitate colectiv, eficient şi independent. Constituția Uniunii a fost respinsă prin referendum de către alegătorii din Franța şi din Danemarca. 18 țări au ratificat Constituția elaborată de Valery Giscard D'Estaing, dar Marea Britanie, Cehia şi Polonia refuză să supună textul unui referendum. Marea Britanie face frecvent opoziție atunci când i se cere o participare financiară mai consistentă. Reacții adverse, greu de moderat, se manifestă apoi în Olanda, în Polonia, în Cehia, în Ungaria şi în Slovacia. Angela Merkel a dat lovitura cu Declarația de la Berlin: le-a pus documentul în față şefilor de state şi de gurverne, le-a oferit un calendar strict în manieră germană şi toți s-au conformat elegant. Cu o excepție: Vaclav Klaus, preşedintele Cehiei. „Să primesc acest document cu 24 de ore înainte de semnare este foarte problematic pentru Republica Cehă“, a spus el, care a ținut să precizeze însă că nu vrea să strice sărbătoarea comunitară. Redactată concis şi într-un limbaj accesibil tuturor celor 500 de milioane de cetățeni UE, declarația salută succesul celor 50 de ani de pace şi democrație în Europa şi schițează perspectivele de viitor şi provocările Uniunii. Documentul prevede angajamentul statelor membre

de a aşeza „Europa pe baze comune reînnoite până la alegerile pentru Parlamentul European din 2009“. Această mențiune indică dorința celor 27 de state membre de a elabora, până la această dată, un nou tratat, care să înlocuiască proiectul de Constituție respins la referendumurile din 2005. Merkel, Barroso şi Poettering au semnat textul în numele celor trei instituții UE. Liderii celor 27 de state membre nu au semnat individual documentul, care nu are valoare contractuală, imperativă.

În concluzie, toți s-au obligat să respecte Declarația de la Berlin, care nu va rămâne doar literă moartă. Pe bază de consens: documentul nu conține sintagma „Constituție europeană“.

Scutul țăranului ceh

Guvernul de la Praga a aprobat amplasarea radarelor americane pentru scutul antirachetă. Mai este nevoie însă de aprobarea Parlamentului ceh. La Praga, mai multe sute de activişti au defilat pe străzile centrale pentru a protesta față de instalarea scutului american. Sătenii din Trokaveci, o localitate aflată la 70 de kilometri de Praga, au organizat şi un referendum. Un singur țăran a votat pentru ridicarea unui radar lângă casa lui, ceilalți s-au opus. Omenii se tem că vor deveni ținta rachetelor ruseşti, dar s-au speriat şi de efectul radiațiilor. Evident, votul lor simbolic nu va fi luat în considerare.

Preşedintele ceh Vaclav Klaus a făcut o vizită la Washington, unde a discutat cu vicepreşedintele american Dick Cheney pe acelaşi subiect al scutului antirachetă. Casa Albă a coordonat toate demersurile pe continentul european pentru această inițiativă strategică. Astfel, generalul Henry Obering, directorul Agenției pentru Rachete din Statele Unite, a întreprins o vizită în Ucraina pentru a discuta despre amplasarea radarelor pe teritoriul Cehiei şi al Poloniei. Preşedintele ucrainean Viktor Iuşcenko s-a arătat receptiv la această idee. Mai precis, planul Pentagonului prevede instalarea radarelor în Cehia şi a interceptorilor antirachetă în Polonia. Preşedintele rus Vladimir Putin şi-a arătat imediat iritarea. Berlinul şi Parisul au reacționat cu multă prudență şi au cerut reluarea dialogului strategic dintre Statele Unite şi Rusia spre a evita reinstalarea războiului rece pe vechiul continent.

Vaclav Klaus, preşedintele Cehiei

Mircea Eliade – semnificațiile discursului autobiografic

Prof. univ. dr. Iulian Boldea*

În ansamblul operei multiforme, polivalente a lui Mircea Eliade, creația cu caracter autobiografic ocupă un loc aparte, date fiind reperele, dimensiunile şi paradigmele formale ale acestui tip de scriitură. Circumscrierea dintr-o perspectivă hermeneutică a operei lui Mircea Eliade nu este lipsită de riscuri şi de dificultăți, dacă avem în vedere amploarea, profunzimea şi complexitatea acestei creații ce îşi asumă domenii atât de diverse de manifestare şi de abordare a imaginarului. Proteismul scriiturii eliadeşti, dublată de un spirit de anvergură enciclopedică, se refuză, fără îndoială, unei interpretări univoce, deschizându-se, dimpotrivă, unei pluralități a interpretărilor, unei lecturi polivalente, capabile să capteze nuanțele, simbolurile, reprezentările şi figurile privilegiate ale acestei opere de prim rang a modernității secolului XX.

Pe de altă parte, o analiză a „sintaxei imaginarului" creației eliadeşti este obligată să descopere două paliere dominante ale sale: discursul ştiințific şi discursul literar, dominante ce pot fi integrate într-o interpretare unitară prin asumarea unei metode transdisciplinare care ar putea să favorizeze, în termenii lui Edgar Papu, „sinteza într-un întreg organic a erudiției şi sensibilității". Ceea ce se poate preciza este că, cel mai adesea, creația lui Mircea Eliade a fost investigată mai degrabă dintr-o perspectivă dihotomică, cele două domenii ale sale, creația ştiințifică şi literatura propriu-zisă fiind dacă nu definitiv separate, atunci măcar supuse unei analize distincte, refuzându-se, aşadar, beneficiile spiritului sintetic, integrator.

Se poate, pe drept cuvânt, considera că sintaxa imaginarului eliadesc este marcată de două axe, de două dimensiuni: una diurnă, ce se materializează în textele ştiințifice şi alta nocturnă, caracteristică pentru operele de ficțiune. Cele două tipuri de discurs nu trebuie privite, însă, atât ca elemente dihotomice, cât ca modalități complementare de manifestare a spiritului creator, în măsura în care se pot observa numeroase translații, combinații sau glisări dintr-un registru al discursului în celălalt, uneori chiar în aceeaşi operă. Circumscrierea unui astfel de „discurs hibrid" sau „ambivalent", ar trebui realizată într-o dublă direcție, urmărindu-se atât glisările discursului diurn în spațiul operei literare, cât şi avatarurile discursului nocturn şi translarea sa în textul ştiințific, fapt remarcat şi de un tânăr cercetător al operei eliadeşti, Nicolae Şera. Se poate produce, printr-o astfel de abordare dual, în oglindă, a textului, o percepție sintetică, integratoare, ce are şanse să surprindă cu mai multă eficiență dimensiunile, paradigmele şi revelațiile acestei creații.

Cert este că Mircea Eliade însuşi a precizat şi apreciat rolul imaginației în cadrul sistemului său creator, atât în domeniul ficțiunii, cât şi în acela al textului cu caracter erudit: „Imaginația

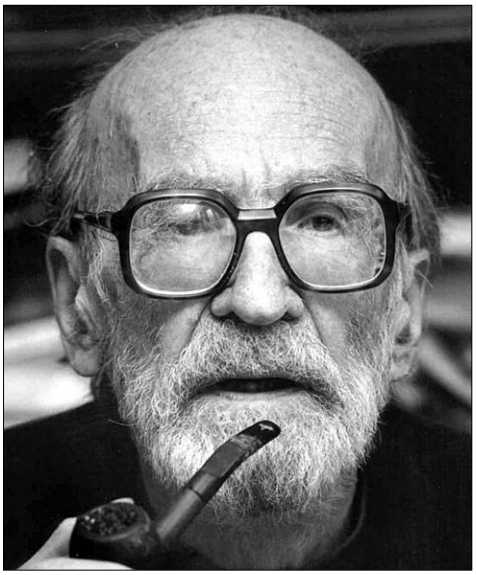

* Universitatea „Petru Maior" Târgu-Mureş

ştiinţifică nu este foarte departe de imaginaţia artistică. Cărţile mele de ştiinţă sunt aproape întotdeauna cărţi care exprimă visele reale ale umanităţii. Cele două tendinţe se conciliază foarte bine în eul meu". Imaginaţia are însă şi o funcţie cognitivă foarte bine precizată, ce îi îngăduie să configureze un tip de cunoaştere analogică, o cunoaştere mult mai suplă şi mai dinamică, aptă să surprindă cu uşurinţă paradoxurile, antinomiile şi diversitatea copleşitoare a universului. Dintr-o astfel de perspectivă metodologică, a interferenţelor, conexiunilor şi filiaţiilor celor două voci ale scriiturii eliadeşti, cea diurnă, a studiilor ştiinţifice, şi cea nocturnă, a demersului ficţional, textele cu caracter autobiografic joacă un rol mediator şi integrator, deoarece ele au aspectul unor spaţii de confluenţă a diurnului şi nocturnului.

Se impun, însă, câteva consideraţii cu privire la statutul şi la finalitatea textelor cu caracter autobiografic, texte ce se integrează într-un gen literar hibrid, de „frontieră". Astfel, se poate spune că eul care nu încetează să se contemple în oglinzile textului autobiografic capătă, prin chiar actul acesta al reflectării, o anumită distanţă faţă de sine şi are tendinţa de a nu se mai recunoaşte nici în propriul său trecut, nici în propriul text. Din acest punct de vedere, scriitura autobiografică nu este invocaţia unei imagini ideale, a unei proiecţii mitice a propriului eu, ci evocarea unui eu care îşi caută fără încetare propria identitate. Trebuie să subliniem, pe de altă parte, că specularitatea şi autospecularitatea sunt datele „imediate" ale scriiturii autobiografice, pentru că impresiile, senzaţiile şi percepţiile sunt mereu supuse unei „puneri în scenă", unei regii a prezentului, ele sunt, ca să zicem aşa, „prezentificate".

Jurnalul, memoriile, ca şi celelelte forme ale discursului autobiografic au, fără îndoială, statutul unui document, al unei scrieri dedublate, în care lumea, cu relieful său polimorf, întâlneşte subiectivitatea celui care scrie. Din această perspectivă, a dezvăluirii, a denudării resorturilor unei existenţe, textul autobiografic produce un efect dual – mitizant şi demitizant – fiindcă, pe de o parte, impune o figură centrală, un *personaj* – acel eu care îşi obiectivează dorinţele şi frustrările, devenind martor al propriului său rol – dar, pe de altă parte, scriitura subiectivă dezvăluie, demască, în raport direct proporţional cu luciditatea celui care îl scrie, impostura eului-narator, reduce la adevăratele lor dimensiuni gesturile şi trăirile sale, priveşte, cu circumspecţia necesară rostirii autentice, propria sa statură morală. Libertăţile şi servituţile discursului autobiografic reies tocmai din relaţiile atât de greu de determinat dintre interioritate şi exterioritate, din echilibrul labil pe care autobiografia - specie impură, necanonizată, lipsită de prestigiu - şi-l arogă, situându-se într-un spaţiu incert, în care confesiunea, retranşarea în intimitate şi obiectivarea, *ieşirea din sine*, conviețuiesc în mod benefic.

Trebuie, totuşi, să precizăm că textul autobiografic reprezintă un gen literar ambiguu, definit prin condiţia sa de autenticitate şi de sinceritate, dar care are, totuşi, o formă oarecum decorativă, un aspect convenţional, artificial, pentru că, între momentul contemplării propriului sine şi momentul transpunerii acestei contemplaţii intervine un interval al reflecţiei, al reorganizării gesturilor aleatorii. Cu alte cuvinte, între timpul confesiunii şi timpul existenţei se stabileşte un raport de indeterminare şi chiar de ruptură. Din acest punct de vedere, autobiografia este mai degrabă o tentativă de purificare decât un autoportret autentic, o invocare a unei imagini ideale mai curând decât evocarea unui eu care caută neîncetat conturul degradat al personalităţii sale în figura schiţată în cea mai strictă actualitate. Fără îndoială, discursul autobiografic este deopotrivă un document, o scriere cu caracter depoziţional în care ecourile lumii, în referenţialitatea lor frustă, se întâlnesc cu subiectivitatea celui care se scrie pe sine la modul cel mai propriu. E lilmpede că acest gen de literatură a contribuit în chip hotărâtor la cunoaşterea feţei nevăzute a unor creatori, după cum a favorizat reconstituirea unor evenimente, fizionomii, fapte, şi chiar a dezvăluit domeniul de taină şi mister al operelor unor creatori.

Resorbind specularitatea şi autospecularitatea într-un punct de convergenţă oarecum „transfigurator", orice scriere cu caracter autobiografic propune o imagine a eului şi a lumii în bună măsură trucată de intenţiile auctoriale ale celui care scrie. Impresiile, senzaţiile, percepţiile trecute sunt supuse unei anumite „regii" a prezentului scriiturii ce distorsionează, motivează sau redimensionează faptele, ba chiar le estetizează, redându-le un contur idealizant. „Stiliza-

Al. Ronnett, Mircea Eliade, Pr. Gh. Calciu şi Victor Corbuț

rea“ este, astfel, primejdia ce pândeşte orice jurnal, cu sau fără voia autorului. Simplă mască sau expiere, justificare sau retranşare purificatoare în propriul sine ca recurs la o lume terifiantă, literatura subiectivă întruneşte în propria alcătuire fragilitatea unor notații minore şi beneficiile unei rostiri esențiale despre propriul sine. Literatura autobiografică are rolul de a satisface unele exigențe documentare (asupra vieții literare, asupra sistemului politic, asupra evoluției unor conştiințe) şi estetice (stil, manieră de portretizare a „personajelor“, dinamică a psihologiilor etc.). Se poate chiar afirma că aceste opere au de asemenea rolul de a fi oglinzi ale existenței exterioare şi ale interiorității, documente şi substitute de viață reală şi personală. Trebuie însă să punem în lumină observația că această oglindă nu este întotdeauna armonioasă şi utopică, ci lucidă şi fragmentară. Este o oglindă spartă, care revelează dimensiunile cele mai contradictorii ale ființei şi ale realității.

Funcția şi finalitatea textelor cu caracter autobiografic ale lui Mircea Eliade este multiplă; pe de o parte, prin aceste texte sunt revelate momentele şi etapele esențiale ale devenirii sale spirituale, cu repercusiunile evidente în planul creației propriu-zise, iar, pe de altă parte, prin intermediul scrierilor autobiografice ni se dezvăluie mecanismele creației eliadeşti, textul subiectiv având, astfel, şi funcția unui revelator al conştiinței artistice. Nu în ultimul rândul, scrierile cu caracter autobiografic realizează conjuncția între scriitura diurnă şi cea nocturnă, conciliind cele două regimuri ale discursului eliadesc.

În cartea de interviuri realizată de Claude-Henri Rocquet, *L'epreuve du Layrinthe* (*Încercarea labirintului*), Mircea Eliade caută să delimiteze nucleul generator şi, totodată, mecanismele de funcționare ale literaturii, rolul acesteia în configurarea şi revelarea esenței umane: „Se ştie că literatura, orală sau scrisă, este fiica mitologiei şi a moştenit ceva din funcțiile acesteia: să povestească întâmplări, să povestească ceva *semnificativ* ce s-a petrecut în lume. Dar de ce e atât de important să ştim ce se petrece, să ştim ce i se întâmplă marchizei care îşi bea ceaiul la ora cinci? Cred că orice narațiune, chiar şi aceea a unui fapt cât se poate de comun, prelungeşte marile povestiri relatate de miturile care explică cum a luat ființă această lume şi cum a devenit condiția noastră aşa cum o cunoaştem noi astăzi. Eu cred că interesul nostru pentru narațiune face parte din modul nostru de a fi în lume. Ea răspunde nevoii noastre de a auzi ce s-a întâmplat, ceea ce au înfăptuit oamenii şi ceea ce pot ei să facă: riscurile, aventurile, încercările lor de tot felul. Nu suntem nici ca nişte pietre, nemişcați, sau ca nişte flori sau insecte, a căror viață e dinainte trasată: suntem ființe umane formate din *întâmplări*. Iar omul nu va renunța niciodată să asculte povestiri“.

Încercând să descifreze planurile şi dimensiunile propriului său demers literar, Eliade se referă şi la componentele narativităţii, la modul particular de structurare a textelor sale. Iată cum îşi explică, de pildă, scriitorul mecanismul generator şi modelele de ficţionalizare a realului în *Noaptea de Sânziene*, roman pe care îl considera capodopera literaturii sale. Avem aici, în liniile contrase ale enunţurilor, o poietică şi o poetică a prozei eliadeşti: „Sunt incapabil să fac un plan. Opera încolţeşte întotdeauna în jurul unei viziuni, al unui peisaj sau al unui dialog. Văd foarte bine începutul, uneori sfârşitul, şi tot câte puţin, în timpul lucrului descopăr evenimentele şi urzeala romanului sau a nuvelei. Pentru *Noaptea de Sânziene*, prima imagine a fost personajul principal. Se plimba într-o pădure lângă Bucureşti, cu vreun ceas înainte de miezul nopţii de Sânziene. În pădure îl întâmpină o maşină întâi, apoi o fată, fără maşină. Toate acestea erau pentru mine o enigmă. Cine era fata? Şi de ce personajul care se plimba căuta o maşină lângă fată? Încetul cu încetul, am ştiut cine e fata, i-am ştiut toată povestea. Dar totul a început dintr-un fel de viziune. Am văzut toate acestea ca şi cum aş fi visat (...). Nu mă interesa numai simbolismul religios al solstiţiului, ci şi imaginile şi temele folclorului românesc şi european. În noaptea aceasta, cerul se întredeschide, se poate vedea lumea de dincolo în care se poate dispărea... Dacă cuiva i se înfăţişează această vedenie miraculoasă, el iese din timp, iese din spaţiu. Va trăi o clipă ce ţine o veşnicie... Totuşi, nu această smenificaţie a simbolismului mă obseda, ci acea noapte în sine“.

Nuvelele şi romanele sunt privite de autor din perspectiva dialecticii sacru/ profan şi a unor toposuri fundamentale, reiterate, cu fireşti nuanţări şi refuncţionalizări, în mai toate operele sale literare: coincidenţa contrariilor *(coincidentia oppositorum)*, drumul spre centru, labirintul, podul, visul, mitul eternei reîntoarceri, dublul, levitaţia etc. O temă extrem de importantă a sistemului speculativ eliadesc este aceea a coincidenţei contrariilor *(coincidentia oppositorum)*, temă preluată de la Nicolaus Cusanus şi valorificată, între alţii, şi de Jung, cu diferenţa că dacă Jung tratează acest concept mai degrabă din punct de vedere psihologic, ca expresii ale pishismului, fie acesta şi abisal colectiv, Eliade valorifică tema „coincidenţei contrariilor“ dintr-o perspectivă mult mai amplă şi într-un cadru mai vast, marcat de un demers antropologic şi cosmologic.

Consideraţiile despre relaţia dialectică dintre sacru şi profan, despre valoarea simbolică a elementelor cu rol de „vehicule“ ale tranziţiei de la profan la sacru, despre semnificaţia mitică a hierofaniilor, se fundamentează, în principiu, pe această dualitate a camuflării şi revelării, a încifrării şi descifrării, a uitării şi anamnezei care este proprie textelor lui Mircea Eliade. De asemenea, spaţiul sacru, simbolistica centrului, a limitei şi a atopiei pozitive sau negative, timpul sacru, cu morfologia sa specifică, tema dublului sunt tot atâţia invarianţi tematici care structurează discursul eliadesc. Esenţial este, pentru Eliade, toposul camuflării sacrului în profan, cu numeroasele sale avataruri şi reprezentări textuale: „În nuvelele mele, încerc mereu să camuflez fantasticul în cotidian. În acest roman care respectă toate regulile romanului «romanesc», romanul secolului al XIX-lea, am voit, aşadar, să camuflez o anumită semnificaţie simbolică a condiţiei umane. Camuflajul acesta mi-a reuşit, cred, de vreme ce acest simbolism nu dăunează în nici un fel firului epic al povestirii. Cred că întotdeauna transistoricul este camuflat de istoric, şi extraordinarul, de obişnuit. Aldous Huxley vorbea de viziunea pe care o dă L.S.D.-ul, ca de o «visio beatifica»: el vedea atunci formele şi culorile aşa cum Van Gogh îşi vedea celebrul său scaun. E sigur că acest real cenuşiu, acest cotidian camuflează altceva. Este convingerea mea profundă. Acest aspect ar trebui să fie trecut şi în «romanul-roman», nu numai în romanul sau în nuvela fantastică (...). În toate povestirile mele, naraţiunea se desfăşoară pe mai multe planuri, ca să dezvăluie în mod progresiv «fantasticul» ascuns în banalitatea cotidiană. Aşa cum o nouă axiomă revelează o structură a realului, necunoscută până atunci – altfel spus, *instaurează* o lume nouă –, literatura fantastică dezvăluie, sau mai degrabă *creează* universuri paralele. Nu este vorba de o evaziune, cum o cred unii filosofi istoricişti; deoarece *creaţia* – pe toate planurile şi în toate sensurile cuvântului – este trăsătura specifică a condiţiei umane“.

Simbolistica labirintului este una majoră pentru scrisul lui Eliade. Ba chiar, în aceleaşi dialoguri cu Claude-Henri Rocquet, Mircea Eliade

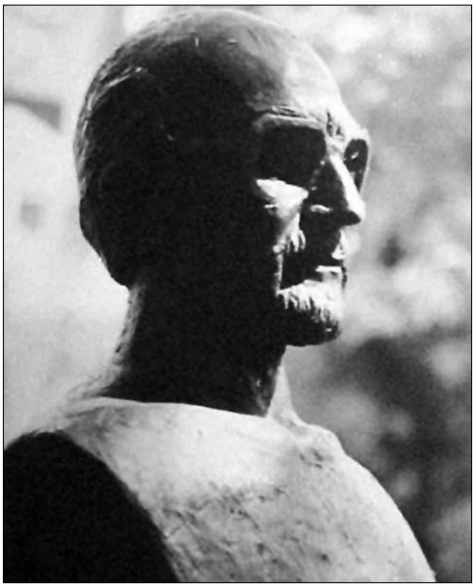

consideră că viața sa stă, cu toate împlinirile, rătăcirile şi revelațiile ei, sub semnul figurii simbolice a labirintului, figură ce conferă organicitate, coerență şi vocație integratoare întâmplărilor în aparență neutre, aleatorii ale unei vieți, cum subliniază chiar autorul *Istoriei credințelor şi ideilor religioase*: „Un labirint este uneori apărarea magică a unui centru, a unei bogății, a unui înțeles. Pătrunderea în el poate fi un ritual inițiatic, după cum se vede în mitul lui Tezeu. Acest simbolism este modelul oricărei existențe care, trecând prin numeroase încercări, înaintează spre propriul său centru, spre sine însuşi, Atman, ca să folosesc termenul indian... De mai multe ori am avut conştiința că ies dintr-un labirint, că am găsit firul. Înainte, mă simțeam disperat, oprimat, rătăcit... Desigur, nu mi-am spus: «Sunt pierdut în labirint», dar, la sfârşit am avut totuşi impresia că am ieşit biruitor dintr-un labirint. Fiecare a cunoscut această experiență. Mai trebuie spus că viața nu e făcută dintr-un singur labirint: încercarea se reînnoieşte (...). Am avut de mai multe ori certitudinea că l-am atins (centrul, n.n. I.B.) şi, atingându-l, am învățat multe, m-am recunoscut. Apoi, din nou m-am pierdut. Aşa e condiția noastră, nu suntem nici îngeri, nici eroi. Când omul îşi atinge centrul se îmbogățeşte, conştiința îi devine mai largă şi mai profundă, totul se limpezeşte, devine semnificativ: dar viața continuă: se iveşte alt labirint, alte încercări, alte feluri de încercări, la un alt nivel“. De simbolul acesta al labirintului se leagă, însă, şi figura mitică, arhetipală a lui Ulise, prototip al condiției politropice a omului european, mereu aflat în căutarea propriei sale condiții şi a propriei sale identități spirituale. Peripețiile sale, aventurile şi rătăcirile sale pe mare pot fi foarte bine asimilate unui simbolic „drum spre Centru“ („Ulise este pentru mine prototipul omului, nu numai modern, dar şi al omului legat de viitor, pentru că este tipul călătorului hăituit. Călătoria este o călătorie *spre centru*, spre *Ithaca*, cu alte cuvinte, *spre sine însuşi*. El era un bun navigator, dar destinul – mai bine zis încercările inițiatice din care trebuie să iasă biruitor – îl constrângea mereu să-şi amâne întoarcerea acasă. Cred că mitul lui Ulise este foarte important pentru noi. Fiecare dintre noi va avea ceva din Ulise, ca şi el, căutându-ne, sperând să ajungem, şi apoi fără îndoială, regăsind patria, căminul, ne regăsim pe noi înşine. Dar, ca şi în labirint, în orice peregrinare există riscul de a te pierde. Dacă reuşeşti să ieşi din Labirint, să-ți regăseşti căminul, atunci devii o altă ființă“).

Statura personalității lui Mircea Eliade poate fi subsumată dublei vocații a autorului *Istoriei credințelor şi ideilor religioase*, pentru care studiul ştiințific, dar şi literatura, reprezintă modalități de descifrare a semnelor lumii şi ale istoriei, modalități hermeneutice privilegiate. Trebuie, însă, subliniat faptul că literatura nu se configurează ca o ilustrare, facilă, didactică, demonstrativă în exces a ideației ştiințifice; cele două universuri se explică şi îşi luminează reciproc semnificațiile şi simbolurile. Se ajunge, astfel, la o relație generatoare, arhetipală pentru efortul creator al lui Eliade: relația hermeneutică. De altă parte, literatura lui Mircea Eliade conține, cum se ştie, numeroase elemente de modernitate, sub raportul construcției epice, al reprezentării ficționale a realului sau al expresiei formale: inserția monologului interior, rupturile şi distorsiunile temporale, apelul la modalitățile confesiunii, prezența elementelor eseistice, aliajul bine dozat între narrarea unor fapte şi comentariul ori interpretarea lor etc.

Pe de altă parte, rolul simbolului în opera lui Eliade este de primă importanță, iar funcția sa unificatoare şi integratoare este cea care permite fragmentelor disparate să se coaguleze într-un întreg armonios, să capete organicitate. În această

ordine, hermeneutica este, pentru Mircea Eliade, demersul metodologic cel mai adecvat unei descifrări şi interpretări a sensurilor simbolurilor religioase, cum observă chiar autorul: „Hermeneutica este căutarea sensului, a semnificației sau a semnificațiilor pe care, de-a lungul timpului, o anumită idee sau un anumit fenomen le-au avut. Se poate face istoria diferitelor expresii religioase. Dar hermeneutica este descoperirea sensului din ce în ce mai profund al acestor expresii religioase. Eu o numesc *creatoare* din două motive. În primul rând este creatoare pentru hermeneut în sine. Efortul pe care îl face ca să descifreze revelația prezentă într-o creație religioasă – rit, simbol, mit, figură divină... –, ca să-i înțeleagă semnificația, funcția, scopul, acest efort îmbogățește în mod deosebit conştiința şi viața cercetătorului. Este o experiență pe care istoricul literaturilor, de pildă, nu o cunoaşte (...). Hermeneutica este creatoare şi într-un al doilea sens: ea dezvăluie anumite valori care nu erau evidente pe planul experienței imediate (...). Munca de hermeneut dezvăluie semnificațiile latente ale simbolurilor şi devenirea lor (...). Hermeneutica mai este creatoare şi în alt sens. Cititorul care înțelege, de exemplu, simbolismul arborelui cosmic – faptul acesta ştiu că este adevărat şi pentru oameni care nu se interesează de istoria religiilor –, acest cititor încearcă atunci mai mult decât o bucurie intelectuală. El face o descoperire importantă pentru viața sa. Din acel moment, când va privi anumiți copaci, va vedea în ei misterul *ritmului cosmic*. Va vedea în ei misterul vieții care se reface şi care continuă: iarna – pierderea frunzelor; apoi, primăvara... Aceasta are o însemnătate cu totul alta decât descifrarea unei inscripții greceşti sau romane. O descoprire de natură istorică nu este, desigur, niciodată de neglijat. Dar prin aceasta, omul descoperă o anumită poziție a spiritului în lume“.

Memoriile lui Eliade au forma fluentă a unei povestiri a propriei vieți şi a propriului destin, înscenată textual din perspectiva tutelară a autenticității, concept-cheie al literaturii sale. Caracterul de sinteză „a biografiei spirituale a autorului“ (Mircea Handoca) este dominant. Respectând cronologia propriei sale vieții, autorul procedează însă şi la o serie de intercalări, de interferențe temporale şi de mutații ale dimensiunii spațiale care joacă rolul de context al narativității. Memorabile sunt unele scene de interior, unele descrieri ale spațiilor familiare autorului (celebra mansardă, de exemplu), dar şi reprezentarea epică minuțioasă a unor evenimente ce au marcat destinul biografic şi artistic al savantului şi scriitorului.

Pe de altă parte, demne de semnalat sunt unele portrete ale unor personalități ale epocii interbelice, suprinse în datele lor de caracter esențiale, în linii de portret mai contrase ori mai amplu desenate, cu ticuri şi gesturi exponențiale, cu trăsături revelatoare. Foarte semnificativ este portretul lui Nae Ionescu, profesorul de filosofie care a marcat destinul spiritual al multor intelectuali ai epocii interbelice. Portretul e însoțit de o introducere în „context“, revelatoare pentru talentul epic al lui Eliade: „N-am să uit niciodată prima lecție de metafizică la care am asistat. Anunțase un curs despre «Faust şi problema salvării». Amfiteatrul «Titu Maiorescu» era arhiplin şi am găsit cu greu un loc în fund, tocmai în ultima bancă. A intrat un bărbat brun, palid, cu tâmplele descoperite, cu sprâncenele negre, stufoase, arcuite mefistofelic şi cu ochii mari de un albastru sumbru, oțelit, neobişnuit de sclipitori; când îşi repezea privirile pe neaşteptate dintr-un perete în altul, parcă ar fi fulgerat în amfiteatru. Era slab, destul de înalt, îmbrăcat sobru, dar cu o neglijență elegantă; şi avea cele mai frumoase şi mai expresive mâini pe care le-am văzut vreodată, cu degetele lungi, subțiri, nervoase. Când vorbea, mâinile îi modelau gândirea, subliniau nuanțele, anticipau dificultățile, semnele de întrebare (...). S-a aşezat pe scaun, şi-a rotit ochii până în fundul amfiteatrului şi a început să vorbească. Deodată s-a lăsat o liniște nefirească, parcă toți şi-ar fi ținut răsuflarea. Nae Ionescu nu vorbea ca un profesor, nu ținea o lecție, nici o conferință. Începuse o convorbire şi ni se adresa direct, fiecăruia în parte, parcă ar fi povestit ceva, ar fi prezentat o serie de fapte, propunându-ne o interpretare şi aşteptând apoi comentariile noastre. Aveai impresia că lecția întreagă e doar o parte a unui dialog, că fiecare din noi era invitat să ia parte la discuție, să-şi mărturisească părerile la sfârşitul orei. Simțeai că ce spune Nae Ionescu nu găseai în nici o carte. Era ceva nou, proaspăt gândit şi organizat acolo, în fața ta, pe catedră. Era o gândire personală şi, dacă te interesa acest fel de gândire,

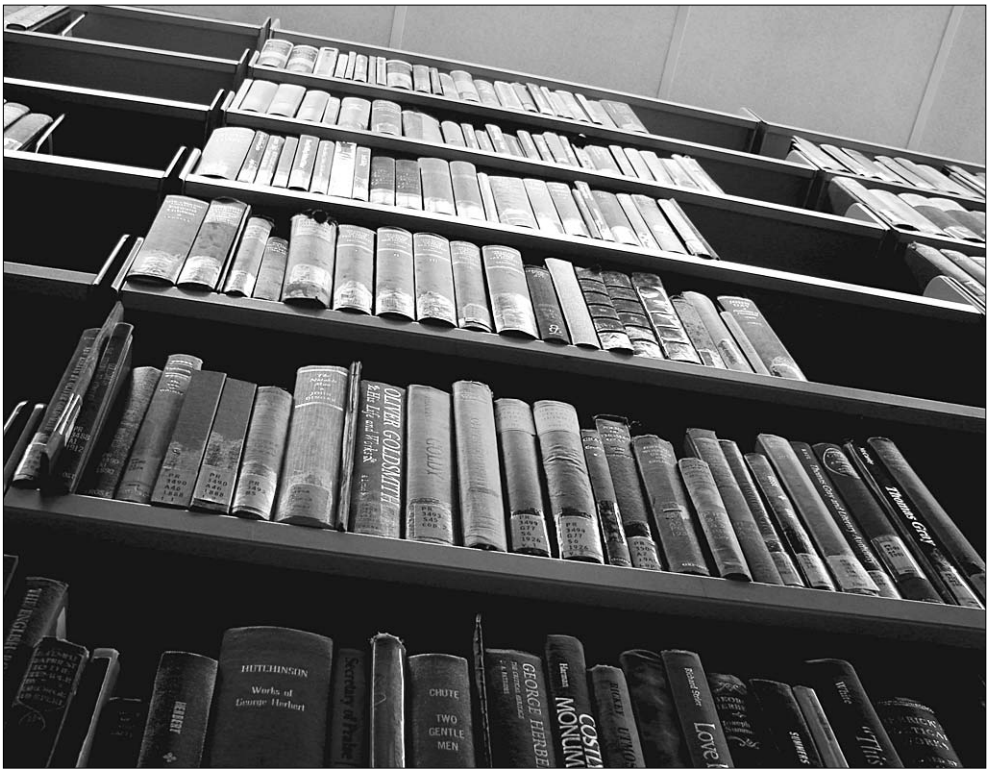

ştiai că nu o puteai găsi altundeva, că trebuie să vii aici s-o primeşti de la izvor. Omul de pe catedră ți se adresa direct, îți deschidea probleme şi te învăța să le rezolvi, te silea să gândeşti".

Scrisul a reprezentat pentru Eliade o permanentă dăruire, o implicare fascinantă în ritmurile universale şi în ritmurile propriului său destin, a însemnat tensiune a înțelegerii şi făptuirii, fervoare a regăsirii fiorului trăirii autentice, necontrafăcute („Să simți cum fiecare rând scris îți smulge din viața ta, îți soarbe sângele, îți mistuie creierii. Să simți cum scrisul îți stoarce întreaga substanță a vieții tale. Numai aşa merită să scrii").

Textele cu caracter autobiografic ale lui Mircea Eliade, fie că e vorba de jurnal, de memorii ori de cartea de interviuri sunt cu totul revelatoare pentru statura, metodele, poetica şi poietica scriitorului şi savantului. Regăsim aici, într-un stil fragmentar, concis, ori, dimpotrivă, digresiv, datele esențiale ale portretului său spiritual, fizionomia sa inconfundabilă, reperele destinului eliadesc şi, deopotrivă, articulațiile operei sale de copleşitoare complexitate şi profunzime.

Bibliografie selectivă

Mircea Eliade, *Memorii*, I-II, Ed. Humanitas, Bucureşti, 1991
Mircea Eliade, *Încercarea labirintului*, Ed. Dacia, Cluj, 1990
Douglas Allen, *Mircea Eliade et le phénoměne religieux*, Ed. Payot, Paris, 1982
Matei Călinescu, *Despre Ioan P. Culianu şi Mircea Eliade*, Ed. Polirom, Iaşi, 2002
Ioan Petru Culianu, *Mircea Eliade*, Ed. Nemira, Bucureşti, 1995
Stanislas Deprez, *Mircea Eliade: la philosophie du sacré*, Ed. Harmattan, Paris, 1992
Sabina Finaru, *Eliade prin Eliade*, Ed. Univers, Bucureşti, 2003
Mircea Handoca, *Pe urmele lui Mircea Eliade*, Ed. Petru Maior, Târgu-Mureş, 1996
Mircea Handoca, *Eliade şi Noica*, Ed. Dacia, Cluj, 2002
Adrian Marino, *Hermeneutica lui Mircea Eliade*, Ed. Dacia, Cluj, 1980
Maria Vodă-Căpuşan, *Mircea Eliade – spectacolul magic*, Ed. Litera, 1991

O legendă: Petre Diaconu

Emilia Corbu

Cu toții am învățat la şcoală despre țara Dristrei, dar ştiți cine a descoperit-o, deşi nu era menționată în izvoarele scrise? Petre Diaconu. Cu toții vedem azi cetatea bizantină de la Păcuiul lui Soare, iar specialiştii au la dispoziție două monografii arheologice cu privire la cercetările de acolo. Dar ştiți cine a pus prima oară cazmaua în insula aceea, pe atunci pustie şi acum identificată cu antica Vicina? Petre Diaconu. Cine ne-a dovedit că Hanatul Bulgar de la Pliska nu a stăpânit niciodată Dobrogea de Nord? Tot Petre Diaconu. Cine a scris primele sinteze arheologico-istorice despre pecenegi şi cumani, din care prima recenzată de 25 de ori în străinătate, din URSS până în SUA? Tot el. Opera sa ştiințifică este estimată la 300 de studii, articole, comunicări, rapoarte arheologice, recenzii şi cinci cărți. Dar bogăția de idei, opinii, profunzimea cercetărilor, flexibilitatea cu care trata probleme de arheologie, geografie istorică, toponimie, paleodemografie, critica izvoarelor nu pot fi estimate în cifre dar ne duc cu gândul la un geniu.

Cine a fost Petre Diaconu (1924- 2007)? O legendă vie pentru arheologi, un savant pentru lumea ştiințifică, un om cu o mare cultură pentru lumea artiştilor pe care i-a cunoscut şi apreciat, un ortodox în care smerenia se împletea cu demnitatea.

A lucrat la Institutul de Arheologie din Bucureşti din 1951 până în 1991, când s-a pensionat. A fost pe 19 şantiere arheologice de-a lungul întregii țări. A prins perioada marilor construcții şi sistematizări în agricultură în care se stătea câte şase luni şi mai bine pe şantier. Era tot timpul extraordinar de bine documentat asupra oricărei probleme ştiințifice. Îl ajuta o memorie fantastică. La sesiunile de comunicări se obişnuia ca fiecare lucrare prezentată să fie discutată de toți cei de față. Se prezentau diverse subiecte. Atunci când avea o altă opinie decât autorul îşi susținea ipoteza cu argumente care duceau până la trimiteri bibliografice exacte (autor, lucrare, pagină). O performanță atinsă doar de el. Un polemist neîntrecut. Nici un arheolog nu a reuşit să îi conteste vreodată opera arheologică. A avut o tinerețe dinamică şi explozivă, uneori excesivă, dar o maturitate creatoare şi o bătrânețe demnă.

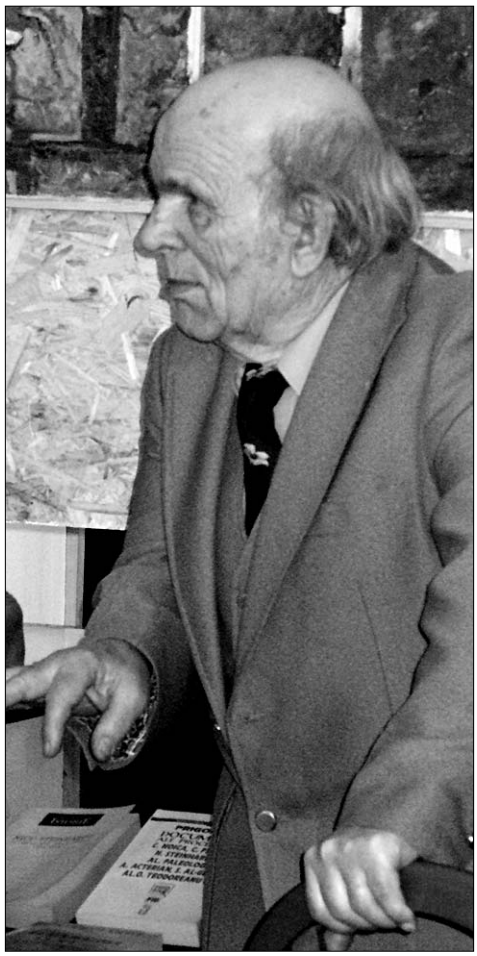

Prof. arheolog Petre Diaconu

Păcat că televiziunile care s-au obişnuit să ne prezinte pe toţi nimenii drept modele de viaţă nu s-au gândit la un medalion biografic Petre Diaconu. Am fi avut ce auzi, vedea şi învăţa de la el.

Era un povestitor de neoprit. În memoria lui uriaşă aveau loc de la evenimente istorice, date şi personalităţi până la întâmplările pe care le trăise de-a lungul timpului, alături de colegii lui de generaţie, pe diverse şantiere, din tinereţe până de curând. Amintirile lui erau atât de vii şi le povestea cu atâta pasiune de parcă ar fi avut loc ieri. Detaliile erau fulminante: starea vremii, data exactă, vestimentaţia personajelor, reacţia colegilor, totul. Odată chiar l-am întrebat cum de reţine atâtea întâmplări. Mi-a răspuns ceva de genul că nu se pot uita. Ulterior, mi-am dat seama că el avea o memorie a sufletului şi nu a minţii, ceea ce înseamnă că punea suflet în tot ceea ce făcea.

Era interesat de toţi oamenii, de la vladică până la opincă, pe care îi trata cu acelaşi respect. Tinerilor le dădea sfaturi, idei, bibliografii. Îi privea iscoditor, cu ochii albaştri mari şi blânzi şi ştia totul despre ei. Avea o voce guturală, aspră, de neuitat.

La împlinirea a 80 de ani de viaţă l-au omagiat trei generaţii de arheologi, o sală plină. Se simţea stânjenit de atâta atenţie, repeta mereu că nu merită, găsea că totul se datorează soţiei sale, Aurelia, care i-a oferit un climat favorabil studiului. Era de o modestie care te copleşea. Se îmbrăca decent, dar foarte modest.

Şantierul lui de suflet a rămas Păcuiul lui Soare[1] unde îşi petrecea luni întregi, deşi condiţiile erau vitrege, fără curent electric sau apă curentă. Iubea toate animalele. Toţi câiini abandonaţi din sat găseau pe şantier adăpost şi mângâiere. Şantierul se afla pe insulă şi zilnic traversa Dunărea cu barca, însoţit de câinele său.

Ucenicii lui ajunşi cercetători, şefi de şantiere au lăsat cuvinte frumoase despre atmosfera pe care o crease la Păcui.

În memoriile lui Niculae Conovici, plecat nedrept de repede dintre noi: *„Păcuiul lui Soare nu se poate descrie: Păcuiul de cer senin, Păcuiul de ploaie, Păcuiul de la răsăritul soarelui, de la asfinţit etc. Apoi Derventul, tabăra noastră de vizavi, casele, barăcile şi bordeiele sale, tânţarii cei mari şi şoarecii din locuinţele noastre. Stăpânul acestor locuri era Petre Diaconu...*[2].

Pe şantier însă era o adevărată şcoală, prin care au trecut mulţi arheologi de renume din ziua de azi. Se învăţa arheologie, dar şi poezie, literatură, artă, pentru că aici îşi găseau loc de refugiu sau odihnă scriitori, actori, pictori, ziarişti etc.

Cei care l-au cunoscut bine afirmă că a trecut prin anii comunismului fără compromisuri şi fără înregimentare politică, având faţă de autorităţi o atitudine marcată de profesionalism[3].

Totuşi întreaga sa carieră i-a fost încununată doar de un premiu de specialitate „Vasile Pârvan" primit în 1972. Nu Universitate, Nu Academie deşi le merita pe amândouă.

A trecut la Domnul pe care l-a iubit, la începutul lunii aprilie anul curent. A fost înmormântat într-o zi rece, mohorâtă, cerul plângea cu stropi reci şi iuţi. Dunărea era mare, cenuşie, cu toate apele despletite. A pornit pentru ultima oară spre Păcui. Cortegiul funerar, alcătuit din 15 maşini ale arheologilor veniţi de la Brăila, Ialomiţa, Călăraşi, Prahova, Bucureşti, Giurgiu a trecut Dunărea pe la Chiciu. Lor s-au adăugat cei din Constanţa şi Tulcea. S-au oprit la Mănăstirea Dervent, la doar doi km de şantier. Deşi nu a reuşit să ajungă mai devreme, deoarece venea de la Bucureşti unde s-a sfinţit Sf. Mir, P.S. Teodosie a slujit slujba de înmormântare la fel ca unui prieten drag. Cei apropiaţi au luat cuvântul. Prof. Petre Năsturel de la Paris i-a trimis un cuvânt de rămas-bun. Arheologii, din care unii directori de muzee, iar altul venit din Germania, i-au purtat sicriul pe braţe până la mormânt. Părintele Andrei, starеţul mănăstirii, bun prieten al familiei Diaconu, a organizat impecabil masa de pomenire şi tot el se va ocupa de parastasele cuvenite, după tradiţia creştină. Atmosfera a fost caldă ca într-o familie.

Aşa a trăit, a muncit şi a plecat la Domnul un om mare. A lăsat acestui popor câteva mii de pagini de istorie cu privire la originile şi cultura sa.

[1] Cercetările sunt continuate cu profesionalism şi multă dăruire de d-na dr. Oana Damian de la Institutul de Arheologie din Bucureşti.

[2] Niculae Conovici, *Dr. Petre Diaconu la 80 de ani*, în Prinos lui Petre Diaconu la 80 de ani, Ed. Istros, Brăila, 2004, p. XXXV

[3] Mihai Irimia, op. Cit., p. XXIV

Andrei Tarkovski – Exercițiu de smerenie

Marina Roman

26 de ani între proiecția primului film – mediu metraj, film de absolvire a facultății (V.G.I.K.) –, *Compresorul şi vioara*, şi premiera celui din urmă – 14 mai 1986[1], la Paris –, *Sacrificiul*. 8 filme şi 30 de premii obținute la cele mai serioase festivaluri internaționale. Cu o singură excepție: Moscova – în acea perioadă, o competiție pe care nu o luau în seamă numai esticii. Şi un exemplu despre cum era lăsat Tarkovski să lucreze: primul scenariu literar pentru *Andrei Rubliov* a fost depus în ianuarie 1962. Au venit apoi trei ani de re-scrieri, doi ani de turnări foarte grele, urmate de nesfârşite discuții şi negocieri pentru re-montarea materialului. În sfârşit, la doi ani de la terminarea lui şi după nu mai puțin de trei premii câştigate în Franța – în 1965 Premiul Criticilor de Film, la Paris, iar la Cannes, ediția 1969, Premiul Federației Internaționale a Criticilor de Film (FIPRESCI) şi Premiul pentru Scenariu (semnat chiar de primul său colaborator, Andrei Mihalkov-Koncealovski) –, la 18 noiembrie 1969 are loc premiera moscovită. În 1972 şi 1973, *Andrei Rubliov* primeşte alte opt premii internaționale, ceea ce nu-i împiedică pe mai-marii cinematografiei sovietice să înghețe filmul timp de şase ani şi să-i refuze lui Tarkovski proiect după proiect, lăsându-l, „aşadar, fără nici un venit"[2]. Sunt fapte pe care, în scrisoarea adresată la 15 iunie 1983 lui Filip Timofeevici, preşedintele Goskino, regizorul le aminteşte pe larg. Adăugînd în deşert: „La ora actuală, după părerea criticii intrenaționale, *Andrei Rubliov* face parte din cele mai bune zece filme ale tuturor timpurilor". Ei, şi? Nu se întâmplase la fel şi cu anteriorul său film, *Copilăria lui Ivan* ? Care, după Leul de Aur la Mostra di Venezia şi alte şapte premii internaționale, a fost programat în matineele pentru copii pentru a... argumenta lipsa de interes a publicului şi, pe cale de consecință, aproape inexistenta distribuție a filmului în țară?

Solaris a fost singura excepție. După cel puțin trei ani de lucru – întors, ca de obicei, din drum – filmului i se face premiera pe 5 februarie 1973. „De data asta, fără observații. Clasat, pe deasupra, în cea mai înaltă categorie (filmele mele precedente fuseseră clasate în categoria a doua, pentru a mi se arăta valoarea şi locul). Este singurul meu film (cel mai puțin reuşit, după părerea mea) care a beneficiat de o distribuție corectă în URSS" – continuă Tarkovski în aceeaşi scrisoare. Probabil îi părea ciudat ca tocmai acest film să fie încadrat în categoria care îi pemitea cel mai mare număr de cópii, deci o foarte bună distribuție pe întreg teritoriul sovietic. Nu-i exclus ca precauții cenzori să-şi fi spus în barbă că se pot deconta cu romanul SF al lui Lem, punct de pornire al scenariului.

Recunosc, m-a surprins umbra de ciudă pe care am citit-o în atitudinea lui față de acest film atât de iubit de generații şi generații de spectatori: „cel mai puțin reuşit, după părerea mea". Mi-aş permite, aici, să risc o interpretare a atitudinii pe care simți că şi-o asumă ca fiind excesiv de subiectivă... Nu cumva se întâmplă ca regizorul – care face paradigmă cu marii creatori ai lumii – să fi fost muşcat, tocmai el şi tocmai într-un moment de grație, de şarpele invidiei? Că aplauzele – nu numai ale spectatorilor, ci şi ale autorităților care l-au ținut *extra muros* – trebuie împărțite cu scriitorul? Că filmul nu-i aparține în întregime (nu

[1] Datele premierelor sunt preluate din volumul *Cinema... un secol şi ceva*, semnat de Cristina Corciovescu şi Bujor Rîpeanu

[2] Extrasele din scrisorile lui Tarkovski sunt citate din eminenta lucrare a Elenei Dulgheru: *Tarkovski, filmul ca rugăciune*.

este un film de autor)? Poate părea hazardată această opinie a mea, mai ales că eroul este un trăitor genuin al valorilor creştine. Şi nici argumentată, de vreme ce, mai toate filmele sale – excepția o face, oare întâmplător?, *Sacrificiul* – au fost scrise în colaborare cu alți cineaşti, iar unele chiar au avut ca punct de pornire o nuvelă sau un roman[3]. Şi atunci? Da, dar romanul *Solaris*, publicat în 1961, avea, la data difuzării filmului (1972) propriul drum de succes şi devenise un *best-seller* internațional. Dacă mare parte din public căuta filmul tocmai pentru că dorea să vadă ecranizarea cărții în vogă? Cred că sentimentele artistului sunt materia subtilă care urmează a deveni sensibilă în operă. Aşa că, nimic blamabil. Nici în atitudinea lui față de proriu-i film şi, cer îngăduința, nici în asumarea unei atari interpretări.

Paranteză: Akira Kuroswa spulberă aserțiunea autorului despre acest „cel mai puțin reuşit" film al său cu o propoziție la care îndrăznesc să subscriu: „În *Solaris*, geniul lui Tarkovski străluceşte continuu".

Un mecanism ingenios de simplu

NU înăuntru, DA în afară. De ce? Cum poate o maşină să funcționeze cu două viteze simultan? Sunt întrebări pe care noi, cei din generația mijlocie ni le-am tot pus şi, are balta peşte!, răspunsurile au venit gârlă de la sumedenie de teoreticieni. În ceea ce mă priveşte răspunsul mi-a venit din întâmplare (de întâmplări providențiale cred că nu au parte decât cei care ştiu că nu există întâmplare) şi din partea unui bun prieten care ştie cât îl iubesc pe Andrei Tarkovski.

Acum vreun an, Ion Bucheru, a cărui vecină de birou eram în Redacția Cultură a TvRM, s-a gândit că o poveste (are, har Domnului, talent)

[3] *Ucigaşii* (film studențesc realizat în colaborare cu Maria Beika şi Alexandr Gordon – 1958) are la bază o povestire de Ernest Hemingway. *Copilăria lui Ivan* porneşte de la câteva teme din nuvela lui Vl. Bogomolov. Pentru *Călăuza* a scris scenariul împreună cu Arkadi şi Boris Strugațki, după romanul lor *Picknick la marginea drumului*.

despre propaganda comunistă ne-ar face lehamitea mai suportabilă, iar pe noi mai îngăduitori față de „politicile culturale“ ale audio-vizualului românesc, cât şi de starea de cultură în care se află majoritatea reprezentanților mass-media.

Aşadar... Prin 1979, o delegație de cineaşti români se afla la Moscova, invitată de Goskino (adică Ministerul Cinematografiei din URSS): Ion Bucheru, directorul Casei de Filme Unu şi actorii Tora Vasilescu şi Mircea Diaconu. În ajunul plecării la Taşkent (conform protocolului), viceministrul (adjunctul preşedintelui Goskino), şi el cineast (regizor), a vrut, din curtoazie, să le facă românilor un fel de dar: să le faciliteze accesul la magazinele de protocol, să poată şi ei cumpăra câteva obiecte... standard de adus din URSS (o căciulă de blană, un set de tacâmuri argintate etc.). Întrebat ce şi-ar dori fiecare, Bucheru, în calitate de şef al delegației, a cerut prompt: „Să vedem *Oglinda*“. Surprinzător pentru el a fost răspunsul venit la fel de prompt: „Sigur, îndată ce vă întoarceți de la Taşkent“.

Vizionarea chiar a avut loc. Când s-a aprins lumina, o singură întrebare s-a auzit: „De ce l-ați oprit?“. „Dragă Ion (apelativ care semnaliza *solidaritatea de breaslă* – sic!), noi nu l-am înțeles. Putea să însemne orice. Mai bine aşa.“ Pe coordonate doar geografic altele, ca unul care a exersat îndelung opoziția, regizorul Alexa Visarion spune şi astăzi: „Cel mai frică îi este cenzorului de ceea ce nu înțelege“. „Pe de altă parte – a continuat viceministrul – noi am lăsat acest film să ruleze în cinecluburi, în câteva proiecții de circuit închis (la Casa Cineaştilor, la Casa Scriitorilor etc.), chiar şi în câteva cinematografe de artă, aşa că nu se poate spune că l-am interzis. I-am făcut cinci cópii. Lui Tarkovski i-am dat fonduri să-l facă şi l-am şi trimis la festivaluiri în străinătate. Restul, cei de aici, ce nevoie au de el? Mai bine aşa. De altfel, dragă Ion, să ştii de la mine că orice putere este flatată de statura artistică, de valoarea disidenței pe care trebuie să o stăpânească.“ Uluitor cinism al suficienței! Uluitoare inteligență a răului!

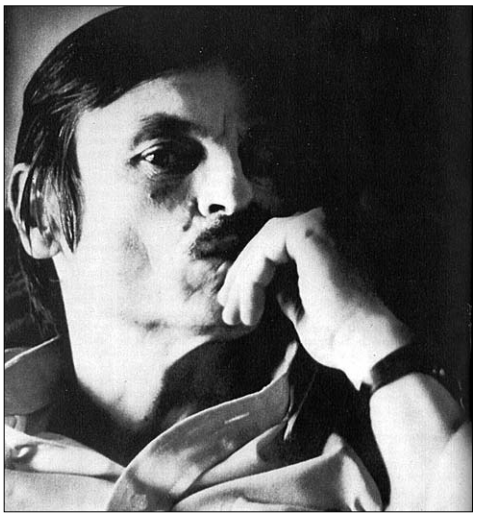

Andrei Tarkovski

Să ne întoarcem acum la deja citata scrisoare a lui Tarkovski: „Părerea preşedintelui Goskino, în urma proiecției: *«Nu am înțeles nimic»*. Putem spune că vârful piramidei este deținătorul adevărului. Asta înseamnă că, dacă dumneavoastră nu ați înțeles nimic, nimeni din lume nu va fi capabil să înțeleagă. Consecința: e clasat în categoria a doua, cu un număr derizoriu de cópii (pentru ca autorul să nu aibă ce mânca şi, o dată în plus, ca să-şi cunoască valoarea şi locul). Nici un răsunet în presă, condamnare la tăcere.“

Esențialul, tot viceministrul l-a făcut explicit (ce-i drept, în urma câtorva pahare de vodcă, îmi spunea, cu râsu-plânsu Ion Bucheru): „De ce să-l interzicem? Aşa cum facem, câți au ocazia să vadă filmul? Pe de altă parte, promovat în străinătate, Tarkovski câştigă toate premiile. Le arătăm că la noi este libertate. Ce vrei mai bună propagandă pentru noi?! Şi de ce am avea nevoie de mai mulți disidenți? Andrei Tarkovski este găina noastră cu ouă de aur! El trebuia să se elibereze de acest ou fierbinte pentru ca traiectul să devină liber pentru alte viitoare ouă de aur. Printre ele, poate, un nou *Solaris* din care să putem şi noi scoate profit prin exploatarea în rețeaua internă.“

Judecată rece, cinism cât cuprinde şi un sistem pe care oameni fără Dumnezeu l-au crezut perfect. În talerul celălalt, împărtăşite bunului prieten şi marelui regizor Krzysztof Zanussi, frământările unui artist conştient de valoarea talantului pe care Dumnezeu i l-a pus în palmă: „Ştiu că sunt departe de perfecțiune, că, de fapt, sunt cufundat în imperfecțiune şi în păcat [...]. Nu mai pot continua să trăiesc ca până acum, lucrând ridicol de puțin şi petrecându-mi o parte a timpului în nesfârşite emoții negative care, departe de a mă ajuta, distrug acel sentiment de unitate a vieții care este esențial în creație.“

Critica cartezianismului

Constantin Mihai

A ataca fundamentul epistemologic al modernității construit pe filosofia lui Descartes poate părea astăzi un sacrilegiu, o impietate pentru care poți risca un blam public, mai ales din partea cercurilor neopozitiviste pentru care filosoful francez rămâne literă de Evanghelie. Punerea în discuție a paradigmei carteziene şi a implicațiilor sale în devenirea culturii europene încearcă s-o realizeze domnul George Popescu Glogoveanu, în volumul *De la Descartes la Nae Ionescu. O analiză a cartezianismului şi a crizelor sale majore*, cu aplicație la filosofi importanți: Pascal, Kierkegaard, Heidegger, Unamuno, Gabriel Marcel, Papini şi Nae Ionescu. Alegerea lor nu este deloc întâmplătoare dacă ne gândim că *genul lor proxim* este marcat de dimensiunea filosofiei existențialiste ca reacție la raționalismul cartezian, la formalismul şi nominalismul metafizicii moderne.

Principiul fondator al modernității bazat pe silogismul cartezian al lui *dubito, ergo cogito; cogito, ergo sum* instaurează îndoiala ca operator logic şi ontologic, prin inversiunea atributelor „tari" ale ființei, în dauna cunoaşterii originare. Prin urmare, cunoaşterea nu mai are ca obiect *ființa*, precum se întâmpla în filosofia platoniciană, ci *devenirea, fenomenalitatea.* Argumentul ontologic, în formularea lui Kant sau problema existenței lui Dumnezeu implică două ipostaze fundamentale, şi anume: interogația asupra existenței lui Dumnezeu şi interogația asupra funcționării autonome a lumii. Dacă considerăm a doua interogație ca o presupoziție validă, atunci Dumnezeu nu există nicăieri, iar lumea formează un sistem închis, autonom. Aceasta constituie moştenirea lăsată modernității de gânditorii secolului al XVII-lea.

Originile argumentului ontologic cartezian trebuie căutate în discursul metafizico-teologic al lui Anselm de Canterbury, considerat „apărătorul realismului împotriva nominalismului". Este vorba de celebra „ceartă a universaliilor" care defineşte pozițiile universalului față de lucruri, prin formulele *ante rem*, *in rem* şi *post rem*. Atunci se căutau soluții pentru rezolvarea problemelor fundamentale ale filosofiei, prin implicarea celor trei planuri: logic, epistemologic şi ontologic, soluții care nu vor întârzia să apară în perioada modernității. În fond, confruntarea se desfăşura între două mari viziuni: universalismul augustinian şi conceptualismul tomist, ambele grefate pe platonism şi aristotelism. Raportul dintre credință şi rațiune este hotărâtor pentru demonstrarea existenței lui Dumnezeu. Teoria anselmiană depăşeşte probele augustiniene prin soliditatea şi rigoarea construcției logice. Argumentul ontologic este aparent simplu. Dumnezeu este perfect, perfecțiunea implică existența. În argumentarea sa, Anselm de Canterbury pleacă de la un fapt şi nu de la un principiu; experiența metafizică şi religioasă a teologului dovedind existența ideii de Dumnezeu. Plecând de la un fapt, argumentația anselmiană prezintă o fisură din punct de vedere psihologic, nu şi din punct de vedere logic sau metafizic. Se poate formula demonstrația în alți termeni: avem conceptul de Dumnezeu care rezumă perfecțiunea, deci existența. Rezumând esența conceptului de Dumnezeu, deci perfecțiunea, rezultă existența divină. De la această analiză logică se trece la afirmația ontologică, a prezenței divine ca Ființă. Dovada ontologică se manifestă ca un fel de revelator care ne permite să înțelegem propria situație în problema credinței. Principiile pe care se sprijină argumentarea anselmiană sunt: 1. noțiunea de Dumnezeu dată de credință; 2. a fi în gândire înseamnă a fi cu adevărat; 3. existența noțiunii de Dumnezeu din gândirea ființei reclamă într-o manieră logică afirmarea existenței sale în realitate. Argumentul ontologic se realizează prin comparația dintre ființa gândită şi ființa reală. Teoria anselmiană a Ideilor divine echivalează cu teoria eriugeniană a Ideilor create. Întreaga teologie a lui Anselm de Canterbury este un dialog profund între Logica şi Revelația creştină. Argumentul ontologic întăreşte afirmația potrivit căreia credința generează mari

perspective în înțelegerea *Logosului* creştin. Spre deosebire de Anselm de Canterbury, Descartes ia ca premisă existența conceptului de Dumnezeu, proprietatea sa asupra acestui concept. În forma sa inițială, argumentul ontologic – a se vedea Descartes şi metafizica modernă – implică ca punct de plecare un raport cauzal, ideea de Dumnezeu existând în om şi corespunzând realității transcendente. Mai târziu, demonstrarea argumentului ontologic se va sprijini pe un suport logic, ceea ce va declanşa o serie de obiecții. *Îndoiala metodică* ca punct de plecare în cunoaşterea ştiințifică constituie un fapt pozitiv în metafizica lui Descartes. De la îndoială, filosoful francez ajunge la gândire şi, implicit, la existență. Astfel raționamentul cartezian *dubito ergo cogito*; *cogito ergo sum* se fundează pe o *contradictio in adjecto*, inversând raportul real dintre gândire şi existență.

Erorile logice ale raționamentului lui Descartes vizează transpunerea principiului potrivit căruia cauza nu poate produce un efect mai mare decât poate exista în interiorul unui sistem de relații pur calitative, precum şi faptul că obiectele materiale pot depinde de natura umană, spre deosebire de Dumnezeu care nu poate depinde de aceasta. Silogismul are trei componente, pe când

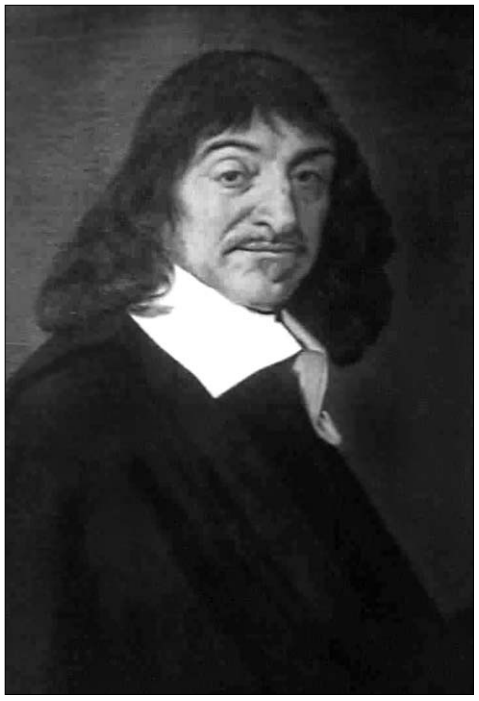

la Descartes este vorba de o conjuncție concluzivă care leagă gândirea de ființă. Acest *ergo* nu aparține silogismului, ci prin intermediul lui se afirmă conexiunea dintre gândire şi ființă. Se afirmă totodată inseparabilitatea dintre *res extensa* şi *res cogitans*, inseparabilitatea reprezentării lui Dumnezeu de existența sa. Prin conceptualizarea şi argumentarea dualității *întindere-gândire*, Descartes pune bazele noțiunii de creație, văzută ca o inevitabilă trecere de la lumea sensibilă la lumea suprasensibilă, de la lumea *fenomenelor apriori* la lumea *numenelor*. Problema *cogito*-ului a declanşat, de-a lungul timpului, numeroase critici din partea filosofilor. În secolul al XVII-lea, Descartes ar fi putut fi acuzat că a copiat de la Fericitul Augustin unul dintre motivele esențiale ale gândirii sale, *îndoiala*. Deşi Fericitul Augustin a avansat un argument similar *cogito*-ului cartezian, el nu i-a dat o prea mare importanță şi de aceea această problemă a constituit o mică parte din gândirea sa.

Domnul George Popescu Glogoveanu remarcă pe bună dreptate o eroare majoră a filosofiei lui Descartes şi anume „ştiințifizarea metafizicii" care se continuă până în secolul XX şi probabil şi în secolul XXI. Susținându-şi argumentele şi prin apelul la filosofi prestigioşi ai secolului trecut, precum: augustinienii Blondel şi Laberthonnière, neotomistul Maritain, Gilson, autorul subliniază amprenta profundă a antropocentrismului prin care modernitatea se delimitează de teocentrism. Deşi produs al scolasticii, Descartes se îndepărtează de tradiția teologică şi filosofică a acesteia, promovând un raționalism care, mai târziu, va genera apariția unor curente de gândire pernicioase spiritului uman: agnosticismul, nominalismul, pozitivismul şi materialismul. Autorul cărții reliefează meritele filosofiei lui Descartes care punctează agenda modernității, dar încearcă totodată să pună un bemol tendinței prea raționalizante care va da naştere unei crize de proporții în cultura europeană.

O primă criză este declanşată de apariția lui Blaise Pascal care întrupează o nouă paradigmă în gândirea europeană, paradigma pascaliană prin care se încearcă echilibrarea dintre rațiune şi suflet, prin definirea unui *topos* punctat de *esprit de finesse* şi *esprit de geométrie*, toate într-un exercițiu al *armoniei prestabilite*. Filosofia apare pro-

iectată ca un rezultat al *trăirii*, al experienței spirituale, în contrapunct cu dogma raționalistă. *Îndoiala* carteziană este înlocuită cu principiul Revelației care reglează procesul de cunoaştere apofatică. Totul se reduce la modul în care „ştiințificii" explică lumea lui Dumnezeu. Obiecția lui Leibniz la explicația prin miracole era aceea că, invocându-le, se poate explica totul fără efort. A explica totul fără miracole duce inevitabil la concluzia de a nu mai putea gândi nimic cu Dumnezeu. Pascal era primul care a admis că singura modalitate ştiințifică de a privi lumea este de a-l scoate din ecuație pe Dumnezeu. Provocarea pascaliană, pe care autorul volumului o surprinde cu subtilitate, vizează redobândirea statutului ontologic al ființei, amputat de „frigul metafizic" în care Descartes o plasase, redimensionarea chipului său filosofico-teologic, prin revenirea la fundamentele tradiției.

Un al doilea moment al crizei majore a cartezianismului, în viziunea domnului George Popescu Glogoveanu, este reprezentat de filosoful danez, Sören Kierkegaard. Acest „mare însingurat" este ghidat în demersul său de două direcții: „individualismul extrem şi credința religioasă". Protestantismul, acea confesiune definită de sintagma *Sole Scriptura*, din cadrul căreia provenea şi filosoful, nu este o religie comunitară, conciliară, promovând în experiența religioasă, individualismul. Prin urmare, relația omului cu Dumnezeu nu se realizează prin sau în comunitatea de iubire, *Ecclesia*, ci prin simpla adeziune de credință la religia protestantă. De aceea, protestantismul exclude din capul locului contribuția Sfintelor Taine în procesul mântuirii. Prin întoarcerea la origini, protestantismul ignoră faptul elementar potrivit căruia învățătura lui Hristos nu mai este astăzi ceea ce este scris în Evanghelie, ci această Evanghelie aşa cum este ea înfățişată de Biserică, adică de Sfinții Părinți, de Sinoadele Ecumenice, cu alte cuvinte Evanghelia trăită firesc în comunitatea de iubire a Ecclesiei. Kierkegaard vede în această adeziune un „fel de raționalism rece şi sec", care nu este suficient actului mântuirii. Filosoful denunță acest fenomen religios din protestantism ca fiind una din sursele crizei morale din societatea modernă, propunând, în schimb, contemplația. Nae Ionescu avea să considere pe bună dreptate protestantismul ca un solipsism care contravine Predaniei, unicul îndreptar de măsură a vieții bisericeşti.

Filosofia existențialistă a lui Kierkegaard este, prin excelență, proiecția unei *passio*, o filosofie născută din vocație. El a mers cel mai departe pe linia surprinderii condiției umane, a statutului ontologic al ființei ca efort de depăşire a propriei limite. Opunându-se lui Hegel care susținea că „religia este un rezultat al gândirii umane şi că dogmele Bisericii nu sunt revelații divine, ci creații umane, ocazionate de necesități istorice sau morale", Kierkegaard crede că atunci când rațiunea încetează să mai funcționeze, apare credința. Triadei logicii raționaliste hegeliene: *teză*, *antiteză*, *sinteză*, filosoful danez îi opune triada: *estetic, etic şi religios* care echilibrează condiția omului modern, aflat sub semnul ireductibil al *sintezei*. Domnul George Popescu Glogoveanu amendează unele erori care se strecuraseră în sistemul kierkegaardian de gândire, mai ales paradoxurile logicii sale subiective care, în privința credinței creştine, îl situează pe alocuri, într-un antagonism ireconciliabil.

Un alt moment important al crizei cartezianismului este reprezentat de Martin Heidegger, a cărui filosofie revine la abordarea atributelor tari ale ființei. Ontologia heideggeriană deconstruieşte cartezianismul prin întoarcerea la filosofia presocraticilor, prin „apelul la ființă". Heidegger remarcă că principiile extrase din rațiune pentru a proba caracterul matematic al silogismului cartezian sunt principiile metafizicii. *Logosul* astfel înțeles este *ființa ca ființare*. *Logosul* aristotelic se regăseşte în rațiunea pură, văzută ca fundament suprem. Heidegger reproşează lui Descartes faptul că prin *cogito*-ul său a creat o discrepanță enormă între natură şi spirit, ceea ce a dus la uitarea ființei. *Ființa ca ființare* aduce acea certitudine, linişte şi echilibru pe care *îndoiala* carteziană le anulase. Subiectivismului rațiunii care a provocat acea criză de identitate a omului modern, Heidegger îi opune un subiectivism pur care poate revela profunzimile ființei. Esența Ființei este însăşi Firea. A descoperi ființa înseamnă a descoperi firea care nu este altceva decât existența ființei. Refacerea unității pierdute nu se poate realiza decât prin redescopeirea ființei, a esenței sale, prin regăsirea propriului statut care să reechilibreze condiția umană.

Mircea Vulcănescu

Dacă pentru Miguel de Unamuno, problema capitală a existenței este conştiința, pentru Giovanni Papini, tragicul este coordonata exemplară. Ambii militează pentru o sublimare a existentului prin trăire, prin experiență ca mod unic de a filosofa. Critica raționalismului modern, a pozitivismului şi empirismului nu poate avea efectul scontat pentru cei doi gânditori dacă nu se pleacă de la experiența proprie de viață, de la o îmbunătățire a ei, în vederea atingerii acelui echilibru interior care permite ființei o mai bună plasare în câmpul realității ontologice şi logice, deopotrivă. Într-o bună descendență a teologiei lui Schleiermacher, cei doi iluştri filosofi încearcă să reconcilieze tendința de participare la procesul de redescoperire a propriei ființe cu aceea de a relaționa cu realitatea transcendentă. Acestei ultime tendințe îi aparține şi filosoful francez Gabriel Marcel, promotorul unei „metafizici a speranței". Principiul metafizic de la care se revendică Gabriel Marcel vizează o ieşire a omului modern din criză, prin instituirea unei comuniuni durabile cu Dumnezeu. Prin repoziționarea relației dintre *eu şi tu*, *eu şi ceilalți*, ființa umană se poate regăsi pe sine, în armonia unui *alter*, asemenea privirii în oglindă, principiu pe care îl recomanda şi Mircea Vulcănescu. A te apleca spre celălalt şi a încerca să te uiți în sufletul lui ca într-o oglindă înseamnă a-ți recunoaşte propriul chip. Întâlnirea participativă cu sufletul celuilalt, privirea lui ca într-o oglindă asigură eului ființial posibilitatea de a ieşi din cercul solipsist, de a se dărui alterului în vederea redobândirii propriului chip. Gabriel Marcel nu operează o delimitare între existență şi esență, care ar fi dus iremediabil la o configurare a existenței ca o aparență iluzorie. Fenomenul şi esența aparțin ființei, realizând astfel acea „participare ontologică". Ființa ruptă de orizontul lui *a avea* poate accede la orizontul lui *a fi*, prin regăsirea propriei plenitudini şi libertăți. Poziția vădit creştină pe care se plasează Gabriel Marcel îl determină să considere libertatea ca desfăşurându-se în interiorul lui Dumnezeu. Prin urmare, „metafizica speranței" se manifestă la filosoful francez ca un remediu la agnosticismul modernității, speranța ca mister, în orizontul unei experiențe de comuniune, spre deosebire de valoarea pe care i-o imprimă Kierkegaard, unde problema speranței apare ca urmare a disperării. Atitudinea filosofiei lui Gabriel Marcel este atitudinea

unei filosofii a speranței împlinite, în care ancorarea spre transcendent nu se realizează decât printr-o adevărată umilință creştină.

Autorul îşi încheie demersul său analitic printr-un amplu text dedicat lui Nae Ionescu, surprins admirabil, prin evidențierea unor aspecte esențiale ale filosofiei sale. În spațiul intelectual românesc, momentul major al criticii raționalismului cartezian este întreprins de Nae Ionescu, de pe poziția filosofiei creştine, de nuanță ortodoxă, cu rădăcini profunde în patristică. În disputele pe care le-a avut cu filosofii raționalişti, pozitivişti, printre care şi fostul său profesor Rădulescu-Motru, Nae Ionescu încearcă să disocieze preocuparea metafizică de cea ştiințifică. Este interesant de subliniat ideea filosofului referitoare la metafizica occidentală, dominată de o tendință mai veche a aristotelismului de a transforma orice judecată într-o judecată predicativă. Afirmația potrivit căreia metafizica occidentală este sortită dispariției, tocmai datorită existenței în interiorul ei a unor germeni de disoluție, nu ni se pare deloc hazardată, dacă ne gândim la orientarea spiritului metafizic occidental spre o cunoaştere rațională. În fond, cum bine remarcă Nae Ionescu, apariția acestei cunoaşteri raționalizante a condus la disoluția spiritului metafizic occidental şi la apariția scientismului. Diferența fundamentală dintre metafizica răsăriteană şi metafizica occidentală rezidă în modul de atitudine în fața existenței: „existența este trăită", ceea ce ar sugera „structura spirituală răsăriteană", în timp ce pentru „structura spirituală apuseană", „existența este cunoscută".

Nae Ionescu

Cogito ergo sum ar corespunde, potrivit lui Nae Ionescu, lui *cogito, ergo sum cogitans*. Propoziția *sum cogitans* indică atributul pe care îl are subiectul, arătând totodată şi o mai puțin remarcată încadrare în planul existenței logice, prin care se manifestă ca evidentă racordarea de tip socratic, cu apropierea pe care ea o presupune între rațiune şi existență. Decelarea silogismului cartezian se poate face prin interpretarea lui sum care, la Descartes, nu este o evidență obiectivă, ci se manifestă ca ceva care se impune subiectului. La Fericitul Augustin, problema lui *cogito* apare separată de cea a lui *sum*, „putându-se constata evidența existenței necondiționate de faptul subiectiv al cugetării".

Autorul abordează problema cunoaşterii, a tipologiei (*tipul mistic, logic, mixt, precum şi tipul pelerinului, mirelui şi sfântului*), de care s-a făcut atâta caz, în urmă cu câțiva ani, fără a se înțelege sensul ei, problema suferinței şi a semnificației sale soteriologice etc. Teza naeionesciană priveşte tipul de cunoaştere ca valorizare a existenței. În afară de cunoaşterea ştiințifică, filosoful propune alte două tipuri de cunoaştere: *cunoaşterea imediată* – trăirea mistică – şi *cunoaşterea mediată* – trăire-înțelegere, de factură filosofică. Nae Ionescu oferă posibilitatea unei redeschideri a problemei cunoaşterii, redeschidere care depăşeşte câmpul epistemologic al filosofiei, angajându-ne într-un dialog permanent cu antropologia, teologia şi, nu în cele din urmă, cu noi înşine.

Volumul domnului George Popescu Glogoveanu, construit pe baza unui demers analitic care pleacă de la Descartes şi, asemenea unor cercuri concentrice ce trasează crizele majore ale cartezianismului prin câțiva din reprezentanții săi străluciți, se opreşte la Nae Ionescu, reuşeşte să surprindă articulațiile unei critici coerente la adresa unei filosofii fondatoare a modernității, ale cărei principii structurează cultura europeană. O asemenea întreprindere îndrăzneață merită să fie continuată, cu atât mai mult cu cât cultura română, şi nu numai, nu şi-a consumat critic modernitatea.

Un autor uitat: Mircea Ciobanu

Paul-Gabriel Sandu

Peste scrierile lui Mircea Ciobanu s-a aşternut, ca o pulbere densă şi corozivă, uitarea. Moartea prematură a scriitorului, ce s-a produs chiar atunci când ameninţarea comunismului dispăruse şi literatura română îşi recăpăta libertatea, a constituit temeiul acestei uitări. Iar nestăpânitul val optzecist, care a invadat librăriile şi a făcut ca numărul criticilor să pară nesemnificativ, a contribuit într-o bună măsură la acest lucru. Începând de atunci, scriitorul, care luase de două ori Premiul Uniunii Scriitorilor din România, pentru două dintre volumele romanului *Istorii*, n-a mai avut parte decât de cel mai aspru, mai necruţător şi mai nedrept dintre critici: tăcerea. Acesta este motivul care stă la temelia rândurilor de faţă, care însă nu îşi pot propune să urnească piatra, mult prea grea, care opreşte accesul la scriitura lui Mircea Ciobanu.

Încercarea de faţă nu va urmări altceva decât să atragă atenţia asupra unei opere de a cărei valoare s-ar putea oricine convinge deschizând una dintre cărţile de proză sau de poezie ale autorului şi să prevestească lucrări nesfârşit mai ample şi mai îndreptăţite să aşeze opera lui Mircea Ciobanu acolo unde îi este locul.

Păstrând în gând cele notate anterior, am hotărât să ne oprim asupra uneia dintre prozele de dimensiuni reduse ale autorului, extrem de interesante prin felul în care elemente ce problematizează arta literară se reflectează ca într-un joc de oglinzi şi se îmbină cu teme creştine. Este vorba despre proza în forma unei epistole, cu titlul *Tăietorul de lemne*, apărută în 1974 la editura Cartea Românească.

Scrierea se deschide cu punerea în discuţie a ideii centrale a unei scrieri. Dacă aceasta este rostită „în auzul cititorului" încă de la început, atunci lucrarea ia forma unei demonstraţii şi se înstrăinează definitiv de artă. Intenţiile nemărturisite, pânzele freatice care nu izbucnesc niciodată la lumină sunt elemente care preschimbă ideea într-o „dovadă a propriei sale existenţe" şi scriitura în artă. Dar ca să ne arate că acest lucru nu este altceva decât o viclenie, a cărei necesitate o recunoaşte, şi care poate fi dobândită şi perfecţionată, autorul alege demonstrativ o idee de lucru: „Celui ce ucide fără voie i se cuvine un loc de refugiu, înte hotarele căruia legea să-şi piardă puterea de urmărire şi de pedeapsă"[1]. Apoi, autorul imaginează un personaj pus în slujba legii, un urmăritor care a ridicat tehnica de a rezolva cele mai complicate cazuri la perfecţiune. Vigilenţei lui nu-i poate scăpa nimic, este neînvins, şi nu se poate imagina un caz care să-l tulbure şi căruia să nu-i poată găsi soluţia. Criminalul ajunge invariabil pe mâna judecătorului. Numai că tocmai această stare la care a ajuns îl face să simtă neajunsurile propriei perfecţiuni. După îndelungi momente de gândire, ideea îi vine aproape de la sine, dincolo de orice înţelegere umană: „Celui ce ucide fără voie i se cuvine un loc de refugiu, o cetate de scăpare [...][2]".

Autorul ne invită în continuare să ne închipuim o întâmplare obişnuită, doi tăietori de lemne trudind o zi întreagă, culcând la pământ copac după copac, cu podul palmelor bătătorit de cozile de lemn ale toporiştilor. Ca două braţe ale aceleiaşi maşini, cei doi lovesc pe rând trunchiul copacului, numai că ritmul lor e întrerupt de un strigăt cumplit, şi unul dintre ei se prăbuşeşte la pământ. Nu el fusese cel care slobozise strigătul, ne asigură naratorul-autor, ci cel care rămăse în mână numai cu coada toporului. Cealaltă jumătate curmase viaţa celuilalt.

Indistincţia autor-narator este menţinută de interferenţa nivelului meta-textual, la care se discută despre ideea unei scrieri, cu nivelul scrierii

[1] Mircea Ciobanu, *Martorii. Epistole. Tăietorul de lemne*, Ed. Minerva, Bucureşti, 1988, p. 239.
[2] Ibidem., p. 246.

Mircea Ciobanu

înseşi, unde tragedia tăietorului de lemne pare a putea fi atât de uşor rezolvată de N, personajul aflat în slujba dreptății, fără nici o mustrare de conştiință. Numai că vorbele tăietorului de lemne şi posibilitatea că el să nu fi voit să-şi omoare consăteanul complică indefinit lucrurile. Cercetătorul cazului îşi dă seama de uşurința cu care l-ar putea condamna pe criminal, ba chiar l-ar putea convinge că într-adevăr premeditase acest lucru, că ştia că toporişca în final se va rupe. Legea ar avea de suferit numai dacă un criminal ar rămâne nepedepsit, nu şi dacă un om nevinovat ar fi condamnat. Înțelegând acest lucru, N înțelege de fapt drama imposibilității sale de a da greş. El nu poate da greş, pentru că ar comite ceea ce s-ar putea numi o eroare de subspecificare.

Cum am putea înțelege acest lucru? Autorul-narator invocă episodul biblic al fratricidului. Pedepsirea lui Cain se îndrepta mai ales împotriva nesocotirii poruncii Domnului şi mai apoi împotriva faptului săvârşit. Porunca viza supunerea indefinită şi suprima voința proprie, care însă, eliberată prin făptuire de sub imperiul poruncii, trece sub imperiul legii. Aşadar, iată cum a apărut legea, care nu mai poartă ca şi porunca asupra voinței, ci numai asupra rezultatului exercitării voinței, ajungând să condamne şi ceea ce pare a fi un rezultat al acesteia, punând în seama voinței şi ceea ce era neintenționat, ca un fel de efect secundar al păcatului originar. N sesizează acest lucru şi este gata să-i acorde vinovatului-nevinovat posibilitatea scăpării. Îi dă o mie de paşi înaintea urmăritorului său, unul singur, fratele victimei, care dacă îl prinde se poate răzbuna, însă dacă urmăritul ajunge în locul promis, lui îi este uitată orice vină. Dar ce este acest loc sigur, se întreabă N, pentru a-şi răspunde tot el; acesta nu este altceva decât calea până la el. Drumul este cel care purifică, îl absolvă sau îl condamnă pe urmărit, pe cel care caută scăparea de fantoma propriei sale vinovății.

Se produce astfel un foarte interesant paralelism, de vreme ce în cazul urmăritului lucrurile stau la fel ca în cazul ideii unui roman. Şi aceasta este de fapt similară cu drumul până la ea, singurul în măsură să ofere justificarea ideii însăşi. Ducând paralelismul mai departe, obținem o viziune conform căreia scriitura se transformă într-un efort purificator şi recuperator, asemenea străbaterii drumului către unicul loc ce garantează siguranța.

Cu ultimele eforturi de a-şi stăpâni personajul autorul care rămâne din ce în ce mai mult doar narator, ne cere să ni-l imaginăm pe N ca având un frate bolnav. „Ucide-mă!“, îi cere acesta, numai că N nici nu se poate gândi că va comite gestul acesta, el care slujea dreptatea şi rămăsese nepătat. Până la urmă totuşi îl ucide şi se pierde printre clădirile unei străzi, urmărit de cineva necunoscut, în vreme ce ploaia aşternea uitare. Trădându-se pe sine, personajul trădează autorul care-l închipuise. N îşi cere dreptul să nu mai fie doar închipuit, ci să fie pur şi simplu. Voința lui ce se autonomizează şi comite un paricid simbolic, închizând epistola.

Opera este mărturia că o scriere despre arta scrierii se închide firesc şi curge în textul propriu-zis. Bucla deschisă prin problematizarea literaturii în sine, transformarea acesteia în temă, şi ridicarea la nivelul meta-textual se închide. Creația reflectată astfel în ea însăşi se recuperează şi se reinstaurează pe sine ca artă, nesfârşit îmbogățită.

Finalul lucrării, prin care naratorul ne dă de înțeles că personajul i-a scăpat de sub control şi că nu-l mai poate sluji în continuare, conturează ideea că scriitura însăşi se autonomizează, îşi cere dreptul de a deveni o lume, care ar putea să nu mai slujească unei singure idei, ci să se configureze ca o „opera aperta“.

Succint analizată aici, proza *Tăietorul de lemne* rămâne fără îndoială deschisă şi altor interpretări, care ar putea pătrude mult mai adânc, sesizând conexiuni şi elemente străine acestor rânduri care se mulțumesc să rămână o provocare la lectură şi nimic altceva decât o promisiune.

Împărtășirea continuă cu Sfintele Taine

Împărtăşirea continuă cu Sfintele Taine –Dosarul unei controverse, mărturiile Tradiției. *Studiu introductiv şi traducere de diac. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu 2006, 532 pagini.*

Stelian Gomboș

Cartea aceasta care, cu adevărat zideşte, este foarte binevenită, deoarece tema şi problema abordată este una stringentă, esențială şi mereu actuală, căci vine în întâmpinarea întrebărilor şi frământărilor noastre cu privire la modul, timpul şi perioada împărtăşirii cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos în chip Euharistic. Este bine şi corect să ne împărtăşim cu Sfintele Taine numai în cele patru posturi de peste an? Putem să ne împărtăşim mai des? Este obligatorie o perioadă de pregătire şi de post înainte de luarea Sfintei Împărtăşanii? Iată, acestea sunt doar câteva dintre întrebările pe care şi le pun mulți dintre credincioşii noştri. În acest sens, lucrarea de față, pe care vi-o recomandăm spre minuțioasă şi profundă lectură, aduce cu siguranță, multe răspunsuri şi lămuriri.

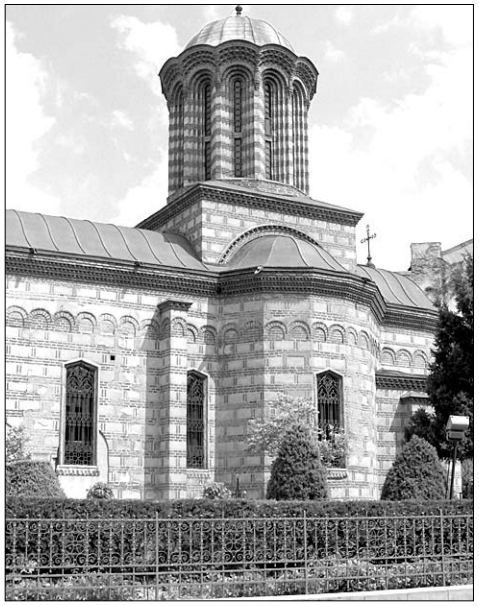

Această carte este un veritabil tratat istoric, dogmatic şi liturgic, prefațat de un valoros studiu introductiv semnat de cunoscutul teolog român Pr. Dr. Ioan I. Ică jr. În volumul de față, pentru prima dată într-o limbă modernă, se restituie întreg dosarul controversei (ce datează din sec. al XVIII-lea), dar şi principalele mărturii ale Tradiției în această privință – de la Sf. Vasile cel Mare până la Nicolae Cabasila. Cum în sec. al XX-lea românesc discuția a fost purtată cu aprindere în multe împrejurări, este câte se poate de binevenit acest recurs la Sfânta Tradiție care este avizat şi girat cu toată competența de prestația teologică a traducătorului, care cunoaşte foarte bine cuprinderea şi implicațiile acestei probleme.

Dispute pe colive

Cu acribia-i obişnuită şi (re)cunoscută, distinsul părinte profesor ne poartă în timp, prezentându-ne, aşa cum am mai spus, istoria unei controverse ce avea la bază o dispută ritualizată, în legătură cu săvârşirea sau nesăvârşirea slujbelor parastaselor (pomenirii morților) în ziua duminicii. Este vorba de faimoasa ceartă în jurul „colivelor“ sau „pomenilor“ celor decedați. În anii 1754 – 1755, călugării de la schitul athonit „Sfânta (Aghia) Ana“ au început, beneficiind de importante donații ale creştinilor greci foarte bogați din ținutul Levantului, construcția unei noi biserici, mai mari decât cea existentă până atunci. Pentru a finaliza mai repede lucrările de construcție, monahii şi muncitorii lucrau şi în zilele de sâmbătă. În aceste condiții s-au văzut obligați

să mute pomenirea morților familiilor donatoare – care cuprindeau peste 12.000 de nume! – în ziua de duminică. Această modificare liturgică a fost însă prompt denunțată de ierodiaconul Neofit Kavsokalivitul ca fiind o gravă inovație dogmatică constituind o încălcare inacceptabilă a tradiției ortodoxe. Plângerea morților şi comemorarea lor cu colive (simbol al trupului mort) contravin Constituțiilor Apostolice, fiind incompatibile cu caracterul pascal-resurecțional al Duminicii – care este zi a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos şi prilej al deplinei bucurii; drept urmare, ele trebuie celebrate şi oficiate doar în ziua de sâmbătă – ziua pogorârii lui Hristos la iad, mutarea lor duminica fiind un mare păcat.

La toate acestea monahii de la „Aghia Ana" au răspuns susținând că, din punct de vedere teologic vorbind, nu ar exista o incompatibilitate între pomenirea morților şi Învierea lui Hristos – care este garanția şi şansa celor adormiți în credință. La o privire mai atentă însă, în spatele a ceea ce putea părea a fi o dispută ritualistă şi sterilă pe o temă minoră, se aflau mize spirituale esențiale pentru existența creştină. Pe de o parte, reafirmarea sensului pascal-eshatologic al Duminicii era strâns relaționată la „colivari" de redescoperirea sensului de comuniune euharistică al Liturghiei şi de apologia împărtăşirii permanente (frecvente) a creştinilor, ca realizare concretă a acestor sensuri într-un etos pascal-eshatologic-euharistic.

Pe de altă parte, sub aspect metodologic, controversele puneau în joc necesitatea restabilirii adevăratului sens al Tradiției apostolice şi patristice în fața practicilor discutabile devenite nişte „tradiții" în epocă. Autorul laboriosului şi documentatului studiu introductiv urmăreşte istoricul acestei dispute în perioada ce a urmat până în anii 1800 – 1819, când a fost ultima etapă a controverselor.

Extremele Împărtășirii

Trebuie reținut şi subliniat faptul, după cum spune şi Părintele Ică în această carte la pag. 71, că „în spatele insistențelor lor stă o teologie liturgică autentică a vieții creştine: cele cinci zile ale săptămânii sunt simbol al muncii şi al vieții «practice», al pocăinței, ascezei, despătimirii, al cultivării şi motivării virtuților; sâmbăta, ziua odihnei, e ziua «colivelor», a pomenirii celor adormiți şi a solidarității cu cei trecuți dincolo; iar duminica, ziua Domnului, e zi eshatologică cu caracter pascal, resurecțional şi liturgic: e ziua comuniunii depline şi îndumnezeitoare cu Dumnezeu în Împărăția Sa sub forma Împărtăşirii euharistice de Trupul şi Sângele Domnului mort şi înviat pentru noi. De aceea şi practica cea mai potrivită în acest sens a împărtăşirii continue sau frecvente e calea de mijloc a împărtăşirii duminicale, care evită extremele periculoase duhovniceşte atât ale împărtăşirii anuale sau de patru ori pe an, după marile posturi bisericeşti, cât şi ale celei zilnice. Prima practică – tipic răsăriteană – pune accentul pe pregătirea ascetică prealabilă prin Spovedanie şi post, rigorismul ascetic ducând la o asceză fără Euharistie şi o supralicitare a valorii substitutive a anafurei, al căror exces duce paradoxal la indiferență şi indolență față de Euharistie şi supralicitarea eforturilor ascetice personale. Cea de-a doua – tipic apuseană şi adoptată de teologii ortodocşi din diasporă –, insistă pe Euharistie fără asceză, minimalizând importanța pregătirii ascetice, a Spovedaniei şi a postului, şi bagatelizând anafura, duce la banalizare şi formalism, la margism euharistic, al căror exces se manifestă în laxism ascetic şi insolență față de sacralitatea Euharistiei. Aici împărtăşirea e detaşată inacceptabil de efortul ascetic şi filocalic, de post şi rugăciune. Cele două excese simetrice ale Împărtăşirii rare şi dese, individuale şi colective, se alimentează, justifică şi susțin reciproc, şi ambele invocă abuziv în sprijinul lor afirmații şi poziții ale părinților „colivari", fără a sesiza nici natura exactă a pledoariei lor, nici echilibrul menținut cu grijă între asceză şi Liturghie, între Spovedanie şi Împărtăşire, între care aceştia refuză să opteze unilateral"...

O altfel de împărtășire

Foarte interesant este şi un capitol în care distinsul teolog prezintă care au fost *„ecourile şi luările de poziții în Ortodoxia românească"* în legătură cu problema desei împărtăşanii şi din care vom spicui doar, ca o concluzie, de la pag. 85: „criza liturgică şi spirituală în Biserica Ortodoxă actuală este însă o problemă atât practică, cât şi teo-

retică. În spatele diverselor soluții practice preconizate – împărtășire rară/deasă, individuală/comunitară – stau concepții teologice diferite despre Liturghie și spiritualitatea ortodoxă. Ele sunt ilustrate elocvent de diferența de accent și sensibilitate dintre cele două comentarii liturgice publicate în anii 1980 de preoții profesori Alexander Schmemann (1921 – 1983) și Dumitru Stăniloae (1903 – 1993). Liturgistul rus pleacă de la premisa unei opoziții principiale între spiritualitatea euharistică originară de tip comunitar – ecleziologic și eshatologic, pe de o parte, și spiritualitatea monahală ulterioară, individuală, penitențială și terapeutică, pe de altă parte, și militează pentru restaurarea celei dintâi împotriva celei din urmă. Dogmatistul român postulează însă, din contră, pe convergența și unitatea de principiu în Ortodoxie a acestor aspecte într-o Liturghie spirituală și o spiritualitate liturgică.

Pe aceeași linie de adâncire a acestei viziuni integratoare, de mediere între polarizări teoretice și practice păgubitoare, se înscrie remarcabila schiță de teologie liturgică integrală publicată în 1993 de dogmatistul de la Sibiu – Pr. Prof. Ioan Ică sn. Depășirea clivajelor dintre aspectele obiectiv – subiectiv, sacramental – ascetic, comunitar – individual, se face aici din perspectiva unei viziuni a diverselor moduri de prezență/împărtășire a lui Hristos în Liturghie: în locașul Bisericii și în icoane, în cuvânt, în Scriptură, rugăciuni și cântări, și euharistic – scacramental, care însă devin eficiente numai pe fondul unui susținut efort ascetic și filocalic de purificare și pregătire duhovnicească neîncetată. Nici rara, nici deasa împărtășire nu sunt metode cu eficiență magică, iar invocarea pledoariei „colivarilor" pentru împărtășirea continuă în contextul Liturghiei, nu este lipsită de echivocuri în absența unei restituiri complete a textelor și a unei prezentări istorico-critice avizate, atente la contexte și nuanțe. Împărtășirea „sacramental" euharistică de Hristos nu trebuie izolată de împărtășirea „mentală", „duhovnicească" prin rugăciune și meditație (de care Sfântul Nicodim vorbește în „Războiul nevăzut") fiindcă ambele pregătesc împărtășirea eshatologică mai adevărată de Hristos în viața viitoare. Practic, pentru soluționarea crizei liturgice actuale se preconizează aici o susținută catehizare liturgică de către preoți, rostirea cu voce tare a rugăciunilor Liturghiei, promovarea participării active și conștiente a credincioșilor la Liturghie: daruri, cântări, împărtășire euharistică cu pregătirea cuvenită, dar nu fără împărtășirea duhovnicească prin virtuți și rugăciune prin care sporim cu toții în comuniunea cu Hristos și întreolaltă.

Dezbaterea continuă

Caracterul problematic al recursului actual la metoda „desei împărtășiri" vine, așadar, din presiunea exercitată de adepții ei de a se renunța la elemente tradiționale esențiale, cum sunt pregătirea ascetică prealabilă prin post și mai ales la legătura dintre Împărtășire și Spovedanie. Contestate fiind de către de teologi și preoți din diaspora (și de adepți ai lor din țările tradițional ortodoxe), aceste elemente sunt reafirmate viguros de reprezentanți contemporani iluștri și autorizați ai teologiei și spiritualității ortodoxe tradiționale. În acest context – care arată că dezbaterea pro și contra Împărtășirii cu sau fără pregătire – rememorarea sensului exact al disputei din sec. al XVIII-XIV în jurul împărtășirii continue poate facilita în chip util înțelegerea exactă a mizelor controverselor contemporane"...

După acest amplu studiu introductiv urmează traducerea unor documente fundamentale în această direcție: Neofit Kavsokalivitul – „Despre împărtășirea continuă", 1772 – 1777; Sfântul Nicodim Aghioritul – „Carte folositoare de suflet despre împărtășirea continuă cu preacuratele lui Hristos Taine" – 1783 – lucrare evocată deseori și în studiul introductiv și care a apărut în mai multe ediții, în limba română.

În partea a III – a a lucrării, autorul ne aduce înainte, sub titlul „Mărturiile Tradiției" canoane din sec. al IV – lea și interpretările canoniștilor bizantini din sec. al XII – lea, precum și tratatele despre Sfânta Împărtășanie ale Sfinților Vasile cel Mare, Teodor Studitul, Simeon Noul Teolog, Grigorie Palama, Simeon al Thessalonicului, Nicolae Cabasila sau Toma de Kempis. Toate, lecturi și scrieri patristice ziditoare și mult folositoare pentru cei care doresc o sporire și o desăvârșire duhovnicească în acest timp foarte prețios și sfânt al pregătirii noastre spre a ajunge, cum se cuvine, în întâmpinarea lui Hristos cel Euharistic.

Ulise şi convenţiile lecturii

James Joyce, Ulise*, 2 vol., trad. rom. şi note Mircea Ivănescu, Ed. Univers, Bucureşti, 1984*

Răzvan Andrei

Marile construcţii literare care au influenţat proza secolului al XX-lea sunt puţine. Pe primul loc ar fi *Doamna Bovary*, a lui Flaubert, urmează *În căutarea timpului pierdut*, de Proust şi insolitul roman al lui James Joyce (1822-1941), *Ulise*. Cititorului grăbit de astăzi, căutătorului de indiscreţii egolatre şi de umori revărsate în pagină cu cea mai naturală lipsă de simţ estetic şi cultură, acest roman îi va stârni repulsie şi probabil că îl va ţine în biblioteca personală, necitit dar la vedere, ocupându-se pe mai departe cu lectura cărţilor în care se poate regăsi. *Ulise* nu este un roman frumos în sensul comun al termenului şi nu se citeşte ca orice alt roman. Într-un sens este o construcţie monstruoasă, dar dacă cititorul nu citeşte numai pentru a se identifica cu personajele, ci se dedică lecturii artistice, creatoare, atunci cartea îi poate oferi delicii la care nu a sperat vreodată.

Ulise este descrierea unei singure zile, joi, 16 iunie 1904 şi gravitează în jurul a trei personaje – Leopold Bloom, agent publicitar, Stephen Dedalus, tânăr profesor de şcoală din Dublin şi Marion (Molly) Bloom, soţia lui Leopold, cântăreaţă – dintre care dominant este primul. Acţiunea are loc în Dublin. Despre cadrele generale ale poveştii nu se poate spune mai mult. Dar, ceea ce face Joyce cu aceste trei personaje şi cu peregrinările lor este de-a dreptul demiurgic, ridicând arta literaturii la valenţele nemuririi.

După cum sugerează şi titlul, romanul este legat cu fire nevăzute de *Odiseea*, dar a spune că *Ulise* este o parodie a epopeei antice este o eroare hermeneutică gravă, pierzându-se astfel orice posibilitate de înţelegere a cărţii în ceea ce are ea ireductibil. Ar însemna să o punem în umbră, să o legăm de altceva şi să îi confiscăm prin aceasta

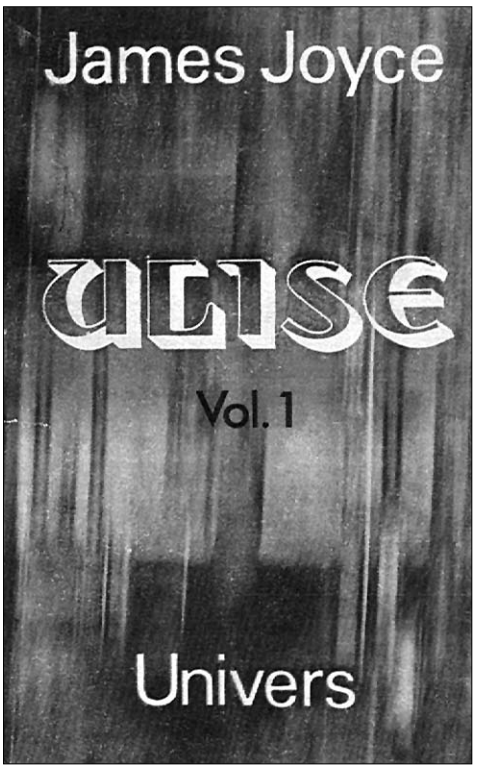

dreptul la existenţa pe care o merită. Valoarea simbolică pe care o au aventurile lui Leopold Bloom este numai un aspect al cărţii lui şi nu e nici pe de parte cel mai important. Dacă vom avea inspiraţia să îi acordăm răbdare şi ne vom concentra atenţia asupra *detaliilor*, singurul aspect care contează atunci când citim literatură, această operă ne va putea oferi spectacolul artei în tot ce are ea mai mare şi mai frumos de oferit. Cu alte cuvinte, nu ideile generale, ci *stilul* şi ţesătura întâmplărilor (*structura*) fac din această carte o capodoperă, restul fiind doar finisaje pe care mintea noastră le face oricum.

Fiecare capitol este scris de Joyce într-un stil diferit. Mai mult, arta autorului se manifestă

chiar la nivelul alchimiei fonemelor (acest aspect fiind mai greu de observat în traducere), el reuşind să creeze o muzicalitate aparte prin combinarea superbă a sunetelor pentru a reda o stare specifică, o melodie abia perceptibilă sau pentru a sugera micile devieri ale fluxului conştiinţei, invenţie stilistică a lui Tolstoi, pe care Joyce o desăvârşeşte aici. Iată o mostră de stil joycean: „Intrând pe sub arcada podului de cale ferată [Bloom] scoase plicul, îl rupse repede în fâşii şi le împrăştie apoi pe drum. Bucăţelele de hârtie se risipiră tot mai departe, năruindu-se în aerul umed; fluturare albă şi apoi totul năruindu-se încet.“ De observat cum aşează el punctul şi virgula înaintea unei precizări poetice cu rol vizual. Acesta este un procedeu folosit pe larg de Flaubert în *Doamna Bovary*. Sau, finalul viziunii unui torent de bere revărsată, „şerpuind peste tot pe pământul plat, şuvoi leneş, tot mai dens, de lichid purtând cu sine flori lătăreţe de spumă.“ O altă caracteristică a stilului din *Ulise* este dezvoltarea terifiantă a temei flaubertiene a *contrapunctului*: în partea a doua, în capitolul 7, se întâlnesc şi dialoghează aproximativ cincizeci de personaje. Scenele sunt de-a dreptul înnebunitoare şi numai un cititor înarmat cu răbdarea artistului se poate descurca în acest uriaş hăţiş, poate cel mai animat capitol din istoria literaturii.

Dar, ceea ce a rămas în mentalul colectiv drept joycean prin excelenţă este tehnica redării *monologului interior* sau a fluxului de conştiinţă. V. Nabokov observa că primul care a folosit această tehnică a fost Tolstoi, în *Ana Karenina*, în episodul drumului către gară al eroinei. Acolo mai sunt prezente încă semnele de punctuaţie şi precizările autorului. La Joyce fluxul conştiinţei este eliberat de artificiile punctuaţiei şi se desfăşoară sub ochii imaginaţiei noastre liber, întortocheat şi spumos ca apele unui fluviu ce se revarsă primăvara peste o câmpie. Monologul lui Molly Bloom din final este transpunerea artistică a unei cascade de gânduri şi imagini ce adună în tumultul său întregul edificiu romanesc.

Romanul *Ulise* îşi aşteaptă încă cititorii pentru a le oferi ceea ce nu au primit de la nimeni: o superbă construcţie şi o paradă copleşitoare de procedee stilistice pe care, însă, nu le putem aprecia decât dacă ne lepădăm de convenţiile lecturii şi pătrundem curaţi artistic în lumea Dublinului lui Joyce.

Martiri pentru Hristos din România, în perioada regimului comunist

Volumul a apărut la Editura Institutului Biblic şi de Misiune al BOR, Bucureşti (2007), are 804 pagini plus şase hărţi, rezultat al unui demers iniţiat şi finanţat, din anul 2002, de Fundaţia Sf. Gerhards din Germania, de pe lângă Episcopia Romano-Catolică din Rottenburg. Conţine peste 240 de persoane (207 ortodocşi, 30 romano-catolici şi 4 lutherani) care şi-au dat viaţa pentru credinţa creştină în vremea persecuţiei comuniste (1945-1989), fie că au supravieţuit sau nu închisorilor în care au fost deţinuţi. Aceştia sunt reprezentaţi cu biografii întocmite după normele ştiinţifice ale cercetării istorice. Pentru acestea au fost cercetate Arhivele Naţionale Române, ale fostei Securităţi aflate la CNSAS, Ministerul Justiţiei sau Tribunalele Militare, materiale de istorie orală, arhive de familie şi confesionale şi au fost scotocite multe biblioteci din ţară. De asemenea, pentru prima dată au fost consultate publicaţiile din exil. Martirii provin din toate categoriile socio-profesionale, de la preoţi şi episcopi, ofiţeri de armată, filosofi, poeţi, până la studenţi, agricultori, comercianţi.

În volumul de faţă lipsesc martirii Bisericii Greco-Catolice, deoarece reprezentanţii acesteia nu au finalizat, în termenul prevăzut, cercetările în arhive necesare întocmirii biografiilor. Se doreşte ca la o ediţie ulterioară biografiile acestora să fie incluse, iar cele deja prezente să fie îmbunătăţite pe măsură ce cercetările în arhivă sunt aprofundate.

Volumul începe cu introducerile PF Teoctist, patriarhul BOR, a IPS Ioan Robu, Arhiepiscop şi mitropolit romano-catolic de Bucureşti şi a Excelenţei Sale Cristoph Klein, episcopul Bisericii Evanghelice din România, urmate de prefaţa conducerii Fundaţiei Sf. Gerhards. Înaintea biografiilor martirilor în volum se mai găseşte un studiu introductiv semnat de Adrian Nicolae Petcu.

Biografiile sunt prezentate în ordine alfabetică, indiferent de confesiune. La sfârşit este o listă cu martiri ortodocşi care au date biografice sumare, un text despre martirii secolului XX sem-

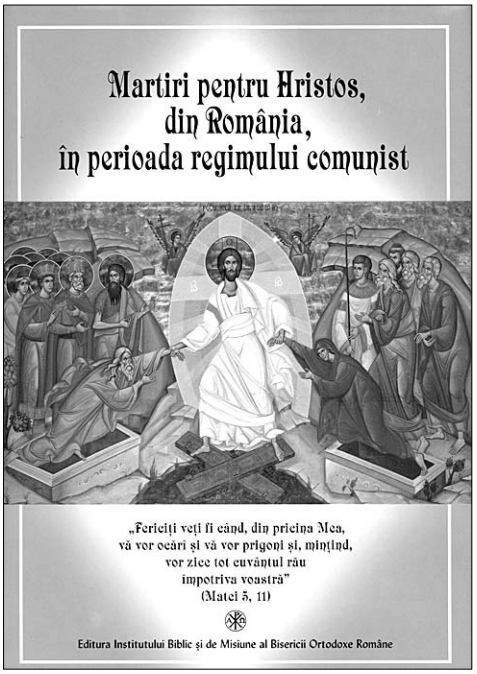

nat de Episcopul greco-catolic de Lugoj, Alexandru Mesian, urmat de 6 hărţi cu situaţia administrativ-canonică a Bisericilor istorice în vremea comunismului, iar ultima cu gulagul românesc.

O altă noutate prin apariţia acestui volum este prezenţa martirilor creştini din Basarabia, ignoraţi până acum în lucrările consacrate clericilor şi mărturisitorilor întemniţaţi în vremea comunismului. Prezenţa o considerăm semnificativă, deoarece numai în primul an de ocupaţie sovietică (1940-1941), autorităţile comuniste au martirizat peste 50 de clerici basarabeni.

Tot la capitolul noutăţi, potrivit celor spuse de preşedintele Fundaţiei Sf. Gerhard, dl. Hermann Schuster, acest martirologiu este primul din lume cu conţinut ecumenic. Iată că în România un astfel de martirologiu ecumenic a fost alcătuit, acesta reprezentând un act de pionerat în relaţiile ecumenice.

Semnatarii acestui volum sunt 20 de profesori şi cercetătorii proveniţi de la CNSAS, IRIR, Muzeul Olteniei, facultăţile de Teologie din ţară. Volumul este supervizat de părintele academician Mircea Păcurariu, profesor la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu.

Părintele Marcu de la Sihăstria

Mărturisirea unui creştin

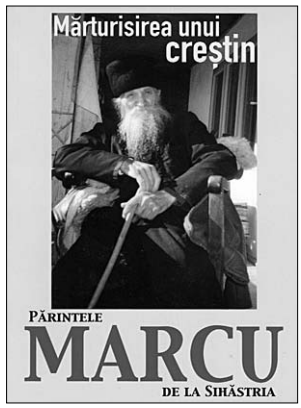

Această carte fundamentală apărut, acum două luni, într-o... discreţie nedreaptă, fără să aibă înscrisă vreo editură pe pagina de gardă, ci doar „Petru Vodă" – de la Mănăstirea cu acelaşi nume din Neamţ. Volumul este viaţa monahului Marcu (pe numele de mirean Dumitru Constantin), aşa cu i-a povestit-o unuia dintre tinerii săi ucenici, monahul Filoteu. Viaţă unui om care la un moment dat a fost gata să ucidă pentru o idee politică (dar Dumnezeu l-a ferit de acest păcat), apoi a făcut ani de grei de închisoare sub comunişti şi în cele din urmă s-a călugărit şi s-a îmbunătăţit duhovniceşte pînă la sfinţenie. Părintele Cleopa spunea despre monahul Marcu: „Acesta este cel mai mare duhovnic al Sihăstriei". Părintele Iustin Pârvu, stareţul de la Petru Vodă, crede că „Părintele Marcu e mai sfînt decît toţi sfinţii din cimitirul Sihăstriei". Iar monahul Filoteu, care a dat formă acestei cărţi, şi-l aminteşte astfel: „Dacă mă întreabă cineva cum mi-l aduc aminte pe Părintele Marcu, primul lucru pe care îl pot spune este că niciodată nu l-am găsit pe acest Sfînt, fie că era zi, fie că era noapte, fie că era pe cerdacul chiliei ori printre stupii din faţa casei, fie că era în chilie pomenind pomelnice ori citindu-şi pravila, fără lacrimi în ochi".

Simion Mehedinţi – Soveja

Creştinismul românesc

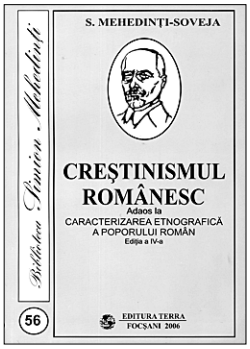

Acest volum, aflat la ediţia a IV-a, a apărut la sfîrşitul anului trecut, la Editura Terra din Focşani, sub îngrijirea lui Costică Neagu. Marele profesor a scris lucrarea de faţă în 1940 ca un „Adaos la caracterizarea etnografică a poporului român" şi ea se constituie într-o analiză de referinţă a credinţei românilor. Într-un studiu asupra operei lui Mehedinţi, Răzvan Codrescu se pronunţă: „Creştinismul românesc îl recomandă pe Simion Mehedinţi, tîrziu dar indiscutabil, ca pe cea mai înaltă conştiinţă culturală, creştin-ortodoxă a generaţiei sale".

Preot Gheorghe Calciu

Homo americanus. O radiografie ortodoxă

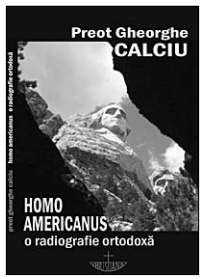

Demult epuizată, cartea din 2002 a regretatului părinte Gheorghe Calciu-Dumitreasa (1925-2006), *Homo americanus. O radiografie ortodoxă*, îngrijită şi prefaţată de Răzvan Codrescu, revede lumina tiparului într-o a doua ediţie, revăzută şi adăugită, la Editura Christiana din Bucureşti. După cum observă prefaţatorul, *homo americanus* este „omul recent" al Părintelui Calciu: un tip uman care tinde să devină model planetar (*the american way of life*), dar care vădeşte multe carenţe în ordinea moral-spirituală, asupra cărora autorul (exilat din 1985) avertizează în cunoştinţă de cauză, fără să treacă cu vederea nici resursele de regenerare internă a lumii americane, mai ales în contact cu mesajul nepervertit al religiilor tradiţionale (cîteva pagini dense semnalează apetenţa pentru Ortodoxie a unor foşti catolici sau protestanţi, convertiţi inclusiv prin întîlnirea catalizatoare cu tradiţia ortodoxă românească). Ediţia apare la scurtă vreme după *Testamentul Părintelui Calciu* şi deschide o serie de reeditări din scrierile acestuia, ce vor fi completate şi cu numeroase pagini inedite (predici, note de călătorie, corespondenţă etc.).

ROST: cuvînt, raţiune, sens, ordine

În latină, *rostrum* însemna „deschizătură“, „cioc“, „plisc“, „bot“. Mai tîrziu, în latina populară, a început să însemne şi „gură“ în general. În româna veche, sub forma rost, a fost moştenit cu acest din urmă înţeles, păstrat astăzi doar în cîteva expresii de largă răspîndire (a învăţa pe de rost, a lua la rost) şi stînd la baza verbului a rosti. Rost a evoluat spre înţelesul „raţiune“, „sens“, „tîlc“, „noimă“, „scop“, cu care se foloseşte astăzi în mod curent. Aşa a apărut verbul a rostui („a da sens“, „a pune ordine“), cu derivatele rostuire, rostuitor etc.

Creat prin Rostirea (Cuvântul) divină, omul este el însuşi făptură rostitoare, dar şi rostuitoare. Omul are un rost dat de Dumnezeu, dar uneori caută să-şi facă singur alt rost, după mintea lui. În orice caz, starea cea mai rea a omului este aceea de a fi fără rost pe lume. Iar cel mai mare serviciu care poate fi făcut omului este de a-l ajuta să-şi (re)găsească rostul.

Revista ROST îşi propune tocmai acest obiectiv la nivelul lumii româneşti, care în comunism şi-a pierdut rostul şi care trebuie să se redescopere pe sine, în primul rînd prin recursul la tradiţie.

În acest număr semnează: ● **Răzvan Andrei** – student la Filosofie, Universitatea Bucureşti ● **Iulian Boldea** – prof. univ. dr., Universitatea „Petru Maior“ din Tg. Mureş ● **Emilia Corbu** – doctor în istorie, arheolog, ultima carte publicată: *Sudul României în Evul Mediu timpuriu* (2006) ● **Stelian Gomboş** – doctorand în Teologie, publicist ● **Dan Mazilu** – profesor ● **Constantin Mihai** – doctorand în litere, eseist. Ultimul volum publicat: *La logique d'Hermès. Etudes sur L'Imaginaire* (2006) ● **Viorel Patrichi** – jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii şi urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleşiţă* (2001) ● **Radu Preda** – doctor în teologie, publicist, profesor la Universitatea Babeş-Bolyai – Cluj, autor, printre altele, al volumului *Biserica în Stat. O invitaţie la dezbatere* ● **Marina Roman** – jurnalist ● **Paul-Gabriel Sandu** – student la Facultatea de Filosofie a Universităţii Bucureşti ● **Claudiu Târziu** – jurnalist.

Abonament

Vă puteţi abona trimiţînd contravaloarea abonamentului prin mandat poştal (în care specificaţi citeţ numele, adresa completă, telefonul şi perioada de abonament) pe numele: **Târziu Claudiu Richard, CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti** sau achitînd contravaloarea abonamentului în **contul nr. RO25BACX0000000107363250**, deschis la **HVB Ţiriac Bank, Sucursala Orizont – Bucureşti,** pe numele **Asociaţiei** ROST, cod fiscal 12495302**,** după care veţi trimite copia chitanţei şi o scrisoare în care solicitaţi abonamentul la **CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti**.

Preţul unui abonament este **180.000 lei (18 lei noi) pentru 6 luni** şi de **360.000 lei (36 lei noi) pentru un an**. Pentru cei din străinătate abonamentul este de **50 euro/an în Europa** şi **70 USD/an** pentru celelalte continente.

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ştefan cel Mare – epuizat
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca – epuizat
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc – epuizat
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaş
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruş
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil Părâianu
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat lui Ion Gavrilă

Nr. 42-43 – august-septembrie 2006, dedicat Părintelui Adrian Făgeţeanu
Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui Simion Mehedinţi
Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat Părintelui Rafail Noica
Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007, dedicat Părintelui Benedict Ghiuş
Nr. 49 – martie 2007, dedicat lui Ioan Ianolide
Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui Marcel Petrişor

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în cîte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621

05
5 948485 760017